

ANDORRA

I EL SEU SISTEMA FINANCER 2014

ASSOCIACIÓ DE BANCs ANDORRANS

ANDORRA

I EL SEU SISTEMA FINANCER 2014

ASSOCIACIÓ DE BANCs ANDORRANS

Publicat per l'Associació de Bancs Andorrans (ABA)

© Fotografies: - Susanna Ferran Vila: Portada i capítols I, II, IV i V.
- Jaume Riba: Capítol III.

Dipòsit legal: AND. 538-2015

ISBN: 978-99920-3-070-7

Andorra i el seu sistema financer és una publicació anyal elaborada per l'Associació de Bancs Andorrans disponible en format digital a la pàgina web www.aba.ad.

Es permet la utilització de la informació continguda en aquest informe sempre i quan sigui per finalitats no lucratives esmentant com a font d'informació **Publicació de l'Associació de Bancs Andorrans "Andorra i el seu sistema financer"**.

No s'autoritza la transformació total o parcial de cap contingut.

ÍNDEX

PRESENTACIÓ

Pàg. 5

I. EL PRINCIPAT D'ANDORRA

Pàg. 7

I.1. Introducció a Andorra

Pàg. 8

I.2. Història d'Andorra

Pàg. 11

I.3. Institucions andorranes

Pàg. 12

II. MARC LEGAL ANDORRÀ

Pàg. 17

II.1. Marc mercantil

Pàg. 18

II.2. Marc laboral

Pàg. 20

II.3. Marc tributari

Pàg. 22

II.4. Marc legislatiu del sistema financer

Pàg. 29

II.5. Desenvolupaments en el marc regulatori
del sistema financer

Pàg. 37

II.6. Evolució del marc legal i regulatori del sistema
financer andorrà en el context internacional

Pàg. 38

III. ENTORN ECONÒMIC

Pàg. 43

III.1. Introducció

Pàg. 44

III.2. Principals variables econòmiques

Pàg. 45

III.3. El sector públic

Pàg. 49

III.4. Evolució de l'economia andorrana durant el 2014

Pàg. 51

IV. SECTOR BANCARI

Pàg. 61

IV.1. Introducció

Pàg. 62

IV.2. Associació de Bancs Andorrans

Pàg. 64

IV.3. El sector bancari

Pàg. 66

V. DADES D'INTERÈS

Pàg. 85

V.1. Grups bancaris andorrans

Pàg. 86

V.2. Altres dades d'interès

Pàg. 96

PRESENTACIÓ

ANDORRA I EL SEU SISTEMA FINANCER

ha esdevingut una publicació pionera en el sector al ser de les poques associacions bancàries que publica les dades agregades del seu sistema bancari amb l'objectiu de convertir-se en una eina de referència i d'utilitat. L'Associació de Bancs Andorrans, que agrupa la totalitat de les entitats bancàries de la plaça financera andorrana i representa els interessos dels seus membres, treballa activament per donar a conèixer el país i enfortir la imatge i presència del sector bancari fora de les nostres fronteres.

La banca andorrana ha continuat adaptant-se al nou entorn conjuntural i ha confirmat la seva solidesa donant continuades mostres de solvència en un context internacional particularment complex per al sector bancari. El 2014 ha estat un any decisiu per Andorra, especialment en el tram final de la legislatura en el qual es tanca el model fiscal amb l'aprovació de la *Llei de l'impost sobre la renda de les persones físiques* alhora que s'ha impulsat la *Llei de bases de l'ordenament tributari* així com la signatura de convenis de doble imposició.

L'inici del 2015 ha estat marcat per la publicació per part de l'autoritat administrativa nord-americana Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN) d'una nota que qualificava a Banca Privada d'Andorra, SA (BPA) com a "entitat financera de preocupació de primer ordre en matèria de blanqueig de capitals" en virtut de la secció 311 de la "USA PATRIOT Act".

La prioritat de la banca andorrana, i per tant, d'aquesta Associació, ha estat preservar la confiança i la reputació del sistema financer andorrà davant les institucions, mercats i clients, així com el normal funcionament de l'economia andorrana.

Les entitats mantenen unes excel·lents ràtios de solvència i liquiditat estant entre les més elevades dels països europeus i avalen la bona evolució del sistema financer andorrà així com la seva consolidació en el mercat intern i forani amb una diversificació i creixement del seu negoci.

Tot i l'entorn complex, el sector bancari andorrà està preparat per fer front als diversos canvis que es presenten i especialment en

l'adaptació dels nostres serveis i processos als estàndards internacionals per tal de competir en igualtat de condicions amb la resta de places financeres mundials.

Confiem que aquesta publicació contribueixi en un millor coneixement del Principat d'Andorra i més particularment del nostre sector bancari que compta amb més de 80 anys de tradició bancària.

ASSOCIACIÓ DE BANC
ANDORRANS
Setembre 2015

EL PRINCIPAT D'ANDORRA

I.1. INTRODUCCIÓ A ANDORRA

El **Principat d'Andorra** és un **microestat europeu** situat al Pirineu Central, entre Espanya i França, Estats membres de la Unió Europea amb els quals comparteix, respectivament, 64 km de frontera pel sud i l'oest i 57 km pel nord. La seva capital és Andorra la Vella.

La superfície d'Andorra és aproximadament de **468 km²**, superior a la d'altres petits Estats europeus com San Marino (61 km²), Liechtenstein (160 km²) o el Principat de Mònaco (2,02 km²).

La bandera i l'escut d'Andorra són els següents:

La llengua oficial d'Andorra és el **atalà**, si bé s'utilitzen també de manera habitual el castellà i el francès, gràcies als contactes econòmics i socials amb els Estats veïns. A l'ensem, l'anglès s'empra en l'àmbit comercial i financer.

El Principat d'Andorra abans de signar l'Acord Monetari no disposava de moneda oficial ni havia signat amb cap Estat un acord per adoptar la seva moneda, tot i així va adaptar-se a l'**euro** l'1 de gener de 2002 igual que els altres països membres de la Unió Europea. Fins aleshores, la pesseta i el franc circulaven de facto a Andorra i van ser substituïts per l'euro.

El 30 de juny de 2011, el Principat d'Andorra va signar l'Acord Monetari amb la Unió Europea i l'euro es convertí en la moneda oficial del Principat d'Andorra. Amb la ratificació d'aquest Acord, el Principat d'Andorra va obtenir el dret d'emetre monedes d'euro, destinades tant a la circulació com a la col·lecció, i l'obligació de donar curs legal als bitllets i les monedes d'euro emesos per l'Eurosistema i pels Estats membres que han adoptat l'euro.

Els primers euros andorrans han entrat en circulació a finals de l'any 2014.

Andorra és un país muntanyós. El punt més baix és la confluència del riu Riber amb el Valira (838 m) i el més alt, el Pic de Coma Pedrosa (2.942 m). El clima d'Andorra es considera sec i mediterrani. Les temperatures varien sensiblement entre les zones altes i les baixes a causa sobretot de les grans diferències d'altitud. La temperatura mitjana mínima és de -2° C i

la mitjana màxima de 24° C. Les precipitacions en forma de neu són freqüents entre octubre i abril i les pluges es concentren principalment a la primavera i a la tardor. L'aigua és un dels recursos naturals més importants i permet l'aprofitament hidroelèctric i termal.

La **població** d'Andorra el 2014 ha estat de 76.949 habitants (76.098 habitants durant el 2013), amb un 46,02% d'habitants de nacionalitat andorrana (45,98% durant el 2013), un 26,38% de residents de nacionalitat espanyola (26,37% durant el 2013), un 13,90% de nacionalitat portuguesa (14,20% durant el 2013), un 4,88% de nacionalitat francesa (4,86% durant el 2013) i un 1,25% de nacionalitat britànica (1,28% durant el 2013). L'altre 7,57% de la població està distribuïda en més d'una vintena de nacionalitats diferents a les esmentades anteriorment. El **gràfic 1** representa la distribució de la població per nacionalitats.

Amb l'objectiu d'apropar-se a la realitat censal del país i en base a l'article 12 de la *Llei 9/2007 del cens, del 17 de maig*, els organismes oficials i comuns col·laboren des del 2009 per actualitzar les dades demogràfiques en els seus registres. Al **gràfic 2**, es presenta l'evolució de la població registrada (dada obtinguda a partir dels registres dels censos parroquials) i de la població estimada (dada

calculada per al Departament d'Estadística amb l'encreuament de diferents fonts d'informació).

L'estructura de la població per edats durant el 2014, presentada en el **gràfic 3**, està caracteritzada per una distribució concentrada principalment en els trams d'edat d'entre 30 i 49 anys tant pel que fa als homes com pel que fa les dones. Analitzant aquestes dades juntament amb les d'exercicis anteriors, es pot observar que l'estructura de la població per edats segueix la mateixa tendència des de fa diverses dècades, presentant una distribució amb una elevada concentració en les franges d'edat que integren el cicle laboral de les persones. Això reflecteix la realitat del mercat laboral andorrà, caracteritzat pel fet que un elevat percentatge de població activa procedeix de l'exterior degut a l'escassetat de recursos humans disponibles en el mercat intern. En moltes ocasions, la població activa procedent de l'estranger no forma part d'una unitat familiar estable resident al país, fet que incentiva el seu retorn al país d'origen en l'edat de jubilació.

La **nacionalitat andorrana** per naturalització pot ser adquirida per diferents vies. En el cas de persones estrangeres que contraïguin matrimoni amb andorrans, acreditant una residència ininterrompuda a Andorra de tres anys. Pel que fa a la resta d'estrangers,

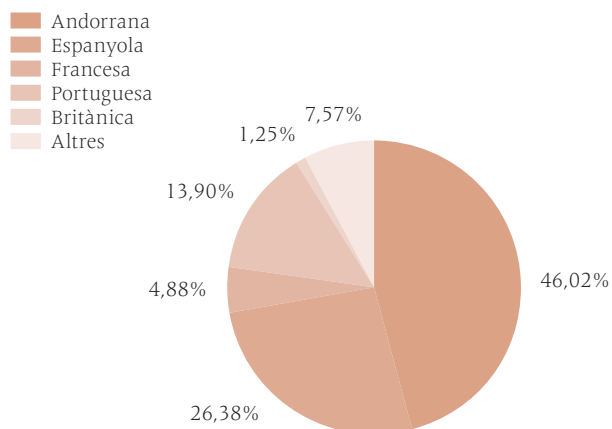
hom pot sol·licitar la nacionalitat andorrana acreditant una residència efectiva d'almenys vint anys. La Constitució andorrana no permet tenir més d'una nacionalitat.

A Andorra es pot optar per diferents **tipus de residència** depenent principalment si es vol desenvolupar una activitat professional al Principat o no. La Llei 9/2012 de 31 de maig, qualificada d'immigració modificada per la Llei 16/2013, del 10 d'octubre, regula els aspectes derivats de l'entrada, el sojorn i l'establiment a Andorra d'una o vàries persones no andorranes. La llei preveu el règim de residència i treball i el règim de residència sense activitat lucrativa. Entre altres aspectes, s'estableixen les tres tipologies de residència sense activitat lucrativa (fins ara anomenada residència passiva) que existeixen i que són:

- Residència sense activitat lucrativa.
- Residència per raons professionals.
- Residència per raons d'interès científic, cultural i esportiu.

Amb data 21 de juny de 2012 s'aprova la *Llei 10/2012 d'inversió estrangera al Principat d'Andorra* permetent la liberalització de les inversions estrangeres a tots els sectors de l'economia i s'estableix que els drets econòmics de les persones físiques s'adquireixin amb l'obtenció de la seva residència legal al Principat. En el cas de les persones físiques no residents

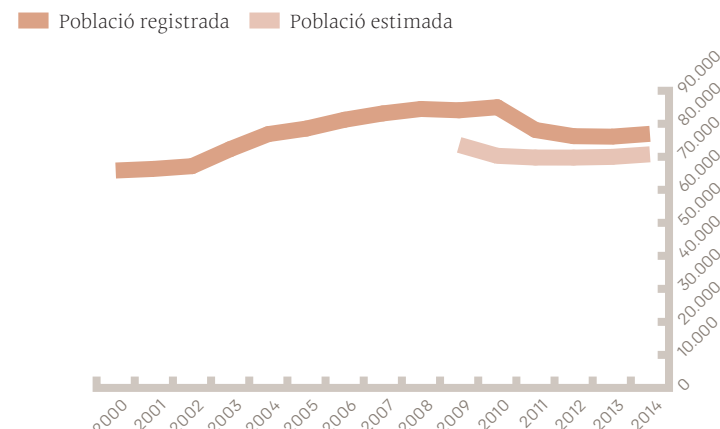
DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ PER NACIONALITATS 2014

Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 1]

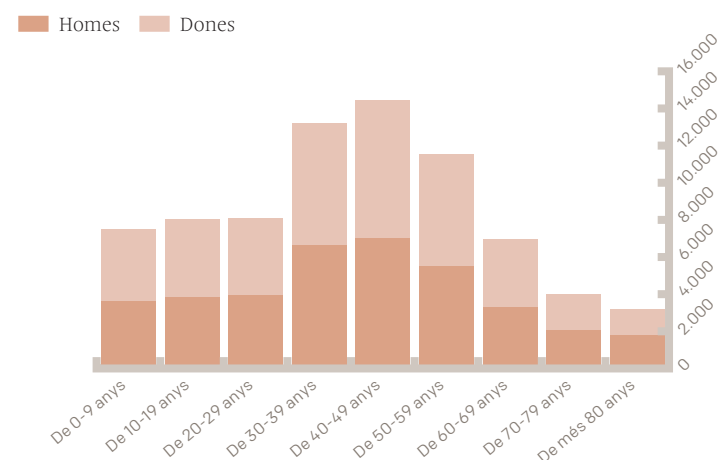
EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ 2014

Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 2]

ESTRUCTURA DE LA POBLACIÓ PER EDATS 2014

Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 3]

[mapa 1]

major d'edat que desitgin adquirir immobles a Andorra, sempre que no disposin de la nacionalitat andorrana, estaran subjectes a l'autorització prèvia del Ministeri competent.

L'estructura educativa andorrana és de caràcter multilingüe, plural i mixta ja que inclou educació pública en tres sistemes educatius: l'andorrà (que al setembre 2012 va celebrar els 30 anys d'existència), el francès i l'espanyol, així com oferta educativa privada en un centre regit pel sistema espanyol. Els estudiants que desitgen continuar l'ensenyament superior tenen la possibilitat d'escollir entre continuar la seva formació a Andorra, ja sigui formació professional o universitària amb els cicles de formació superior oferts per la Universitat d'Andorra; o bé desenvolupar la seva formació superior a l'estranger. La majoria d'estudiants andorrans que trien aquesta darrera opció es traslladen als països veïns, Espanya o França. Pel que fa a la Universitat d'Andorra, creada el juliol de 1997, ofereix estudis presencials, virtuals i d'extensió universitària. El 28 de juny de 2012, la institució educativa "La Salle" va inaugurar un centre universitari a Andorra (*Universitat Oberta La Salle*), on s'imparteixen estudis *on-line* i semi presencials de Tecnologia i Ciències Socials.

Andorra està dividida administrativament en set circumscripcions territorials anomenades **parroquies**, que es diferencien les unes

de les altres quant a l'extensió i la població i que disposen cadascuna d'elles del seu propi Comú (Ajuntament) com es pot veure al **mapa 1**. Les set parroquies són: Canillo, Encamp, Ordino, La Massana, Andorra la Vella, Sant Julià de Lòria i Escaldes-Engordany.

La superfície i la densitat demogràfica per a cadascuna de les set parroquies el 2014 és com es mostra al **gràfic 4**.

Les **distàncies** per carretera fins al Principat des de les principals ciutats dels Estats veïns són les següents:

Des d'Espanya:

Madrid 612 km.

Barcelona 198 km.

Des de França:

París 861 km.

Marsella 534 km.

Tolosa 186 km.

Andorra disposa d'una xarxa pública i privada de transports amb les principals ciutats dels països veïns.

El Principat no disposa de xarxa ferroviària pròpia, si bé s'hi pot accedir des de Lleida o Puigcerdà, a Espanya, i des d'Aix-les-Thermes o l'Hospitalet, a França, en menys d'una hora fins a Andorra per carretera.

Els aeroports més propers es troben a Tolosa i Perpinyà, a França, i Barcelona, Lleida, Girona i Reus, a Espanya.

El Principat compta amb una xarxa de fibra òptica d'alta velocitat amb 100 Mbps simètrics i una xarxa mòbil 3G amb cobertura al 70% del territori i una velocitat de 21Mbps. Durant el segon semestre del 2014 s'inicià el desplegament de la xarxa 4G a les zones més poblades de les set parroquies del país. La velocitat que ofereix aquesta xarxa és de 75 Mbps.

L'evolució constant d'aquestes infraestructures permet i facilita als sectors professionals un millor desenvolupament de la seva tasca i guanyar competitivitat amb una clara aposta per la innovació per tal de posicionar Andorra com a *Smart Country*.

I.2. HISTÒRIA D'ANDORRA

La història d'Andorra es coneix a través dels primers testimonis escrits trobats que s'hi relacionen, datats del segle IX.

Un precepte carolingi datat de l'any 843 i signat pel rei Carles el Calb mencionava l'atribució de les Valls d'Andorra a Sunifred Comte d'Urgell. El 988, Borrell II, Comte de Barcelona i d'Urgell, va cedir Andorra a l'Església d'Urgell a canvi de possessions dins el Comtat de la Cerdanya. El Bisbe d'Urgell va esdevenir així sobirà temporal de les Valls.

No obstant, durant els segles següents, el Bisbat d'Urgell es va veure en conflicte amb el Comtat de Foix, el qual desitjava recuperar allò que en un passat li pertanyia. Aquesta situació va finalitzar el 1278 i el 1288 amb la signatura del primer i el segon Pariatge entre el Bisbe d'Urgell i el Comte de Foix, respectivament. Aquestes sentències arbitrals van establir un condomini indivís de les Valls amb igualtat de drets i atribucions entre els dos senyors (fixaven els tributs a pagar pels andorrans i disposaven l'exercici de la justícia conjunta mitjançant els batlles, les obligacions militars dels andorrans envers els dos senyors i el nomenament de notaris i veguers). En definitiva, els Pariatges, signats fa més de set-cents anys, van representar la independència d'Andorra.

Els drets de consenyoria de França sobre Andorra van passar després als reis de França, hereus dels comtes de Foix, i més tard al President de la República Francesa.

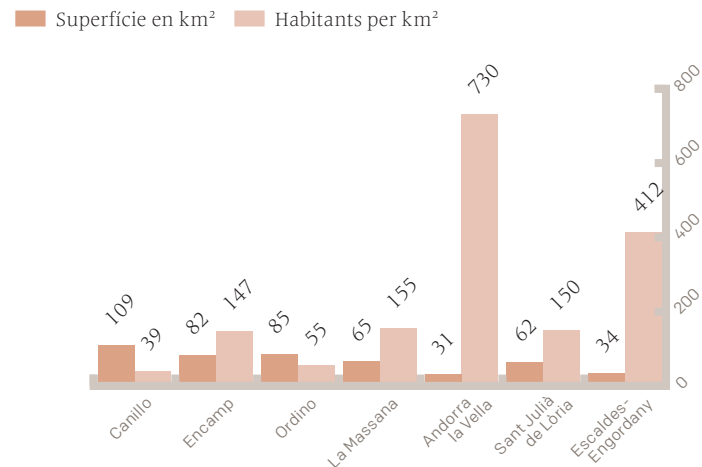
Va ser al principi dels anys 80 quan la necessitat de reformes de les institucions va esdevenir patent. Així, l'any 1981, amb la separació de poders, es va redactar un acord entre coprínceps, es va crear el Govern andorrà sota la denominació de Consell Executiu i la figura del cap de Govern. D'aquesta manera es van anar desenvolupant diferents reformes tals com el codi penal, el codi de l'administració, sempre sota l'acord dels coprínceps.

El gran canvi va arribar a Andorra el 14 de març de 1993, data en la qual es va aprovar per referèndum la Constitució del Principat d'Andorra, convertint-se així en un Estat independent, de dret, democràtic i social. Malgrat que aquesta darrera fita pot semblar recent, el Principat d'Andorra fa més de 700 anys que es regeix per un sistema institucional propi.

Així, el poble andorrà, va assumir la sobirania, però els coprínceps, indivisa i conjuntament, són el cap d'Estat. A títol personal i exclusiu, aquest càrrec recau en el Bisbe d'Urgell (actualment l'Excm. Sr. Enric Vives i Sicília) i el President de la República Francesa (actualment l'Excm. Sr. François Hollande).

Cada copríncep nomena un representant personal al Principat d'Andorra.

SUPERFÍCIE PARROQUIAL I DENSITAT DEMOGRÀFICA 2014

(KM²) Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 4]

I.3. INSTITUCIONS ANDORRANES

PRINCIPALS INSTITUCIONS I ORGANISMES POLÍTICS

L'esquema de les principals institucions a Andorra s'exposa en el **quadre 1**.

Tal com hem explicat anteriorment, l'any 1993, Andorra es va dotar d'una Constitució moderna i va esdevenir un copríncipat parlamentari.

Els **coprínceps** arbitren i moderen el funcionament dels poders públics i de les institucions. Les seves funcions són, entre d'altres, la sanció i la promulgació de lleis, la convocatòria d'eleccions generals, la convocatòria de referèndums a

petició del cap de Govern i de la majoria del Consell General sobre una qüestió d'ordre polític. Dels seus actes se'n fan responsables qui els contrasignen.

El **Consell General** (Parlament Andorrà) és el màxim òrgan de representació popular. Exerceix el poder legislatiu, aprova els pressupostos de Govern, nomena el cap de Govern i promou i controla la seva acció política. El Consell General està format per 28 membres elegits per sufragi universal per un termini de 4 anys. La meitat d'aquests consellers s'elegeix per circumscripció parroquial i l'altra meitat per circumscripció nacional. L'òrgan que regeix el Consell Gene-

ral és la Sindicatura, encapçalada pel Síndic General i el Subsíndic, elegits pel ple del Consell General. Amb l'aprovació de la Constitució, les normes que emanen del Consell General reben la denominació unitària de lleis.

A Andorra hi ha els següents **partits polítics** amb representació parlamentària: Demòcrates per Andorra, Liberals d'Andorra, Socialdemocràcia i Progrés d'Andorra i el Partit Socialdemòcrata (afiliat a la Internacional Socialista).

El **Govern** té el poder executiu de l'Estat i està integrat pel cap de Govern i els ministres. El cap de Govern és elegit pel Consell General i dirigeix la política nacional i internacional d'Andorra, l'Administració de l'Estat i exerceix la potestat reglamentària (veure la composició del Govern actual en el capítol "V. Dades d'interès").

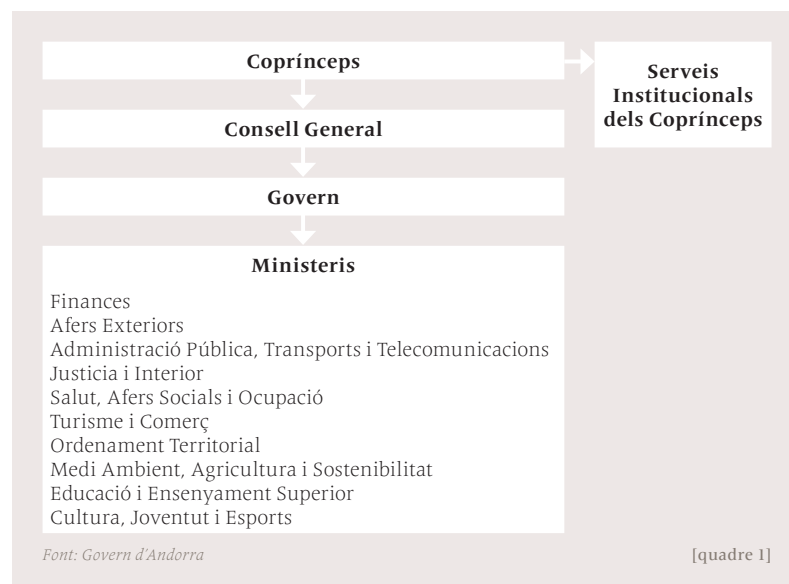
Andorra està dividida administrativament en set parròquies: Canillo, Encamp, Ordino, la Massana, Andorra la Vella, Sant Julià de Lòria i Escaldes-Engordany. L'òrgan de representació i administració de la parròquia és el **Comú**, que actua per mitjà del seu Consell. La Constitució defineix els comuns com a corporacions públiques amb personalitat jurídica i potestat normativa local, sotmeses a la llei, en forma d'ordenances, reglaments i decrets. Els electors de cada parrò-

quia elegeixen deu consellers, dels quals en designen dos pels càrrecs de Cònsol major i Cònsol menor.

El **Tribunal de Comptes** és un òrgan tècnic, independent, vinculat orgànicament al Consell General, que fiscalitza la despesa pública. A més, s'encarrega de verificar la transparència de la gestió econòmica, financera i comptable de l'Administració Pública.

El **Raonador del Ciutadà** és la institució que defensa i vetlla pel compliment i l'aplicació dels drets i les llibertats recollits a la Constitució, actuant com a comissionat o delegat del Consell General. El Raonador del Ciutadà recull i tramita les queixes i reclamacions relatives a les relacions dels ciutadans amb totes les administracions i organismes públics del Principat, amb independència i objectivitat.

L'**Agència Andorrana de Protecció de Dades** (APDA) creada per la *Llei 15/2003, del 18 de desembre, qualificada de protecció de dades personals*, és una institució de dret públic amb personalitat jurídica pròpia i plena capacitat d'obrar per exercir la seva autoritat de control sobre els tractaments de dades personals duts a terme per les persones, entitats privades i l'administració pública andorrana. Es configura com una autoritat independent que actua amb objectivitat i plena independència de

les administracions públiques andorranes en l'exercici de les seves funcions. El seu objectiu és vetllar pel respecte dels drets fonamentals de les persones físiques, en tot allò que concerneix les operacions fetes mitjançant processos automatitzats o manuals de dades personals, amb especial protecció del dret a la intimitat.

L'Agència Andorrana Fiscal i de Fronteres (AAFF) és l'organisme encarregat de la gestió de totes les imposicions directes derivades del procés de reforma tributària que l'Estat andorrà ha iniciat després de la signatura de l'Acord Monetari perquè el seu sistema fiscal sigui modern i equiparable al dels països del seu entorn. L'AAFF és una institució de caràcter públic, amb la forma d'una entitat de dret públic amb personalitat jurídica pròpia i autònoma; i s'inspira de les recomanacions internacionals rebudes de l'Organització Mundial de Duanes i de l'FMI, entre d'altres. Neix de la fusió del Departament de Tributs i el Departament de Duana amb la finalitat d'agilitzar la gestió, la liquidació, la recaptació, el control i la inspecció que han implicat la creació o remodelació del conjunt de les figures impositives vigents al Principat. A l'ensem, garanteix la lluita contra les diverses formes de frau fiscal i altres activitats il·lícites, en coordinació i cooperació amb altres administracions tributàries així com amb altres corporacions de dret públic i associacions de l'àmbit tributari.

ALTRES INSTITUCIONS

Òrgans judicials andorrans:

La missió dels òrgans judicials és sotmetre tots els poders públics al compliment de la llei, controlar la legalitat de l'actuació administrativa i oferir a tots els ciutadans una protecció efectiva en l'exercici dels seus drets i en la defensa dels seus interessos legítims.

Un organigrama representatiu del sistema judicial andorrà es presenta al **quadre 2**.

El **Tribunal Constitucional** és l'òrgan màxim d'interpretació de la Constitució i les seves sentències vinculen els poders públics i els particulars. Aprova el seu propi reglament i, en l'exercici de la seva funció, està sotmès únicament a la

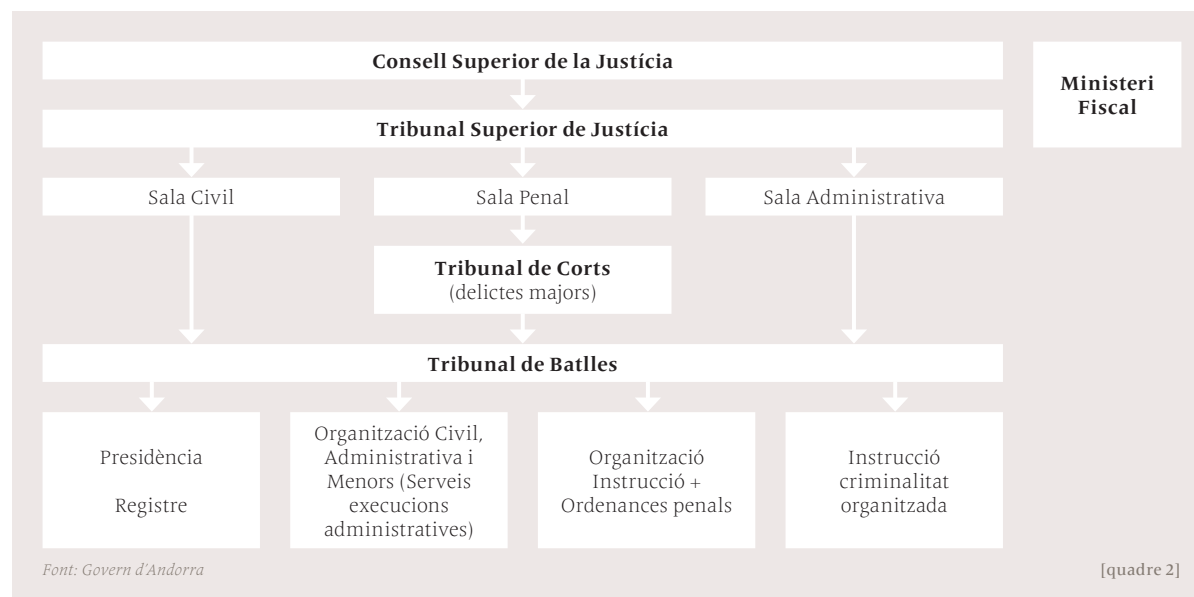
Constitució i a la *Llei qualificada del Tribunal Constitucional*. Es compon de quatre magistrats constitucionals, un per cadascun dels coprínceps i dos pel Consell General, amb un mandat d'una durada de vuit anys, no renovables per períodes consecutius.

El **Consell Superior de la Justícia** és l'òrgan de representació, govern i administració de l'organització judicial, que vetlla per la independència i el bon funcionament del poder judicial. Es compon de cinc membres designats, un per cada copríncep, un pel síndic general, un pel cap de Govern i un pels magistrats i batlles. Aquest consell és l'encarregat de nomenar els batlles, els magistrats, el fiscal general de l'Estat, els fiscals adjunts i secretaris judicials; exerceix també

la funció disciplinària i promou les condicions perquè l'administració de Justícia disposi dels mitjans adients per al seu funcionament.

El **Ministeri Fiscal** és l'òrgan que vetlla per la defensa i l'aplicació de l'ordre jurídic i per la independència dels tribunals i promou davant d'aquests l'aplicació de la llei per a la salvaguarda dels drets dels ciutadans i la defensa de l'interès general. Es compon de membres nomenats pel Consell Superior de la Justícia a proposta del Govern, amb mandats renovables de sis anys.

El **Tribunal Superior de Justícia** constitueix la més alta instància de l'organització judicial del Principat. Està constituït d'un president i vuit magistrats nomenats pel Consell

Superior de la Justícia. Està integrat per la sala civil, la sala penal i la sala administrativa.

El **Tribunal de Corts** és competent per jutjar en primera instància els delictes majors, els delictes menors i les contravencions penals. En l'actualitat es compon d'un president, quatre magistrats i dos secretaris judicials.

La **Batllia d'Andorra** està formada per batlles i secretaris judicials així com pel seu President. El President del Tribunal de Batlles serà alhora el President de la Batllia. El Tribunal de Batlles com a tribunal col·legiat disposa de cinc seccions: secció civil, administrativa, secció de menors, secció d'instrucció i ordenances penals i secció d'instrucció de criminalitat organitzada.

ALTRES ORGANISMES

L'**Institut Nacional Andorrà de Finances** (INAF) és una entitat de dret públic amb personalitat jurídica pròpia i plena capacitat d'obrar pública i privadament, amb independència de l'administració general. L'INAF és l'autoritat del sistema financer andorrà que promou i vetlla pel bon funcionament i l'estabilitat del sistema financer. L'Institut té la potestat per realitzar totes aquelles actuacions que siguin necessàries per al correcte desenvolupament de les seves funcions de supervisió i control, poder disciplinari i sancionador, serveis de tresoreria i de gestió del deute

públic, agent financer, relacions internacionals, assessorament i estudis.

La **Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra** (UIFAND) és un òrgan independent que té per missió impulsar i coordinar les mesures de prevenció del blanqueig i finançament del terrorisme. Es crea l'any 2000 amb la *Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de diners o valors producte de la delinqüència internacional*, que segueix les indicacions del Comitè MONEYVAL del Consell d'Europa així com les 40 Recomanacions del GAFI. Aquest organisme passa a denominar-se Unitat de Prevenció del Blanqueig i comença a funcionar el mes de juliol de 2001. La Comissió Permanent de Prevenció del Blanqueig treballa en diverses modificacions legislatives que tendeixen a adequar encara més els nostres procediments als estàndards internacionals exigits.

L'**Agència Estatal de Resolució d'Entitats Bancàries** (AREB) és una entitat de dret públic creada amb la *Llei 8/2015, del 2 d'abril, de mesures urgents per implantar mecanismes de reestructuració i resolució d'entitats bancàries* aprovada en el marc del "Cas BPA". La principal facultat que li atribueix la llei és la de gestionar els processos de resolució de les entitats bancàries.

Amb la finalitat de finançar les mesures acordades en aplicació de la Llei 8/2015, es crea el **Fons Andorrà de Resolució d'Entitats**

Bancàries (FAREB), entitat sense personalitat jurídica gestionada per l'AREB.

La **Unitat de Prevenció i Lluita contra la Corrupció** (UPLC), és un departament de l'Administració central que depèn directament del Ministeri de Finances del Govern d'Andorra. Es va crear amb el decret del 16 de gener del 2008 en el marc de la política anticorrupció que llavors s'emprenia; la intenció de centralitzar i coordinar actuacions que tant podien concernir les Administracions locals, els organismes nacionals com les entitats d'abast internacional va fer que el Govern determinés acordar els recursos oportuns per definir i implementar eficaçment les mesures i les iniciatives que es pretenien adoptar.

La **Cambra de Comerç, Indústria i Serveis d'Andorra** (CCIS) és una entitat de dret públic amb personalitat jurídica pròpia i plena capacitat d'obrar per al compliment dels seus fins. És un òrgan consultiu de les administracions públiques i té com a finalitat primordial la d'afavorir i potenciar l'activitat econòmica i empresarial del país, defensar els seus interessos i facilitar tota una sèrie de serveis d'orientació empresarial. La inscripció al cens de la Cambra és obligatòria per a tots els comerciants, industrials i titulars de serveis inscrits al Registre de Comerç i Indústria del Govern.

Andorra Desenvolupament i Inversió (ADI) és una societat pública anònima de dret privat que

neix el mes de gener del 2009 amb l'objectiu de potenciar, diversificar i modernitzar l'economia andorrana i atraure tant la inversió com els promotors empresarials estrangers. Té, per tant, un doble objectiu: d'una banda, incentivar la creació i el desenvolupament de nous sectors o sectors incipients per enfortir i diversificar l'economia andorrana, i d'altra banda, posicionar estratègicament el Principat d'Andorra com una economia oberta, moderna i atractiva a escala internacional. Amb l'entrada en vigor de la *Llei 10/2012 del 21 de juny d'inversió estrangera al Principat d'Andorra*, es considera necessari elaborar un pla d'implementació per l'obertura econòmica a través d'un projecte que públic i privat que neix amb el nom d'iniciativa Actua. Aquest projecte de llarg termini, consisteix en posar a la disposició de la iniciativa els recursos necessaris per la promoció econòmica d'Andorra i per donar el millor servei possible als inversors, i al mateix temps fomentant la necessària transversalitat entre Ministeris i societats públiques i parapúbliques, en benefici del sector privat.

Andorra Turisme és una societat pública creada el 21 de setembre de 2007 que va iniciar la seva activitat l'1 de març de 2008. Depèn funcionalment del Ministeri de Turisme i Comerç. L'objectiu d'aquesta societat és millorar la posició competitiva del turisme al Principat, creant i promocionant el producte turístic amb qualitat, innovació i gestió del coneixement.

L'Institut d'Estudis Andorrans

(IEA) entrà en funcionament amb personalitat jurídica pròpia, sent presidit pel ministre encarregat de la recerca. La llei de l'any 1996 defineix l'Institut com un centre de recerca al servei d'Andorra. En l'actualitat, s'estructura al voltant del Centre d'Estudis de la Neu i la Muntanya d'Andorra (CENMA) i el Centre de Recerca Sociològica (CRES). El primer incideix sobre els estudis del canvi climàtic i el segon estudia aspectes de la societat andorrana. El seu àmbit d'actuació el defineix el seu Comitè Directiu en un pla plurianual.

La Universitat d'Andorra (UdA)

és una institució pública creada l'any 1997 que ofereix estudis presencials, virtuals i d'extensió universitària així com un programa de doctorat. Presencialment, oferta estudis universitaris en els camps de ciències de l'educació, administració d'empreses, infermeria (especialitat en obstetrico-ginecologia) i informàtica així com ensenyament professional superior en administració i finances i informàtica de gestió. També permet cursar estudis virtuals, podent realitzar-se carreres tant de primer com de segon cicle. A més, es dona la possibilitat de completar els estudis d'extensió universitària amb postgraus o cursos d'actualització dirigits a professionals dels diversos camps per garantir una formació continuada i innovadora.

II.1. MARC MERCANTIL

- ▀ Les **societats mercantils** andorranes han de tenir el seu domicili social a Andorra i haver-se constituït d'acord amb la *Llei 20/2007 de 18 d'octubre de 2007, de societats anònimes i de responsabilitat limitada*. Les formes jurídiques contemplades per aquesta llei són: societat anònima (SA) i societat de responsabilitat limitada (SL), i ambdues poden adquirir la condició de societat unipersonal.

Cal destacar que en l'àmbit dels efectes que els articles de la *Llei 20/2007* atorguen a la inscripció de diversos actes i contractes, el Registre de Societats Mercantils contribueix a augmentar la seguretat del tràfic jurídic mercantil. L'actuació del Registre de Societats Mercantils queda regulada en el *Decret del 20 de febrer de 2008 d'aprovació del Reglament del Registre de Societats Mercantils*, modificat pel *Decret del 26 de març de 2008* així com pel *Decret del 9 de juny de 2010*.

Les societats que el 22 de novembre de 2007, data en què entrà en vigor la *Llei 20/2007*, no estiguessin constituïdes o no es constituïssin com a societats anònimes o com a societats de responsabilitat limitada i que tinguessin per objecte la producció o l'intercanvi de béns o de serveis per al mercat, es consideren societats col·lectives i es regeixen per les disposicions del Reglament de

societats mercantils, aprovat pel Consell General en la sessió de 19 de maig de 1983. En les societats col·lectives, tots els socis responen solidària i il·limitadament al compliment dels deutes socials de forma subsidiària respecte de la societat.

El 5 de març de 2014 es publica el text refós de l'articulat i de les disposicions complementàries de la *Llei 20/2007, del 18 d'octubre, de societats anònimes i de responsabilitat limitada*, modificada per la *Llei 4/2008, del 15 de maig, per la Llei 93/2010, del 16 de desembre, de mesures de promoció de l'activitat econòmica i social, i de racionalització i d'optimització dels recursos de l'Administració*, per la *Llei 10/2012, del 21 de juny, d'inversió estrangera al Principat d'Andorra*, i per la *Llei 28/2013, del 19 de desembre*.

La inversió estrangera privada s'ha convertit en una eina estratègica de la política per fomentar el creixement econòmic, un instrument impulsat per estats que busquen la captació d'aquests recursos per atreure l'emprenedoria, el talent, la innovació i el coneixement. Així doncs, amb la liberalització de les inversions estrangeres mitjançant la *Llei 10/2012 d'inversió estrangera al Principat d'Andorra*, que significa que la participació estrangera en les societats andorranes pot arribar fins el 100% del capital,

conjuntament amb la signatura de convenis de doble imposició, després de la recent aplicació d'una fiscalitat directa sobre les societats i les activitats econòmiques, ha de contribuir al desenvolupament econòmic oferint una major diversificació de l'economia i aportant més valor afegit. En definitiva, l'obertura econòmica és un camí per obtenir una nova fase de creixement i prosperitat a l'economia i la societat andorranes.

Cal tenir en compte que la liberalització de les inversions estrangeres a tots els sectors de l'economia s'acompanya també d'una reforma important respecte a l'obtenció dels drets econòmics de les persones físiques. S'estableix que els drets econòmics de les persones físiques s'adquireixen amb l'obtenció de la seva residència legal al Principat. En particular, es modifica la legislació vigent sobre l'exercici de les professions liberals suprimint el requisit dels vint anys de residència per als no nacionals per poder exercir l'activitat professional a Andorra.

La *Llei 10/2012, del 21 de juny, d'inversió estrangera al Principat d'Andorra* deroga les Lleis anteriors 2/2008, del 8 d'abril de 2008 i 36/2008, del 18 de desembre de 2008.

Les entitats bancàries de dret andorrà es regeixen d'acord

amb la normativa específica del sector financer i especialment pel previst en la *Llei 7/2013, del 9 de maig, sobre el règim jurídic de les entitats operatives del sistema financer andorrà i altres disposicions que regulen l'exercici de les activitats financeres al Principat d'Andorra*; en la *Llei 8/2013, del 9 de maig, sobre els requisits administratius i les condicions de funcionament de les entitats operatives del sistema financer, la protecció de l'inversor, l'abús de mercat i els acords de garantia financera*, que fins a la data s'establien en les *Lleis 13/2010 i 14/2010*, les quals han estat refoses per tal d'aportar més seguretat jurídica al marc legislatiu que regula el sistema financer andorrà; i en el Text Refós de la *Llei 35/2010, del 3 de juny, de règim d'autorització per a la creació de noves entitats operatives del sistema financer andorrà*.

Les societats mercantils andorranes tenen l'obligació de portar i conservar la comptabilitat; formular i aprovar els seus comptes anuals i la proposta d'aplicació de resultat en el termini de 6 mesos des del tancament de l'exercici i de sotmetre els comptes anuals a auditoria quan durant dos exercicis consecutius compleixin dues de les circumstàncies següents:

- El total de les partides de l'actiu superi els 3.600.000 euros.

- L'import de la xifra anual de negoci superi els 6.000.000 euros.
- El nombre de treballadors sigui superior a 25 persones.

No obstant, l'obligació d'auditoria establerta en la *Llei 20/2007* no serà exigible fins a l'aprovació de la llei d'auditoria.

D'acord amb la *Llei 30/2007 de comptabilitat dels empresaris*, que va entrar en vigor per als exercicis comptables començats a partir de l'1 de gener de 2009, tant les societats mercantils andorranes com les persones físiques que realitzen activitats empresarials o professionals, han de portar una comptabilitat ordenada i adequada a la naturalesa i dimensió de la seva activitat, basada en les normes internacionals de comptabilitat i normes internacionals d'informació financera, d'acord amb el que s'estableix en el Pla General de Comptabilitat que fou publicat el 30 de juliol de 2008 i que entrà en vigor l'1 de gener de 2009.

Així mateix, d'acord amb la legislació vigent les societats hauran de disposar la certificació de l'acord d'aprovació de comptes anuals i de l'aplicació del resultat, juntament amb una còpia dels comptes anuals i de l'informe d'auditoria, si és necessari, en el termini d'un mes des de l'adopció de l'acord. Aquesta obligació és d'aplicació per als exercicis iniciats a partir de l'1 de gener de 2009.

En data 22 de febrer de 2012 es publica el text refós *Llei 30/2007 de comptabilitat dels empresaris* que havia estat modificada per:

- La *Llei 8/2010, de 22 d'abril de 2010* per establir el règim sancionador que ha de garantir l'acompliment de les obligacions comptables establertes a la *Llei 30/2007*, a més d'ampliar el llindar per acollir-se al règim simplificat de comptabilitat als 250.000 euros de xifra anual de negoci, per permetre que un major nombre d'empresaris pugui acollir-se al règim simplificat de comptabilitat.
- La *Llei 26/2011, del 29 de desembre de 2011*, per tal de simplificar el règim de comptabilitat i gestió; ampliant els llindars sota dels quals els empresaris o persones físiques no han de disposar els comptes a l'Administració de 100.000 euros a 150.000 euros. També s'elimina la xifra de 250.000 euros corresponent als ingressos màxims anuals per poder-se acollir al règim simplificat de comptabilitat, i se'n deixa la determinació via reglamentària per tal que l'Administració pugui modular els models de comptes anuals segons l'evolució del teixit empresarial del país.

Amb data 28 de desembre de 2010 es va aprovar el *Decret d'aprovació del Reglament de formulació dels comptes anuals consolidats* que desenvolupa el capítol referent al perímetre de

consolidació de la *Llei 30/2007*, modificat pel Decret aprovat en data 15 de febrer de 2012.

- La *Llei de fundacions, del 12 de juny de 2008*, té per objectiu donar resposta a la demanda social de regular les fundacions privades d'interès públic o social, tenint en compte la tradició jurídica i l'experiència dels països de l'entorn.

II.2. MARC LABORAL

- L'any 1968 fou creat el règim andorrà de seguretat social que cobreix les branques de malaltia i vellesa i és administrat per la **Caixa Andorrana de Seguretat Social** (CASS). Amb data 3 d'octubre de 2008, el Consell General del Principat va aprovar la *Llei 17/2008 de la seguretat social* que va entrar en vigor l'1 de novembre de 2009. Una de les principals modificacions que incorpora aquesta llei és que l'afiliació a la CASS passa a ser obligatòria tant per als treballadors assalariats i les persones pensionades com per a les persones que realitzen una activitat per compte propi. Aquest nou sistema comporta també millores rellevants en el sistema de prestacions socials i estableix nous paràmetres per als percentatges de cotització. Així, els percentatges de cotització per als assegurats assalariats passen a oscil·lar entre el 5,5% i el 10,5% sobre el salari real d'aquests assalariats, i el 14,5% per a la cotització dels assalariats a càrrec de l'empresa. La cotització a càrrec de les persones que realitzen una activitat per compte propi, oscil·la entre el 20% i el 25% del salari global mensual mitjà cotitzat pel conjunt de persones assalariades afiliades a la CASS durant l'any natural immediatament anterior. La *Llei 25/2011, del 29 de desembre de 2011*, de modificació de la *Llei*

17/2008, del 3 d'octubre, de la seguretat social, pretén millorar la protecció social i sanitària de col·lectius amb dificultats i que ajuden a assolir els objectius de racionalització de la despesa.

La *Llei 17/2012, del 8 d'octubre, de modificació de la disposició transitòria quarta de la Llei 17/2008 de la Seguretat Social*, té com objectiu allargar el termini, per regularitzar la situació i adaptar-se a la *Llei 17/2008* a les persones que fins aleshores no estaven obligades a estar afiliades al sistema de seguretat social, fins el 30 de juny del 2013.

La *Llei 9/2013, del 23 de maig, de modificació de les lleis 25/2011, del 29 de desembre i 17/2008, del 3 d'octubre, de la seguretat social*, té com a finalitat ajustar la regulació de certs aspectes per tal de facilitar-ne l'aplicació i d'altra banda, introduir algunes modificacions tant en el text original com en la revisió efectuada per la *Llei 25/2011*, majoritàriament orientades a evitar situacions especialment dificultoses per als cotitzants.

La *Llei 18/2014, del 24 de juliol* modifica significativament la *Llei 17/2008, del 3 d'octubre de la seguretat social* amb la finalitat de continuar garantint la viabilitat del sistema. Entre les reformes més destacables trobem la inclusió dels esportistes remunerats

entre les persones assimilades a les assalariades, l'establiment d'un nou sistema d'actualització de les prestacions deixant d'estar referenciades a l'IPC, determinades modificacions en les prestacions d'incapacitats i invalidesa, la inclusió d'una nova fórmula de càlcul de les pensions i la introducció d'un nou règim especial destinat al fet que totes les persones amb un mínim de residència a Andorra puguin disposar de cobertura sanitària.

- La *Llei 34/2008 de la seguretat i la salut en el treball del 18 de desembre de 2008* estableix la regulació dels principis generals de protecció ja establerts en la majoria de països europeus amb l'objectiu de prevenir els riscos laborals i protegir la seguretat i la salut, eliminant o disminuint els factors de risc i millorant la informació, la consulta, la participació, la formació dels treballadors i dels seus delegats, així com les línies generals per aplicar els principis esmentats i les mesures per promoure la millora de la seguretat i la salut en el treball. Aquesta llei entrà en vigor el 18 de març de 2009.
- La *Llei 35/2008 del codi de relacions laborals del 18 de desembre de 2008* té per objecte integrar en un sol text legal els aspectes ja regulats en la *Llei 8/2003, del 12 de juny de 2003, sobre el contracte*

de treball, afegint-hi qüestions no tractades amb anterioritat, com són la regulació dels drets de representació col·lectiva, el dret de reunió dels treballadors i la negociació col·lectiva de convenis i acords col·lectius de treball. Aquesta llei entrà en vigor el 18 de març de 2009.

- La *Llei 33/2008 qualificada de llibertat sindical del 18 de desembre de 2008*, té la finalitat de regular el dret sindical i el règim jurídic de les organitzacions sindicals i n'estableix els requisits per a la seva constitució, les responsabilitats de les organitzacions i la representativitat, així com l'acció sindical. Aquesta llei entrà en vigor el 18 de març de 2009.
- El *Reglament regulador de les prestacions econòmiques d'atenció social del 16 de febrer del 2011*, redueix els terminis de residència per a les prestacions econòmiques destinades a la cobertura de necessitats bàsiques i eleva el nivell de seguretat jurídica, establerts, fins a la data, pel *Reglament regulador de les prestacions econòmiques d'atenció social de 23 de juny de 2010*. Aquesta prestació econòmica és a favor dels treballadors que han quedat en situació de desocupació involuntària i que es comprometen a participar en accions de formació i capacització laboral i a acceptar les propostes adequades de treball.

Aquest Reglament del 2011 ha sigut modificat pel *Reglament regulador de les prestacions econòmiques d'atenció social del 21 de juny de 2013* reduint l'edat per a rebre una pròrroga de prestació per desocupació i introduint canvis que milloren les possibilitats d'accés a l'ocupació i afavoreixin la participació en programes d'inserció.

- ▣ La *Llei 6/2015, del 15 de gener, del Fons de reserva de jubilació* té com a finalitat establir el règim jurídic de Fons de reserva de jubilació amb la finalitat d'atendre les necessitats futures del sistema de seguretat social en matèria de prestacions contributives de la branca de jubilació.

II.3. MARC TRIBUTARI

INTRODUCCIÓ

En la nostra història recent, l'aprovació de l'Acord d'Unió Duanera entre el Principat d'Andorra i la Comunitat Econòmica Europea (1990) i, posteriorment la Constitució (1993), marquen un nou entorn per al desenvolupament del sistema tributari andorrà.

El sistema fiscal andorrà, basat fins fa poc en la imposició indirecta, està en procés de canvi per a situar Andorra en el context internacional com a país amb un ordenament tributari equiparable al dels països de la Unió Europea i l'OCDE.

En aquesta línia, al 2010 s'aproven la *Llei 95/2010 de l'impost sobre societats* i la *Llei 96/2010 sobre la renda de les activitats econòmiques* que van entrar en vigor l'1 de gener de 2012, així com la *Llei 94/2010 de l'impost sobre la renda dels no-residents fiscals* que va entrar en vigor l'1 d'abril de 2011.

Una vegada implantats els impostos que graven les rendes empresarials, tant de les persones físiques com de les entitats, com també les rendes dels no-residents fiscals, en el sí del Consell General el passat 24 d'abril de 2014 es va aprovar la *Llei de l'impost sobre la renda de les persones físiques*, que té com a objectiu completar la configuració del marc fiscal andorrà en matèria d'imposició

sobre la renda. Aquesta Llei entrà en vigor el dia 1 de gener de 2015.

Amb data 21 de juny de 2012, el Consell General aprova la *Llei 11/2012 de l'impost general indirecte* (IGI), que té com a objectiu regular i implantar per primer cop en la història del Principat d'Andorra, un impost que ha de portar a un sistema fiscal andorrà modern i equiparable al dels països del nostre entorn. La seva introducció va permetre substituir tot un conjunt de figures tributàries que fins a la data havien estat els pilars de la imposició a Andorra com són l'impost sobre les mercaderies (IMI), l'impost indirecte sobre la producció interna (IPI), l'impost sobre les activitats comercials (IAC) i l'impost indirecte sobre els serveis (ISI). Aquesta llei va entrar en vigor el primer de gener de 2013.

L'1 de juliol de 2014 entrà en vigor la *Llei 10/2014 de 3 de juny*, de modificació de la Llei 11/2012, del 21 de juny, de l'impost general indirecte, modificada anteriorment per la Llei 29/2012, del 18 d'octubre i per la Llei 11/2013, del 23 de maig.

La creació o remodelació de les figures impositives ha d'implicar l'existència d'una organització sòlida i eficaç que dugui la gestió, la liquidació, la recaptació, el control i la inspecció d'aquests nous tributs. En aquesta línia, el Govern va constituir el 9 de febrer del 2011 una comissió per

crear l'Agència Andorrana Fiscal i de Fronteres i fusionar així, els diversos organismes de l'Administració General, de manera que hi hagi una única organització fiscal que gestioni i controli tots els tributs d'àmbit estatal. Dita agència és operativa des de l'1 de gener del 2013.

TRIBUTS DE L'ADMINISTRACIÓ CENTRAL

La *Llei de bases de l'ordenament tributari*, del 19 de desembre de 1996, configura el marc bàsic de referència amb aplicació preeminent dins l'àmbit tributari del Principat i incorpora els principis de justícia, legalitat i reserva de llei, generalitat i distribució equitativa de la càrrega tributària, establerts en la Constitució. La llei esmentada estableix les normes generals per les quals, a manca de llei específica en contra, es regeixen els tributs.

En l'actualitat, i tal i com s'ha esmentat anteriorment, el sistema tributari andorrà està en un procés de reforma fiscal iniciat amb la introducció de nous impostos directes i indirectes, acompanyada d'una modificació del seu ordenament tributari que ha de portar a un sistema fiscal andorrà modern i equiparable al dels països del nostre entorn, tenint present les peculiaritats del nostre país i la seva estructura econòmica tal com es mostra al **quadre 1**.

És dins d'aquest marc de gran reforma fiscal que s'aprova la nova *Llei 21/2014, del 16 d'octubre de bases de l'ordenament tributari*, amb l'objectiu de consolidar les garanties dels administrats així com reforçar els mitjans i mecanismes que han de permetre a l'Administració tributària optimitzar l'eficàcia en la recaptació de tots els impostos.

Aquesta llei entrà en vigor el dia 1 de gener de 2015 llevat per als comuns pels quals es fixa l'1 de gener del 2016 com l'entrada en vigor de la Llei, prorrogant-se conseqüentment la vigència de la Llei del 1996 durant l'any 2015, únicament per a garantir la gestió tributària comunal durant aquest període.

La *Llei 36/2014*, d'11 de desembre del 2014 modificà la *Llei 21/2014*. El dia 29 d'abril de 2015 s'aprova el text refós de la mateixa. L'11 de febrer del 2015, s'aprova el Decret pel qual s'aprova el *Reglament d'aplicació dels tributs* que preveu el desplegament de totes les normes comunes a tots els procediments d'aplicació dels tributs i regula de forma específica els procediments de gestió i d'inspecció tributària.

El 22 d'abril del 2015, s'aprova el Decret pel qual s'aprova el Reglament de revisió en via administrativa dels actes d'aplicació dels tributs.

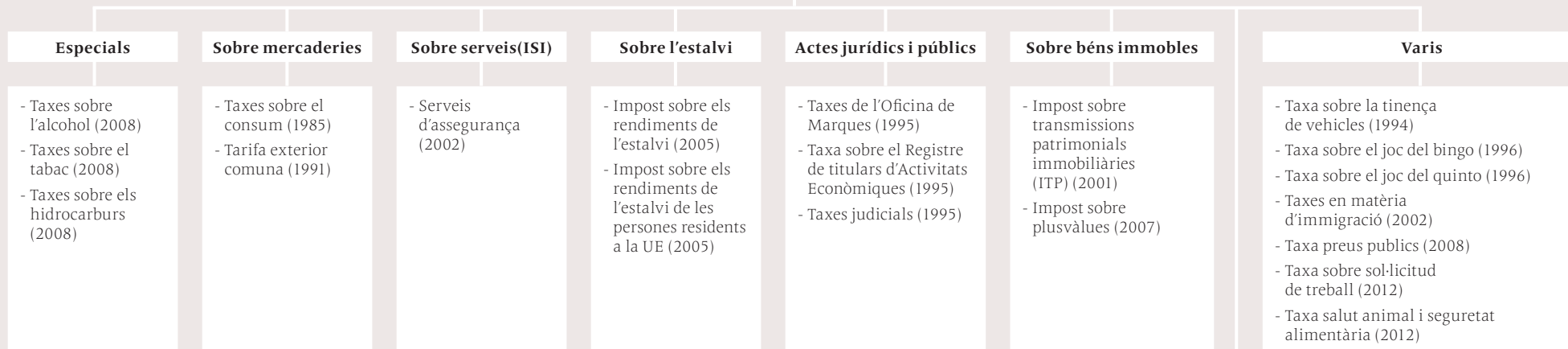

ACORD D'UNIÓ DUANERA 1990

Modifica l'estructura de les taxes sobre el consum i estableix l'inici de la imposició indirecta generalitzada

Taxes i Impostos indirectes (*)

ACORD MONETARI 2011

Modernització del sistema fiscal per a ésser homologable al d'altres països i obtenir una distribució més equitable de les càrregues tributàries

Impostos directes

Impost general indirecte (*)

(*) La Llei de l'impost de mercaderies indirecte de 26 de juny de 1991, la Llei del cànon sobre el consum d'electricitat i telèfon del 5 d'abril de 1994, la Llei d'establiment de la taxa per raó del servei de fe pública notarial del 2 de maig del 2000, la Llei de l'impost indirecte sobre la prestació de serveis bancaris i de serveis financers del 14 de maig del 2002, la Llei de l'impost indirecte sobre la prestació de serveis empresarials i professionals del 3 de novembre de 2004, la Llei de l'impost indirecte sobre la producció interna del 3 de novembre de 2004 i la Llei de l'impost indirecte sobre les activitats comercials del 3 de novembre de 2004 van derogar-se amb l'entrada en vigor de la Llei de l'impost general indirecte, amb data 1 de gener de 2013.

[quadre 1]

La *Llei 44/2014, de 18 de desembre, de l'embargament* s'aprova de forma coetània amb la modificació del Codi de l'Administració, i de la Llei de la jurisdicció administrativa i fiscal i també amb l'aprovació de la *Llei del saig*. La conjunció d'aquestes iniciatives legislatives es produeix amb dos objectius, que l'Administració general i els comuns, i també els organismes autònoms i les entitats parapúbliques si els ho permet la seva llei de creació o regulació, puguin executar per la via forçosa, de forma autònoma i sense la intervenció, perceptiva fins ara, dels òrgans jurisdiccionals, els actes administratius que dictin i siguin executoris, excepte els que imposen una obligació personalíssima i la llei no autoritza les autoritats administratives a adoptar mesures de compulsió directa o no concorre una situació d'extrema urgència i necessitat, i que pugui delegar aquesta execució forçosa en el saig, el qual esdevé competent per executar les resolucions judicials que dictin les jurisdiccions civil i administratives.

TAXES I IMPOSTOS INDIRECTES

IMPOST GENERAL INDIRECTE (IGI)

El 21 de juny del 2012 s'aprova la *Llei 11/2012 de l'impost general indirecte* amb la finalitat de regular i implantar, per primer cop en la història del Principat d'Andor-

ra, aquesta figura tributària en concordança amb la Directiva 2006/112/CE.

La *Llei 11/2013, del 23 de maig, de modificació de la Llei 11/2012, del 21 de juny, de l'impost general indirecte* incorpora un règim especial de béns usats. El 3 de juny de 2014 s'aprova la *Llei 10/2014, de modificació de la Llei 11/2012 de l'impost general indirecte* on s'ajusten i s'adapten una sèrie d'aspectes del seu funcionament.

L'impost general indirecte grava la capacitat econòmica que es posa de manifest sempre que es produeix el consum final d'un bé o servei i, per tant, com a impost general sobre el consum esdevé un pilar fonamental, en el cap de la imposició indirecta. La seva introducció permet substituir la gran majoria de les figures tributàries indirectes fins ara vigents, que, de forma imperfecta durant els darrers anys, han intentat gravar el consum produït en el nostre territori. D'aquesta manera el marc de la imposició directa passa a ser més neutre i eficient per a les empreses i més just per als ciutadans.

L'impost s'aplica en totes les fases de producció i distribució dels béns i serveis, així com en les importacions de béns, on totes les operacions estan sotmeses a un tipus de gravamen que oscil·la entre el 0% i el 9,5%. Un detall dels mateixos és com segueix:

- Tipus de gravamen general: 4,5% i s'exigeix sempre que no es

prevegi expressament l'aplicació d'un altre tipus de gravamen.

- Tipus de gravamen reduït: 1% s'aplica només a les operacions definides en l'article 58 de la llei.
- Tipus de gravamen súper reduït: 0% s'aplica als productes i serveis de primera necessitat definits en l'article 59 de la llei.
- Tipus de gravamen incrementat: 9,5% aplicable als serveis bancaris i financers.

Aquesta llei va entrar en vigor el dia 1 de gener de 2013.

IMPOST INDIRECTE SOBRE LA PRESTACIÓ DE SERVEIS D'ASSEGURANÇA (ISI)

El 14 de maig de 2002, es va aprovar la *Llei de l'impost indirecte sobre la prestació de serveis d'assegurança*, que va ser d'aplicació a partir del 13 de juny de 2002. D'acord amb aquesta llei, es grava amb un 4% la prestació de serveis d'assegurança. La quota de liquidació de l'impost es calcula segons un sistema que estima, a partir de les magnituds econòmiques i financeres, el valor de les prestacions de serveis realitzades que comporten la cobertura d'un risc.

IMPOSTOS ESPECIALS

La *Llei 27/2008 d'impostos especials del 20 de novembre de 2008* va ser creada per harmonitzar la imposició fiscal indirecta en la importació amb els països de l'entorn del

Principat. Aquesta llei estableix un impost que grava determinats productes especials com ara l'alcohol, el tabac i els hidrocarburs, que generen uns costos socials assumits en bona part per l'Estat i en últim terme per la societat.

El 22 d'abril de 2010, es va aprovar la *Llei 11/2010 de modificació de la Llei 27/2008, de 20 de novembre de 2008 d'impostos especials*; amb aquesta llei de modificació s'introduïren certs matisos sobre la *Llei 27/2008* per tal de millorar la gestió d'aquests impostos, per no incrementar la pressió fiscal als operadors que utilitzen hidrocarburs i per lluitar contra tràfics il·lícits que poden estar incentivats per diferències de preus.

Amb data 15 de febrer de 2011, es va aprovar la *Llei 3/2011 de modificació de la tarifa general de taxes sobre el consum*; aquesta llei, modifica l'article 9 de la *Llei 11/2010* per tal de regular el diferencial de preus del tabac amb els països veïns originat per les alces dels impostos en aquests països.

Amb data 1 de març de 2012, 18 d'abril de 2013, 19 de setembre de 2013 i 26 de juny de 2014 s'aproven les *Lleis 1/2012, 1/2013, 14/2013 i 11/2014 de modificació de la tarifa general de taxes sobre el consum*, respectivament; per tal de revisar i ajustar internament els tipus de gravamen aplicats sobre el tabac i en especial revisar els tipus de gravamen de les taxes sobre el consum que s'apliquen als productes de tabac.

TRIBUTS DE LES ADMINISTRACIONS COMUNALS

El 27 de juny de 2003, el Consell General va aprovar la *Llei 10/2003 de les finances comunals*, que desenvolupa, entre d'altres, l'autogovern comunal en matèria tributària i de gestió financera, estableix un marc suficient que permet als comuns desenvolupar les seves competències tributàries i financeres i homogeneïtzar el marc tributari comunal. A més, es regulen les modalitats d'endeutament dels comuns i es fixen uns límits màxims i uns mecanismes de control que contribueixin a un sector públic andorrà més sòlid i financerament equilibrat.

La *Llei de finances comunals* determina la potestat tributària dels comuns en relació als següents tributs:

- Tributs tradicionals del foc i lloc.
- Taxes per a la prestació de serveis comunals.
- Taxes i drets per a la realització d'actes administratius d'intervenció i el lliurament d'autoritzacions.
- Tribut de radicació d'activitats comercials, industrials i professionals no comercials.
- Tributs immobiliaris sobre la propietat immobiliària edificada, la propietat immobiliària no edificada, els seus rendiments arrendataris i les transaccions immobiliàries que s'han d'inscriure en el cadastre comunal.

- Participació dels comuns en la taxa per tinença de vehicles, que és de recaptació governamental, en funció del nombre de vehicles que estiguin donats d'alta en el registre del Govern.

Aquesta llei fou modificada per la *Llei 32/2012, del 22 de novembre*, introduint canvis puntuals per adaptar-la a les necessitats i exigències actuals dels comuns.

IMPOSTOS SOBRE BÉNS IMMOBLES

IMPOST SOBRE TRANSMISSIONS PATRIMONIALS IMMOBILIÀRIES (ITP)

La *Llei de l'impost sobre transmissions patrimonials immobiliàries de 15 de desembre de 2000*, va ser modificada per la *Llei 7/2006, de 21 de juny de 2006*. Aquest impost grava les transmissions patrimonials, a títol oneros o lucratiu *inter vivos*, de tota classe de béns immobles així com la constitució i la cessió de drets reals sobre els béns immobles. També queden subjectes a aquest impost la transmissió d'accions o de participacions de societats mercantils, així com la constitució o cessió de drets sobre aquestes accions o participacions, quan almenys el 50% de l'actiu de la societat estigui integrat per béns immobles i que, com a resultat de la transmissió d'accions o participacions, o de la constitució o cessió de drets reals sobre les mateixes,

l'adquirent tingui més d'una cinquena part del capital de la societat.

Aquest impost s'aplica a totes les transmissions de béns immobles i a les constitucions i cessions de drets reals sobre aquests béns immobles quan estiguin situats en territori del Principat d'Andorra. El tipus de gravamen és del 4%.

No obstant, la llei preveu, en el seu article 4, una sèrie d'exempcions a l'impost, sempre que concorrin les condicions en ell exigides. En aquest sentit, la principal novetat de la *Llei 7/2006* és la introducció de l'exempció de l'impost per adquisició del primer habitatge quan concorrin determinades circumstàncies personals i econòmiques.

IMPOST SOBRE PLUSVÀLUES EN LES TRANSMISSIONS PATRIMONIALS IMMOBILIÀRIES

El dia 14 de desembre de 2006, es va aprovar la *Llei 21/2006 de l'impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries*. Tribut de naturalesa directa que grava l'increment del valor dels béns immobles que es posi de manifest per a les transmissions, oneroses o lucratives, *inter vivos* de béns immobles, així com per a les constitucions o cessions de drets reals sobre aquests mateixos béns. Aquesta llei fou modificada amb data 3 d'octubre de 2008, amb l'aprovació de la *Llei 19/2008*, que va entrar en vigor el 28 d'octubre del mateix any.

Aquest impost s'aplica a totes les transmissions de béns immobles situats al territori del Principat d'Andorra i a les constitucions o cessions de drets reals sobre aquests béns immobles, que es puguin exercir en el mateix territori. També queden subjectes a aquest impost la transmissió d'accions o de participacions de societats mercantils, així com la constitució o cessió de drets sobre aquestes accions o participacions, quan almenys el 50% de l'actiu de la societat estigui integrat per béns immobles i que com a resultat de la transmissió d'accions o participacions, o de la constitució o cessió de drets reals sobre les mateixes, l'adquirent tingui més d'una cinquena part del capital de la societat.

S'estableix el tipus de gravamen del 0% al 15% en funció dels anys en què el bé immoble hagi estat en propietat de l'obligat tributari.

En data 6 de maig es publica el text refós de la *Llei 21/2006, del 14 de desembre, de l'impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries*.

FISCALITAT DELS RENDIMENTS DE L'ESTALVI

El Consell General del Principat d'Andorra, en la seva sessió del 21 de febrer de 2005, va ratificar l'**Acord entre el Principat d'Andorra i la Comunitat Europea relatiu a l'establiment de mesures equivalents a les previstes a la**

Directiva 2003/48/CE del Consell en matèria de fiscalitat dels rendiments de l'estalvi en forma de pagament d'interessos.

Així mateix, en la seva sessió del 13 de juny de 2005, va aprovar la *Llei 11/2005* d'aplicació de l'esmentat acord. Amb data 20 de juny de 2007, es publicà el Decret de modificació del model 420: "Declaració de les retencions sobre els rendiments de l'estalvi" de l'annex de la *Llei 11/2005* esmentada sobre aquestes línies.

Aquesta llei estableix l'obligació de practicar una retenció en origen sobre els pagaments d'interessos efectuats per agents pagadors establerts al Principat d'Andorra a beneficiaris efectius, persones físiques residents en un dels Estats membres de la Unió Europea. Aquesta retenció va ser del 15% durant els tres primers anys, del 20% de l'1 de juliol de 2008 a l'1 de juliol de 2011 i del 35% des de l'1 de juliol de 2011. L'import recaptat pel Govern d'Andorra derivat de l'obligació de retenció per part dels agents pagadors es transfereix en un 75% als països de la Unió Europea on resideixin els beneficiaris efectius. Queden fora de l'àmbit d'aplicació de l'Acord els rendiments derivats dels contractes de pensions i d'assegurances.

En base a la modificació de la Directiva 2003/48/CE en matèria de fiscalitat, el Govern d'Andorra està duent a terme en l'actualitat negociacions per la revisió de l'Acord entre el Principat d'Andorra i la Comunitat Europea.

IMPOSTOS DIRECTES

IMPOST SOBRE LA RENDA DE LES PERSONES FÍSiques (IRPF)

Amb l'aprovació de la *Llei 5/2014, del 24 d'abril de 2014, de l'impost sobre la renda de les persones físiques* es completa la configuració del marc fiscal andorrà en matèria d'imposició sobre la renda. L'estructuració de l'impost es basa en la separació de la renda en dos grans apartats: d'una banda, la renda general, que comprèn les rendes del treball, les rendes derivades de la realització d'activitats econòmiques i les rendes del capital immobiliari; i, de l'altra, les rendes de l'estalvi, concepte que inclou les rendes del capital mobiliari i els guanys i les pèrdues de capital. Aquest impost és d'aplicació a les rendes generades per persones físiques a partir de l'1 de gener del 2015.

La *Llei 42/2014, de l'11 de desembre* introduí certs ajustos a la *Llei 5/2014*, corregint o aclarint aspectes tècnics de la norma, o bé atorgant a certes situacions un tractament més just i coherent amb la finalitat de l'impost.

A data 3 de desembre de 2014 s'aprova el Decret pel qual s'aproven els formularis declaratius per a dur a terme la gestió tributària de dit impost.

En data 6 de maig de 2015, es publica el text refós de la *Llei 5/2014*,

del 24 d'abril, de l'impost sobre la renda de les persones físiques.

IMPOST SOBRE LA RENDA DELS NO-RESIDENTS FISCALS (IRNR)

Amb la *Llei 94/2010, del 29 de desembre de 2010, de l'impost sobre la renda dels no-residents fiscals modificada per la Llei 18/2011, de l'1 de desembre*, es grava la renda d'activitats econòmiques desenvolupades a Andorra per persones físiques o jurídiques no-residents fiscals i les rendes del treball percebudes per persones físiques no-residents fiscals sempre que, aquestes últimes, no estiguin subjectes al règim de seguretat social del Principat, ni tampoc estiguin compreses en l'àmbit subjectiu d'aplicació dels impostos sobre societats o sobre activitats econòmiques de persones físiques. Aquest impost és d'aplicació a les rendes generades per persones físiques o jurídiques no-residents fiscals a partir de l'1 d'abril de 2011.

La *Llei 5/2014, del 24 d'abril de 2014, de l'impost sobre la renda de les persones físiques* introdueix un nou capítol a la llei de l'impost de la renda dels no-residents regulant un règim especial per als treballadors fronterers i temporers. Aquells que reuneixin els requisits legals exigits podran optar per tributar d'acord amb les normes generals de la Llei de l'impost sobre la renda de les persones físiques.

En data 29 d'abril del 2015 s'aprova el decret legislatiu de publicació del text refós de la *Llei 94/2010, del 29 de desembre de 2010, de l'impost sobre la renda dels no-residents fiscals*.

IMPOST SOBRE SOCIETATS I SOBRE LA RENDA DE LES ACTIVITATS ECONÒMIQUES (IS I IAE)

Amb l'entrada en vigor de la *Llei 95/2010 de l'impost sobre societats del 29 de desembre de 2010 modificada per la Llei 17/2011, de l'1 de desembre*, queda derogada la *Llei de la Taxa sobre el Registre de Titulars d'Activitats econòmiques del 20 de desembre de 1995*. Aquesta llei, sotmet a gravamen de forma unitària tota renda obtinguda per les persones jurídiques residents fiscals en territori andorrà que duen a terme una activitat econòmica. El tipus de gravamen per als obligats tributaris d'aquest impost és del 10% i del 0% per a les institucions regulades per la *Llei 10/2008 de regulació d'organismes d'inversió col·lectiva*.

La *Llei 96/2010 de l'impost sobre la renda de les activitats econòmiques del 29 de desembre de 2010 modificada per la Llei 19/2011, de l'1 de desembre*, grava els beneficis obtinguts per les persones físiques residents fiscals en territori andorrà que duen a terme una activitat econòmica i que no han adoptat, per la realització de les seves activitats, forma societària. El tipus de gravamen per als obligats tributaris d'aquest impost és del 10%.

S'inclou com a activitat econòmica les activitats d'arrendament i compravenda d'immobles, tenint en compte l'eliminació de la doble imposició nacional i que per tant la quota de tributació d'aquestes activitats es minora amb les quotes de tributació satisfetes per l'obligat tributari per l'impost comunal sobre els rendiments arrendataris o per l'impost de les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries, segons es correspongui.

Aquestes lleis i els impostos que regulen són aplicables als períodes impositius que s'inicien a partir de l'1 de gener del 2012.

ACORDS D'INTERCANVI D'INFORMACIÓ EN MATÈRIA FISCAL AMB SOL·LICITUD PRÈVIA

El procés d'adopció dels estàndards internacionals de l'OCDE, que ha portat el Principat a la signatura dels diferents Acords d'intercanvi d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia, té el seu origen en la Declaració de París, signada el 10 de març de 2009. El document recollia la voluntat del Principat de començar un procés de reforma legislativa amb l'objectiu de modificar el secret bancari en l'àmbit de l'intercanvi d'informació per fer-lo compatible amb l'article 26 del Conveni de l'OCDE. A partir d'aquell moment s'inicia un procés d'estandardització per homologar Andorra als països cooperants amb l'OCDE.

El 5 de novembre del 2013, en continuïtat de la política endegada el 2009 amb la signatura de la Declaració de París, el Govern d'Andorra signa el Conveni relatiu a l'assistència administrativa mútua en matèria fiscal amb l'OCDE. Es tracta d'un pas més en l'aplicació dels mecanismes i instruments per assentar unes bases i uns procediments d'assistència mútua en matèria fiscal comuns. Aquest acord multilateral garanteix la confidencialitat i representa un pas endavant en la mateixa línia que la resta de països de l'OCDE amb l'objectiu de vetllar per la reputació d'Andorra com a plaça financera internacional. A més de mostrar la predisposició del país a adaptar-se als estàndards internacionals, els bancs andorrans reforcen així la seguretat per la que són reconeguts pels seus clients. Aquest Conveni manté el mateix nivell de cooperació fiscal establert amb els acords bilaterals subscrits per Andorra, és a dir, preveu l'intercanvi d'informació a la demanda a la vegada que garanteix els drets dels inversors.

LLEI 3/2009 D'INTERCANVI D'INFORMACIÓ EN MATÈRIA FISCAL AMB SOL·LICITUD PRÈVIA DE 7 DE SETEMBRE DE 2009

Tal com es va anunciar a la Declaració de París, el Consell General d'Andorra va aprovar la *Llei d'intercanvi d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia* el 7 de setembre de 2009.

La norma, que va permetre la signatura dels posteriors acords d'intercanvi d'informació, recull els criteris demanats per l'OCDE en relació a l'intercanvi d'informació fiscal, concretament pel que fa a l'article 26 del Model de Conveni Estàndard d'aquest organisme. Aquest article estableix que l'intercanvi d'informació sigui rellevant per a la correcta aplicació de la convenció fiscal, així com per als propòsits de l'administració i l'aplicació de les lleis fiscals dels països contractants.

Aquest text legal estableix un nou marc de seguretat jurídica en les relacions del Principat amb tercers països en matèria d'intercanvi d'informacions, però contempla, sobretot, qüestions claus en relació als mecanismes de respecte a la confidencialitat dels clients de la plaça, com les següents:

- La petició d'informació s'ha de fer sota demanda justificada i fonamentada i per tant preveu garanties a tal efecte, per exemple, estableix una limitació per obtenir o proporcionar informació que l'Estat requeridor no pogués obtenir en virtut de la seva pròpia legislació.
- Es fixa un procediment de notificació i la possibilitat d'oposar-se a la demanda de sol·licitud d'informació formulant un recurs d'oposició degudament motivat davant de l'autoritat competent.
- S'estableix la no retroactivitat, és a dir, s'assenta el principi de no donar informació dels clients

que faci referència a situacions anteriors a l'entrada en vigor de cada Acord.

- Queden prohibides les *fishing expeditions*, és a dir, les sol·licituds col·lectives i generalitzades d'informació.
- Es garanteix la confidencialitat i es recull el principi del *level playing field* –mateixes regles de joc– en relació a altres acords que s'hagin signat prèviament.

A més, l'intercanvi d'informació a la demanda, responen a demandes justificades i fonamentades, es farà efectiu per als exercicis fiscals que comencin amb posterioritat a l'entrada en vigor de cada Acord bilateral, és a dir, després de la darrera notificació de ratificació pels respectius Parlaments, més un període addicional, generalment de tres mesos, en els casos en què s'hagi establert aquest període. Per exemple: si un acord és ratificat pels respectius parlaments dels països signants el 2 de juny de 2011 i hi ha un període addicional de tres mesos, l'acord entrarà en vigor el 2 de setembre de 2011 i serà efectiu durant l'exercici fiscal 2012, és a dir, a partir de l'1 de gener de 2012.

La posada en pràctica durant aquests sis anys de la *Llei 3/2009 d'intercanvi d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia*, ha posat en relleu certes mancances que cal esmenar i completar per complir amb les obligacions internacionals contretes al seu dia, seguint el compromís de cooperació inter-

nacional en matèria d'intercanvi d'informació en matèria fiscal, i per respectar els criteris i la interpretació en constant evolució que els dits compromisos en fa l'OCDE.

El 26 de juny del 2014, s'aprova la *Llei 12/2014, del 26 de juny, de modificació de la Llei 3/2009, d'intercanvi d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia*.

SIGNATURA DELS ACORDS D'INTERCANVI D'INFORMACIÓ EN MATÈRIA FISCAL AMB SOL·LICITUD PRÈVIA

Després de l'aprovació de la llei, entre setembre de 2009 i juny de 2015, el Govern andorrà ha signat convenis bilaterals d'intercanvi d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia amb 23 països (21 ja han entrat en vigor): Àustria (17/09/09), Liechtenstein (18/09/09), Mònaco (18/09/09), San Marino (21/09/09), França (22/09/09), Bèlgica (23/10/09), Argentina (26/10/09), Països Baixos (06/11/09), Portugal (30/11/09), Espanya (14/01/10), Suècia, Finlàndia, Noruega, Dinamarca, Islàndia, Groenlàndia i les Illes Fèroe (24/02/10), Alemanya (25/11/10), Austràlia (24/09/11), Polònia (15/06/12), República Txeca (11/06/13), Suïssa (17/03/14) i República de Corea (23/10/14).

Aquests acords signats, que superen àmpliament el mínim de 12 exigits per l'OCDE, van

comportar que el febrer de 2010 l'organisme internacional inclogués Andorra dins del grup de 'jurisdiccions que han implementat substancialment els estàndards fiscals internacionals'. En aquest sentit, des de l'OCDE, així com des dels òrgans executius claus en les relacions internacionals del Principat, com ara França i Espanya, s'ha destacat l'esforç i el compromís de les institucions andorranes amb l'objectiu d'adequar-se al nou ordre econòmic.

Fins a la data, han entrat en vigor tots els acords signats a l'excepció de Suïssa, República de Corea i Itàlia. L'entrada en vigor del conveni en matèria fiscal entre Andorra i Espanya, va permetre que Andorra sortís de la llista espanyola de paradisos fiscals.

REGLAMENT DE DESENVOLUPAMENT DE LA LLEI 3/2009 D'INTERCANVI D'INFORMACIÓ EN MATÈRIA FISCAL AMB SOL·LICITUD PRÈVIA

Amb data 23 de febrer de 2011, s'ha aprovat el reglament que desenvolupa la *Llei 3/2009 d'intercanvi d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia*, en què es determinen i precisen els requisits a complir, tant per les autoritats estrangeres com per les autoritats públiques andorranes, en el marc d'una petició d'informació, fonamentada en la *Llei 3/2009* i en els convenis bilaterals d'aplicació.

Les sol·licituds prèvies d'intercanvi d'informació s'han de formular per escrit amb la indicació del seu objecte, quedant ben entès que les sol·licituds genèriques d'informació no podran ser ateses. Així, el reglament estableix els criteris per a la tramitació de les sol·licituds d'intercanvi d'informació formulades i dirigides al Ministeri de Finances encarregat.

El Reglament ha estat modificat en data 29 de febrer del 2011 i 19 de desembre del 2014 per adaptar-lo a la llei i facilitar-ne l'aplicació.

CONVENIS DE DOBLE IMPOSICIÓ

Els convenis de doble imposició (CDI) són tractats internacionals que tenen com a finalitat evitar els casos de doble imposició fiscal internacional mitjançant una sèrie de mesures que impliquin als dos estats contractants. Els convenis de doble imposició faciliten la promoció de les inversions estrangeres i afavoreixen la competitivitat de les empreses nacionals a l'exterior. Aquests convenis apliquen tant a les persones físiques com jurídiques residents de qualsevol estat signatari i afecten als impostos sobre la renda i el patrimoni. En ells s'estableix quin dels dos estats contractants té competència per a gravar les rendes.

El Principat d'Andorra, en següent de la seva obertura econòmica i procés d'homogeneïtzació amb

els estàndards internacionals, ha firmat convenis de doble imposició amb França (02/04/2013), Luxemburg (02/06/2014), Espanya (08/01/2015), n'ha rubricat un amb Liechtenstein (09/06/2015), i està mantenint converses amb Portugal, Suïssa i Àustria.

El CDI amb França ja ha estat aprovat pels òrgans interns respectius de cada Estat i entrarà en vigor el dia 1 de juliol de 2015.

II.4. MARC LEGISLATIU DEL SISTEMA FINANCER

El marc regulatori andorrà està alineat amb el dels països del seu entorn i cobreix aspectes com l'operatiu, la solvència i blanqueig de diners o valors producte del crim i finançament del terrorisme i d'altres temes que es detallen tot seguit.

SECTOR FINANCER

RÈGIM DE LES ENTITATS BANCÀRIES

- La **Llei 35/2010 de règim d'autorització per a la creació de noves entitats operatives del sistema financer andorrà** del 3 de juny de 2010. Aquesta llei té per objecte establir el règim d'autorització per a la creació de noves entitats operatives i d'aquesta forma superar la situació actual de *status quo* en el sistema financer andorrà, complint els mandats continguts en la legislació vigent. El 19 de febrer del 2014 es publica el text refós de la **Llei 35/2010, de 3 de juny, de règim d'autorització per a la creació de noves entitats operatives del sistema financer andorrà**, incloent-hi les modificacions realitzades per la **Llei 10/2013, del 23 de maig, de l'Institut Nacional Andorrà de Finances**.
- La **Llei 7/2013 sobre el règim jurídic de les entitats operatives del sistema financer andorrà i**

altres disposicions que regulen l'exercici de les activitats financeres al Principat d'Andorra de 9 de maig del 2013, que deroga la **Llei de regulació de les facultats operatives dels diversos components del sistema financer** de 19 de desembre de 1996, així com la **Llei 24/2008, sobre el règim jurídic de les entitats financeres – no bancàries- de crèdit especialitzat**, estableix el règim jurídic de les entitats operatives del sistema financer així com la regulació de l'exercici de les activitats financeres al Principat d'Andorra; com accedir a l'activitat i com exercir-la.

- La **Llei 8/2013 sobre els requisits organitzatius i les condicions de funcionament de les entitats operatives del sistema financer, la protecció de l'inversor, l'abús de mercat i els acords de garantia financera**, de 9 de maig del 2013, que deroga la **Llei d'ordenació del sistema financer** de 27 de novembre de 1993, estableix els requisits organitzatius i condicions de funcionament per a l'exercici de l'activitat de les entitats operatives del sistema financer; els requeriments mínims a seguir per part de les entitats operatives del sistema financer per tal de vetllar per la protecció de l'inversor; les obligacions, les prohibicions i el règim sancionador relacionats amb l'abús de mercat per part de qualsevol persona física o jurídica, entès com les operaci-

ons basades en l'ús d'informació privilegiada i la manipulació de mercat, per tal de contribuir a la integritat dels mercats financers i d'augmentar la confiança dels inversors en dits mercats; i el marc normatiu dels acords de compensació contractual i els acords de garantia financera.

El 19 de febrer de 2014 es publica el text refós de la **Llei 8/2013 sobre els requisits organitzatius i les condicions de funcionament de les entitats operatives del sistema financer, la protecció de l'inversor, l'abús de mercat i els acords de garantia financera**, incloent-hi totes les modificacions realitzades fins avui.

Amb l'aprovació de les lleis esmentades queden derogades la **Llei 13/2010 sobre el règim jurídic de les entitats financeres d'inversió i de les societats gestores d'organismes d'inversió col·lectiva** i la **Llei 14/2010 de règim jurídic de les entitats bancàries i de règim administratiu bàsic de les entitats operatives del sistema financer**.

La composició del sistema financer, d'acord amb la legislació vigent, és com segueix:

- a) les activitats financeres regulades i exercides per les entitats operatives del sistema financer andorrà:
 - i) entitats bancàries;
 - ii) entitats financeres d'inversió;

- societats financeres d'inversió;
 - agències financeres d'inversió;
 - societats gestores de patrimonis;
 - assessors financers.
- iii) societats gestores d'organismes d'inversió col·lectiva; i
- iv) entitats financeres -no bancàries- de crèdit especialitzat.

- b) els mercats financers andorrans;
- c) altres activitats en relació amb les entitats operatives del sistema financer i els mercats financers andorrans, incloses les associacions professionals del sector financer.

Finalment, també forma part del sistema financer andorrà qualsevol agent financer que actuï en nom o per compte d'alguna de les entitats operatives del sistema financer d'acord amb l'establert a l'article 27 de la **Llei 7/2013**.

- Molt abans de ser promoguda la **Llei d'ordenació del sistema financer**, de 27 de novembre de 1993, el sistema financer andorrà, amb la inquietud de transmetre serietat i confiança a tercers, ja havia fomentat la seva pròpia autoregulació mitjançant l'Associació de Bancs Andorrans (ABA).

SUPERVISIÓ

- El 20 de juny del 2013 entra en vigor la nova *Llei 10/2013, del 23 de maig, de l'Institut Nacional Andorrà de Finances* (INAF), que deroga la *Llei 14/2003, del 23 d'octubre*.

Passats deu anys de l'adopció de l'esmentada norma, s'ha fet necessària una revisió de la *Llei 14/2003* per dotar l'INAF dels mitjans necessaris per a la consecució dels seus objectius i ampliar-los tenint en compte la necessària globalitat de l'àmbit d'actuació de l'INAF en el context actual. Aquest es caracteritza pels canvis i l'expansió internacional del sistema financer andorrà, així com per l'evolució dels mercats financers a nivell internacional i els compromisos contrets per part d'Andorra amb la Unió Europea amb la firma de l'Acord Monetari que va entrar en vigor el passat 1 d'abril del 2012.

- El 17 de setembre de 2013, l'INAF és acceptat com a nou membre ordinari de l'**Organització Internacional de Comissions de Valors** (IOSCO). Andorra dóna compliment així a un dels compromisos adquirits amb la signatura de l'Acord monetari amb la Unió Europea, el qual requeria la firma del protocol en un termini màxim de 18 mesos a partir de la seva entrada en vigor, l'1 d'abril del 2012. Es formalitza la recíproca cooperació, assistència i intercanvi d'infor-

mació a efectes de regulació i supervisió de mercats de valors a nivell internacional, amb autoritats de regulació i supervisió de mercats d'arreu del món.

- El 4 d'abril de 2011 es va signar el **Memorandum of Understanding** (MoU) entre Andorra i Espanya; es tracta d'un conveni de cooperació en matèria de supervisió en base consolidada signat entre l'autoritat supervisora del sistema financer andorrà (INAF) i l'espanyol (Banc d'Espanya) on s'estableixen els termes d'un protocol de relació i col·laboració entre aquestes dues autoritats. Aquest protocol permet que l'autoritat supervisora del país d'origen pugui sol·licitar informació corporativa i qualsevol informació que sigui requerida a efectes de supervisió i control de riscos dels grups bancaris en base consolidada a l'autoritat competent del país on les entitats bancàries tinguin filials.

GENERAL

- En data 2 d'abril del 2015 s'aprova la ***Llei 8/2015 de mesures urgents per implantar mecanismes de reestructuració i resolució d'entitats bancàries***. Aquesta llei s'inspira en el que disposa la Directiva 2014/59/UE del Parlament Europeu i del Consell, del 15 de maig del 2014, per la qual s'estableix un marc per a la reestructuració i la resolució d'entitats de crèdit

i empreses de serveis d'inversió. La llei dissenya els processos de reestructuració i resolució, processos de caràcter administratiu i singulars, que permeten a les autoritats administratives dotar-se de potestats necessàries per assegurar l'estabilitat financera. Gran part de l'administració del sistema dissenyat per la Llei s'atribueix a una Agència Estatal de Resolució d'Entitats Bancàries (AREB) com a autoritat competent en matèria de resolució. També, amb la finalitat de finançar les mesures acordades en aplicació de la Llei, es crea el Fons Andorrà de Resolució d'Entitats Bancàries (FAEB).

- La ***Llei 1/2011 de creació d'un sistema de garantia de dipòsits per a les entitats bancàries*** del 2 de febrer de 2011. Fins a la data, la *Llei de regulació de les reserves en garantia de dipòsits i altres obligacions operacionals de l'11 de maig de 1995*, establia els mecanismes per garantir la solvència i l'estabilitat del sistema bancari andorrà però sense constituir una garantia directa per al reemborsament dels dipòsits als seus titulars en cas que esdevinguessin indisponibles. Amb l'entrada en vigor d'aquesta llei, la legislació andorrana s'adequa als requeriments de la Unió Europea en aquesta matèria i es configura un règim més idoni per protegir la solidesa i la solvència del sistema financer andorrà envers dels seus dipositaris. El sistema de garantia és

ex post i els imports màxims de cobertura són de 100.000 euros per dipositant i 100.000 euros per inversor, per a cada entitat. La *Llei 8/2015, del 2 d'abril, de mesures urgents per implantar mecanismes de reestructuració i resolució d'entitat bancàries* modifica la Llei 1/2011 en el seu apartat de supòsits de cobertura incloent, entre d'altres, la cobertura en cas de que algun dels membres del sistema sigui objecte d'un procés de resolució.

- El 9 de maig de 2012, s'aprova el ***Reglament d'organització i funcionament de la Comissió Gestora del Sistema de garantia de dipòsits i inversions de les entitats bancàries andorranes***, que té per determinar, dins el marc de la legislació que hi sigui aplicable, els principis d'actuació de la Comissió Gestora del Sistema de garantia de dipòsits i inversions per a les entitats bancàries, les regles bàsiques de la seva organització i el seu funcionament, i les normes de conducta dels seus membre

- La ***Llei 11/2012 de l'impost general indirecte*** del 21 de juny de 2012 on s'estableix un tipus de gravamen incrementat del 9,5% aplicables als serveis bancaris i financers. El 29 d'abril de 2015, s'aprova el text refós de la *Llei 11/2012, del 21 de juny, de l'impost general indirecte* modificada per la *Llei 29/2012, del 18 d'octubre*, per la

Llei 11/2013, del 23 de maig, per la Llei 10/2014, del 3 de juny, per la Llei 37/2014, de l'11 de desembre, per la Llei 6/2015, del 15 de gener i per la Llei 8/2015, del 2 d'abril.

- La **Llei 10/2008 de regulació d'organismes d'inversió col·lectiva de dret andorrà** del 12 de juny de 2008, inclou una definició genèrica del que s'entén per organismes d'inversió al Principat, en regula el seu funcionament i la distribució d'aquests a l'estranger així com la distribució d'organismes d'inversió estrangers a Andorra. Aquesta llei entrà en vigor el 17 de juliol de 2008.

El 19 de febrer de 2014 es publica el text refós de la *Llei 10/2008, del 12 de juny, de regulació dels organismes d'inversió col·lectiva de dret andorrà*, incloent-hi les modificacions realitzades per la disposició addicional quarta de la *Llei 8/2013, del 9 de maig, sobre els requisits organitzatius i les condicions de funcionament de les entitats operatives del sistema financer, la protecció de l'inversor, l'abús de mercat i els acords de garantia financera*; la disposició final tercera de la *Llei 10/2013, del 23 de maig, de l'Institut Nacional Andorrà de Finances*; i la disposició final primera de la *Llei 28/2013, del 19 de desembre, de modificació de la Llei 20/2007, del 18 d'octubre, de societats anònimes i de responsabilitat limitada*, modificada per la *Llei 4/2008, del 15 de maig*, i per la *Llei 93/2010, del 16 de desembre*.

- El **Decret d'aprovació del pla comptable del sistema financer** de 19 de gener de 2000 estableix els principis, els criteris i les normes comptables bàsiques per a les entitats financeres de dret andorrà, fet que ha de permetre a l'INAF realitzar una supervisió efectiva del sistema financer. Aquest pla comptable és vigent des de l'1 de gener de 2000 i és d'aplicació a tots els components operatius del sistema financer andorrà.

Els Comunicats Tècnics emesos per l'INAF complementen i actualitzen la normativa del pla comptable del sistema financer, a fi que aquest no esdevingui caduc. Són d'obligat compliment per a les entitats del sector financer.

Alguns d'aquests Comunicats obliguen a reportar a l'INAF, amb periodicitat mensual o trimestral, informació addicional de control que complementa els estats financers a fi de detectar i poder prendre mesures correctores sobre l'exposició de les esmentades entitats als riscos de mercat, liquiditat, concentració de riscos i insolvències.

- La **Llei de regulació del règim disciplinari del sistema financer** de 27 de novembre de 1997 té com a objectius estimular la correcció i el rigor en l'exercici professional de l'activitat financera i garantir l'estabilitat i solvència del sistema financer andorrà. Aquesta llei ha estat parcialment modifi-

cada per la *Llei 35/2010, del 3 de juny, de règim d'autorització per a la creació de noves entitats operatives del sistema financer andorrà*.

El 19 de febrer de 2014 també es publica el *Decret legislatiu pel que s'aprova el text refós de la Llei de regulació del règim disciplinari del sistema financer*, que inclou les modificacions realitzades per la disposició addicional quarta de la *Llei 14/2003, del 23 d'octubre, de l'Institut Nacional Andorrà de Finances*, la disposició addicional primera de la *Llei 35/2010, del 3 de juny, de règim d'autorització per a la creació de noves entitats operatives del sistema financer andorrà*, la disposició final primera de la *Llei 1/2011, del 2 de febrer, de creació d'un sistema de garantia de dipòsits per a les entitats bancàries*, les disposicions final tercera, quarta i cinquena de la *Llei 7/2013, del 9 de maig, sobre el règim jurídic de les entitats operatives del sistema financer andorrà i altres disposicions que regulen l'exercici de les activitats financeres al Principat d'Andorra*, i la disposició final segona de la *Llei 10/2013, del 23 de maig, de l'Institut Nacional Andorrà de Finances*.

La **Llei de regulació dels criteris de solvència i liquiditat de les entitats financeres** de 29 de febrer de 1996, posteriorment modificada el 12 de desembre de 1996, estableix un mínim del 10% per a la ràtio de solvència i un mínim del 40% per a la ràtio de liquiditat.

El 19 de febrer del 2014 es publica el text refós de la *Llei de regula-*

ció dels criteris de solvència i de liquiditat de les entitats financeres, incloent-hi les modificacions realitzades per la *Llei de modificació, de 12 de desembre del 1996, de la Llei de regulació dels criteris de solvència i de liquiditat de les entitats financeres*, de 29 de febrer del 1996, la disposició addicional tercera de la *Llei 14/2003, del 23 d'octubre, de l'Institut Nacional Andorrà de Finances*, la disposició addicional primera de la *Llei 24/2008, del 30 d'octubre, sobre el règim jurídic de les entitats financeres -no bancàries- de crèdit especialitzat*, la disposició final sisena de la *Llei 7/2013, del 9 de maig, sobre el règim jurídic de les entitats operatives del sistema financer andorrà i altres disposicions que regulen l'exercici de les activitats financeres al Principat d'Andorra*, i la disposició final primera i derogatòria de la *Llei 10/2013, del 23 de maig, de l'Institut Nacional Andorrà de Finances*.

- La **Llei de regulació del coeficient d'inversions obligatòries** de 30 de juny de 1994 estableix un coeficient obligatori que s'ha de cobrir amb fons públics i que, d'acord amb l'esmentada llei, només és aplicable, actualment, a les entitats bancàries. Aquesta llei es desenvolupa en el *Decret del 9 de desembre de 2009 d'aprovació del Decret de modificació del Decret de reglamentació de la Llei de regulació del coeficient d'inversions obligatòries de 22 d'agost de 1994*, el qual estableix l'obligatorietat de mantenir un 2% dels seus actius en fons públics. Les emis-

sions de deute de l'Estat queden definides com a fons públics a efectes del còmput del coeficient d'inversions obligatòries. Així, l'última emissió de deute públic subscrita per les entitats bancàries andorranes del 15 d'abril del 2015, regulada en el *Decret d'emissió de deute públic del Principat d'Andorra de 24 de desembre de 2013* i totalment subscrita per entitats bancàries andorranes, és computable a efectes del compliment d'aquest coeficient.

SECTOR D'ASSEGURANCES

- La **Llei reguladora** de l'actuació de les **companyies d'assegurances** al Principat d'Andorra de l'11 de maig de 1989 inclou els aspectes fonamentals per poder operar a Andorra.
- La **Llei sobre l'impost indirecte sobre la prestació de serveis d'assegurança** del 14 de maig de 2002 en el marc de la *Llei de l'impost indirecte sobre la prestació de serveis*, determina un sistema de càlcul de la base de tributació, alhora que determina un tipus de gravamen del 4%, aplicable a les entitats asseguradores, restant fora del marc d'aquesta llei:
 - El règim de la seguretat social.
 - Els productes de capitalització, com ara fons de pensions, plans de jubilació o altres productes de la mateixa naturalesa.

ALTRA NORMATIVA RELATIVA AL SECTOR FINANCER

COOPERACIÓ PENAL INTERNACIONAL I DE LLUITA CONTRA EL BLANQUEIG DE DINERS I CONTRA EL FINANÇAMENT DEL TERRORISME

- La lluita per prevenir el blanqueig de diner procedent d'activitats il·lícites ha estat una prioritat del país i molt especialment de la banca andorrana des de fa anys. Ja l'any 1990, la pròpia banca es va autoregular voluntàriament amb el codi deontològic i Andorra va modificar el seu Codi Penal introduint els supòsits de blanqueig de diners d'origen criminal.

L'11 de maig de 1995 s'aprova la primera llei contra la delinqüència internacional d'origen criminal, i el marc normatiu es completava l'any 2000 amb la **Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de diners o valors producte de la delinqüència internacional**, aprovada pel Consell General el 29 de desembre de 2000, creant la Unitat de Prevenció del Blanqueig (UPB). La UPB, que a partir de l'entrada en vigor de la nova *Llei 28/2008* de l'11 de desembre va passar a anomenar-se Unitat d'Intel·ligència Financera (UIF), és un òrgan independent que té per missió impulsar i coordinar les mesures de prevenció del blanqueig i fi-

nançament del terrorisme. Així mateix, aquesta regulació implica, per a totes les entitats financeres:

- La definició de procediments estrictes d'identificació dels clients.
- L'establiment de procediments i controls adequats per detectar operacions sospitoses de pertànyer al crim organitzat.
- La formació del personal en programes específics de prevenció de blanqueig de diners.
- La submissió a una auditoria externa que revisi el grau de compliment dels punts anteriors.

Amb data 13 de febrer de 2008, el Govern d'Andorra va aprovar el Decret de creació i funcionament de la Comissió Permanent de Prevenció del Blanqueig i el Finançament del Terrorisme, amb la finalitat de millorar la coordinació de tots els organismes i ministeris implicats en la prevenció i lluita contra el blanqueig de capitals i el finançament del terrorisme, i obtenir una visió multidisciplinària i global que facilita més efectivitat i agilitat en l'adopció de mesures. Aquesta comissió és presidida pel cap de la UIF i està formada per representants dels ministeris titulars de Presidència, Finances, Justícia, Interior, Economia, Afers Exteriors, de l'INAF, quan es tractin temes que afectin al sistema financer, i de la UIF. Aquesta comissió es reuneix com a mínim una vegada cada trimestre.

L'11 de desembre de 2008 s'aprova la *Llei 28/2008 de modificació de la Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de diners o valors producte de la delinqüència internacional del 29 de desembre de 2000*. Aquesta llei entrà en vigor el 21 d'abril de 2009, harmonitzant la legislació andorrana vigent fins aleshores a la legislació i regulació internacional i, en especial, a la tercera directiva europea en aquesta matèria. Amb aquesta modificació legislativa, és quan la UPB passa a denominar-se Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra (UIF). Les modificacions més significatives introduïdes amb aquesta modificació legislativa varen ser l'ampliació de l'abast dels subjectes obligats, la definició de les persones políticament exposades, la definició del veritable drethavent, la major precisió a l'hora de detallar les obligacions dels subjectes obligats, la introducció de criteris de risc, el caràcter obligatori dels comunicats tècnics de la UIF i la prohibició explícita de les relacions amb bancs pan-talla i dels comptes anònims.

El 16 de setembre de 2009, es va publicar el **Text refós de l'articulat de la Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de diners o valors producte de la delinqüència internacional i contra el finançament del terrorisme**.

Com a conseqüència de l'entrada en vigor de la *Llei 28/2008*, es va modificar el Reglament que

desenvolupava aquesta legislació. El 20 de maig de 2009, es va publicar el **Reglament de la Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de diners o valors producte de la delinqüència internacional i contra el finançament del terrorisme**, quedant derogat el Reglament de la Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de diners del 31 de juliol de 2002. Aquest nou reglament recull i desenvolupa la legislació vigent en aquesta matèria, conformant aspectes organitzatius i de funcionament de la UIF; així com la forma en què els subjectes obligats han de complir les obligacions establertes en la llei, els procediments que han de seguir en cas de detectar una operació que pugui estar relacionada amb el blanqueig de capitals procedents d'activitats delictives, la formació que han de tenir les persones que formin part dels òrgans de control intern i de comunicació, el seu personal, el deure de secret professional, la cooperació internacional i l'intercanvi d'informació, així com el procediment sancionador.

El dia 18 de maig de 2011, el Govern d'Andorra va aprovar el **Decret de modificació del Reglament aprovat per Decret el 13 de maig del 2009** als efectes de regular amb major detall les mesures de prevenció del blanqueig de capitals i el finançament del terrorisme que, d'acord amb els estàndards internacionals, requereixen una previsió normativa explícita. Aquest decret es va publicar al BOPA el

dia 25 de maig del 2011 i va entrar en vigor el dia següent a la seva publicació. Entre altres qüestions, es regulen amb més detall les obligacions relatives a la identificació i verificació de clients i veritables drethavents ja aplicades en la seva majoria pels subjectes obligats, s'intensifica el règim de les mesures de diligència simplificada i es contemplen possibles contra mesures concretes relatives a territoris d'alt risc a requeriment de la UIF.

El 25 de maig de 2011 s'aprovà, amb caràcter d'urgència i amb un procediment extraordinari, la **Llei 4/2011, de modificació de la Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de diners o valors producte de la delinqüència internacional i contra el finançament del terrorisme, del 29 de desembre del 2000**. Aquesta llei que va entrar en vigor el dia 23 de juny de 2011, consta de set articles que, majoritàriament, converteixen en dret positiu mesures preventives ja aplicades pels subjectes obligats i que, d'acord amb els estàndards internacionals, requereixen una previsió normativa explícita. Entre altres qüestions, s'amplia el concepte de beneficiari efectiu, es redueix l'import de les vendes en efectiu d'articles de gran valor que generen les obligacions que estableix la llei, s'intensifica el règim de les mesures de diligència simplificada i s'estableixen mesures addicionals de protecció dels subjectes obligats quan efectuen declaracions de sospita.

Altrament, el mateix dia 25 de maig de 2011, el Consell General va aprovar, amb caràcter d'urgència i amb un procediment extraordinari, la ratificació del **Conveni de les Nacions Unides contra la delinqüència organitzada transnacional, fet a Nova York el 15 de novembre del 2000**. Aquest Conveni va entrar en vigor el dia 22 d'octubre del 2011.

El 10 d'octubre de 2013 s'aprova la **Llei 20/2013 de modificació de la Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de diners o valors producte de la delinqüència internacional i contra el finançament del terrorisme, del 29 de desembre del 2000**. Aquesta llei entra en vigor el 31 d'octubre del 2013 per tal d'implementar en l'ordenament jurídic andorrà els actes jurídics i les disposicions normatives de la Unió Europea establertes en l'annex de l'Acord monetari signat entre el Principat d'Andorra i la Unió Europea.

El 20 de novembre del 2013 s'aprova el **Decret de modificació del Reglament de la Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de diners o valors producte de la delinqüència internacional i contra el finançament del terrorisme**, aprovat pel Decret del 13 de maig del 2009 i modificat el 25 de maig de 2011. Aquest Reglament entra en vigor el dia 5 de desembre de 2013 complint així la implementació íntegra de la normativa europea en matèria de prevenció del blanqueig de

diners o valors i del finançament del terrorisme requerida per l'Acord monetari entre el Principat d'Andorra i la Unió Europea.

El 27 de març del 2014 s'aprova la **Llei 4/2014 de modificació de la Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de diners o valors producte de la delinqüència internacional i contra el finançament del terrorisme, del 29 de desembre de 2000**. Aquesta llei s'adapta als estàndards essencials fixats a les noves Recomanacions 6 i 7 del Grup d'Acció Financera (GAFI) aprovades el febrer del 2012.

El 15 de gener de 2015 s'aprova la **Llei 2/2015 de modificació de la Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de diners o valors producte de la delinqüència internacional i contra el finançament del terrorisme, del 29 de desembre**. Aquesta llei regula, principalment, les competències i funcions de la UIFAND, la seva composició i estableix normes específiques i particulars de nomenament i destitució del cap de la UIFAND, regulant-se igualment el règim d'incompatibilitats.

Així mateix, es canvia l'acrònim pel qual es fa referència a la unitat d'intel·ligència financera del Principat d'Andorra, passant a denominar-se UIFAND.

ÀMBIT INTERNACIONAL

- Cal destacar que gràcies a les regulacions establertes dins la legislació andorrana en matèria de blanqueig de diner, l'1 de gener de 2001, el Principat d'Andorra va entrar en un acord de col·laboració amb l'organisme **Internal Revenue Service dels Estats Units (IRS)**.

Així mateix, les entitats bancàries del Principat i altres entitats financeres també van arribar a l'esmentat acord amb l'IRS individualment, obtenint així l'estatus de **Qualified Intermediary (QI)**.

Durant l'any 2006, tant Andorra com a país com les entitats que integren el sistema financer andorrà van renovar el seu estatus de **Qualified Intermediary** el qual és vigent per a 6 anys (establint-se que durant aquest període les entitats estaran subjectes a les auditories establertes per l'IRS).

Així mateix, l'1 de gener de 2011, va entrar en vigor la llei "Emergency Economic Stabilization Act of 2008", que incorpora noves obligacions de *reporting* exigibles als *brokers* que, en essència, queden obligats a informar als seus clients *US Persons* i a l'IRS sobre la renda fiscal obtinguda per dits clients en les operacions sobre instruments financers, mitjançant la presentació del model 1099-B. Des de l'1 de gener, la declaració és relativa als guanys generats per les operacions sobre renda variable, accions,

independentment de l'origen de l'emissor. A partir dels anys 2012 i 2013 l'obligació d'informació i declaració es farà extensible a operacions sobre participacions de fons d'inversió i instruments de deute, respectivament.

Abans del 25 d'abril del 2014, les entitats bancàries i els fons d'inversió s'han adherit a la regulació FATCA mitjançant el registre al IRS (*Internal Revenue Service*). El règim FATCA (*Foreign Account Tax Compliance Act*) es va aprovar per llei el 10 de març de 2010 (*Hiring Act*). L'objectiu d'aquesta llei és la prevenció de l'evasió fiscal per part de nord-americans. Les Institucions Financeres Estrangeres (FFI's) estan obligades a firmar un acord amb l'IRS per mitjà del qual s'obliguen a comunicar determinada informació relativa als seus clients. Si una FFI no firma l'esmentat acord, la institució (i els seus clients) estaria sotmesa a una retenció del 30% sobre tots els interessos, dividends i ventes procedents de valors i altres ingressos procedents d'Estats Units, ja siguin pagats a un resident nord-americà o bé a un no nord-americà.

LLEI QUALIFICADA DE LA JUSTÍCIA

- La *Llei Qualificada de la Justícia, de 3 de setembre de 1993*, s'aprovà amb la finalitat de traduir a la pràctica judicial els principis inspiradors de l'Estat de Dret recollits en la Constitució del Prin-

cipat aprovada l'any anterior. Dita llei regula l'estructura, composició i funcionament de l'organització judicial garantint l'existència d'uns òrgans judicials independents i imparcials en l'aplicació de les lleis així com l'estatut jurídic dels seus membres i la protecció efectiva dels ciutadans en l'exercici dels seus drets i la defensa dels seus interessos legítims. Aquesta llei només havia estat modificada puntualment dues vegades, però la modificació duta a terme mitjançant la *Llei 24/2014, del 24 de juliol, qualificada de modificació de la Llei qualificada de la Justícia, del 3 de setembre de 1993* és una modificació profunda de diverses disposicions normatives per adequar-les a la realitat actual.

Una de les modificacions més destacables és la reforma de les competències atribuïdes als tribunals en l'àmbit de la jurisdicció penal. La supressió de la Secció Penal de la Batllia ha permès la creació de dues seccions d'instrucció, una de les quals és competent per a conèixer les qüestions lligades amb el blanqueig de diners, els delictes socioeconòmics i la criminalitat organitzada.

En data 15 de gener de 2015, i arran d'un requeriment de dictamen previ d'adequació a la Constitució, s'aprova la *Llei 3/2015, qualificada de modificació de la Llei qualificada de la Justícia, del 3 de setembre de 1993, i de la Llei 28/2014, del 24 de juliol, qualificada de modificació de la Llei qualifi-*

cada de la Justícia, del 3 de setembre de 1993 donant així compliment a determinades exigències constitucionals establertes.

En data 17 de juny del 2015 es publica el text refós de la *Llei qualificada de la Justícia, del 3 de setembre de 1993*.

CODI PENAL

- El febrer de l'any 2005, es va aprovar el nou **Codi Penal** andorrà introduint un canvi significatiu en la definició del delictes de blanqueig de diners, de forma que s'ampliava el ventall de possibles activitats delictives que poden ser l'origen dels diners potencialment subjectes a delictes de blanqueig de diners. En conseqüència, aquesta modificació del Codi Penal també ha afectat certs articles de la *Llei de cooperació internacional i de lluita contra el blanqueig de diners o valors producte de la delinqüència internacional i contra el finançament del terrorisme* esmentada amb anterioritat.

Amb posterioritat, s'han efectuat diverses modificacions de la *Llei 9/2005* del Codi Penal andorrà per adequar-lo a la regulació europea i internacional en matèria de prevenció de blanqueig i finançament del terrorisme. Alguns dels canvis més rellevants s'enumeren a continuació:

- El 18 d'octubre de 2007 es va aprovar la *Llei 17/2007, qualificada de modificació de la Llei*

9/2005, del Codi Penal, que inclou una sèrie de reformes per adequar el Codi Penal andorrà a la totalitat de les disposicions recollides per la Convenció Penal sobre la corrupció, adoptada pel Consell d'Europa el 27 de gener de 1999 i ratificat pel Principat d'Andorra el 8 de novembre de 2001.

- El 20 de desembre de 2007 es va aprovar la *Llei 29/2007, qualificada de modificació de l'article 409 de la Llei 9/2005 del 21 de febrer, qualificada del Codi Penal andorrà relatiu a prevenció de blanqueig de diners o valors*.
- Amb data 3 d'octubre de 2008, el Consell General va aprovar la *Llei 15/2008, qualificada de modificació de la Llei 9/2005, del 21 de febrer, qualificada del Codi Penal*. El motiu principal d'aquesta modificació, fou introduir certes modificacions de caràcter tècnic per tal que resulti més operatiu, així com per incloure l'entrada en vigor de certs tractats internacionals que Andorra havia signat. D'aquesta recent modificació, cal destacar l'article 366 bis que recull el delictes autònom de "finançament del terrorisme". Com a conseqüència, s'ha permès ratificar el 12 de juny del 2008 el Conveni de les Nacions Unides per a la repressió del finançament del terrorisme, signat pel Govern d'Andorra el 10 de novembre del 2001.
- Amb data 11 d'octubre del 2012, el Consell General va

aprovar la *Llei 18/2012, qualificada de modificació de la Llei 9/2005, del 21 de febrer, qualificada del Codi penal*. L'adequació de les normes penals als tractats internacionals signats o ratificats per Andorra així com a les recomanacions del Grup d'Estat contra la Corrupció (GRECO) van ésser el motiu principal d'aquesta modificació en certs articles per adaptar la normativa esmentada a les necessitats d'homologació internacional del nostre Estat, en especial en matèria de corrupció i finançament del terrorisme.

- Amb data 10 d'octubre del 2013, el Consell General ha aprovat la *Llei 18/2013, qualificada de modificació del Codi penal*. La llei que entra en vigor el 31 d'octubre del 2013 modifica i crea altres articles de més importància seguint certes recomanacions que va fer el Moneyval en el seu quart informe d'avaluació, del 8 de març del 2012, i que afecten principalment el tractament de la figura del blanqueig de diners o valors, la manipulació de mercats i l'ús d'informació privilegiada.

Amb data 11 de desembre del 2014, s'aprova la *Llei 40/2014, qualificada de modificació del Codi Penal* que entra en vigor el 15 de gener de 2015. Aquesta llei prossegueix la tasca d'adequació normativa derivada dels compromisos internacionals adquirits per Andorra.

En data 29 d'abril del 2015 s'aprova el text refós de la *Llei 9/2005, del 21 de febrer, qualificada del Codi Penal*.

Igualment, s'han evidenciat com a necessàries certes modificacions del Codi de procediment penal per adequar-lo als tractats i les recomanacions esmentats, fet que s'aprova amb la *Llei 19/2012 qualificada de modificació de la Llei 16/2008, del 3 d'octubre, qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998*.

Adicionalment, el 10 d'octubre del 2013 s'aprova la *Llei 19/2013, qualificada de modificació del Codi de procediment penal* per tal de donar compliment a la Decisió 2007/845/JAI establerta en l'annex de l'Acord Monetari i que estableix que cada Estat membre crearà o designarà un organisme nacional de recuperació d'actius a fi de facilitar el seguiment i la identificació dels productes relacionats amb el delictes que puguin ser objecte d'un embargament o d'un comís.

En data 22 d'abril del 2015 s'aprova el text refós de la *Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre del 1998*.

Pel que fa als comptes referenciats no són un obstacle per a les autoritats atès que els bancs compleixen amb els requeriments de coneixement dels clients. Se sol·licita als auditors externs que siguin particularment diligents amb aquest tipus

de comptes alhora que també en altres àrees amb exposició al risc de blanqueig de diners.

El conjunt de les disposicions esmentades i la seva rigorosa aplicació per part de tots els agents implicats, destacant l'esforç fet pel sector financer, entre altres, per mantenir adequadament formats a tots els seus treballadors, han fet possible que els informes dels diferents organismes internacionals hagin estat favorables. En aquest sentit, doncs, el Moneyval va adoptar el primer i segon informe de progrés de la tercera avaluació mútua del Principat d'Andorra el dies 10 de desembre del 2008 i el 9 de desembre del 2010, respectivament.

Durant el mes de març de 2011, el Principat va rebre la visita *on site* de la delegació de Moneyval en el marc de la 4a ronda d'avaluació mútua. L'equip avaluador va examinar l'eficàcia de l'aplicació de les recomanacions principals (*key and core recommendations*) i altres recomanacions del GAFI, relacionades o no amb els resultats de la 3a avaluació. El 8 de març de 2012, el 38è Plenari de Moneyval adoptà l'informe d'avaluació i va incloure el Principat d'Andorra en el procediment de *regular follow-up*. El 31 de març de 2014, el 44è Plenari de Moneyval va aprovar l'informe de seguiment andorrà, que contenia els últims desenvolupaments normatius en la matèria.

Del mateix mode, el Principat ha transposat al seu ordenament

jurídic la normativa comunitària en matèria de prevenció del blanqueig de capitals i de lluita contra el finançament del terrorisme en compliment de l'Acord Monetari signat amb la Unió Europea i aprovat pel Consell General d'Andorra el 24 de novembre de 2011. La Comissió Europea va validar aquest procés de transposició a finals de l'any 2013.

Les entitats bancàries del Principat són conscients del seu rol fonamental per tal d'aconseguir una repressió i lluita eficaç contra els delictes del blanqueig de capitals i el finançament del terrorisme, i aquesta sensibilització s'ha manifestat a través de la plataforma electrònica engegada a mitjans de l'any 2009 per l'Associació de Bancs Andorrans. Aquesta formació *on-line* en matèria de blanqueig de diner i lluita contra el finançament del terrorisme, conté informació actualitzada i legislació nacional i internacional en aquesta matèria. Es va començar a posar a disposició dels empleats del sector bancari andorrà a finals de 2010.

El 24 de juliol de 2014 s'aprova la *Llei 17/2015 qualificada de modificació de la Llei qualificada del Codi de procediment penal, del 10 de desembre de 1998* i entra en vigor el 4 de setembre del 2014 a excepció de determinats articles que entren en vigor al cap de sis mesos de la publicació, és a dir, el dia 3 de març de 2015. Aquesta llei s'aprova a efectes d'adequar la norma processal

penal a la nova distribució competencial dels tribunals en l'àmbit jurisdiccional penal.

En data 22 d'abril del 2015, el Govern aprova el text refós de la *Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre de 1998*.

II.5. DESENVOLUPAMENTS EN EL MARC REGULATORI DEL SISTEMA FINANCER

Andorra és un país en evolució i amb una clara projecció cap a l'exterior. Això fa que es creïni una sèrie de necessitats i s'estigui desenvolupant un nou marc econòmic que ajusti l'economia andorrana al seu entorn. Com a resultat, el marc legislatiu s'ha estat adaptant contínua i ràpidament als estàndards internacionals i així ho seguirà fent durant els propers mesos. El marc legal i regulatori del sistema financer andorrà també ha anat evolucionant cap els estàndards internacionals.

En aquest context la banca andorrana està fent un seguiment continuat dels temes més actuals, com són: la normativa i regulació internacionals, els riscos estratègics del sector, els sistemes de supervisió, els requeriments i bones pràctiques definides pel Comitè de Basilea, els reptes de l'estabilitat financera, la confidencialitat i la transparència, els nous productes financers i d'assegurances, l'ètica, deontologia i govern corporatiu del sistema financer, així com altres temes d'interès per al sector.

El 30 de juny del 2011, el Principat d'Andorra va signar l'Acord Monetari amb la Unió Europea i aquest fou dipositat a la Comissió Europea a Brussel·les el 23 de febrer del 2012, entrant en vigor l'1 d'abril del 2012.

Amb l'Acord Monetari entre el Principat d'Andorra i la Unió

Europea, es reconeix l'euro com a moneda oficial de curs legal al Principat i atorga el dret d'encunyació (senyoratge). El 10 d'octubre de 2013 s'aprova la *Llei 17/2013, sobre la introducció de l'euro en el marc de l'Acord Monetari signat entre el Principat d'Andorra i la Unió Europea*.

Tanmateix, l'acord és més global i comporta:

- L'aplicació de la normativa europea en matèria de protecció de l'euro contra el frau i la falsificació, de regles sobre bitllets i monedes en euros, de prevenció de blanqueig de diners i de certa normativa europea en matèria bancària i financera; mitjançant transposició directa o mesures equivalents, d'acord amb un calendari d'aplicació.
- La signatura del protocol d'acord multilateral de l'IOSCO, relatiu a la consulta, cooperació i intercanvi d'informacions en el mercat de valors que es va signar el 17 de setembre del 2013.

Des de l'1 d'abril de 2012, entrada en vigor de l'Acord Monetari, s'ha modificat l'ordenament jurídic andorrà per adaptar-se als actes jurídics i a les disposicions normatives de la Unió Europea establertes en l'annex de l'Acord en matèria de protecció de l'euro contra el frau i la falsificació, de regles sobre bitllets i monedes en euros, i en

matèria de prevenció de blanqueig de diners.

L'11 de juny de 2013 la Comissió Europea va comunicar la modificació de l'annex de l'Acord Monetari, tal i com es preveu en l'article 8 de l'Acord. La modificació té l'objectiu de tenir en compte els nous actes jurídics i normes de la UE pertinents i les modificacions aportades als textos existents. El 19 de març del 2014 es publica la modificació de l'annex de l'Acord Monetari.

El dia 17 de desembre del 2014, s'aprova el *Reglament que desenvolupa la Llei 17/2013, del 10 d'octubre, sobre la introducció de l'euro en el marc de l'Acord monetari signat entre el Principat d'Andorra i la Unió Europea*, i entra en vigor el dia 28 de gener de 2015. L'objectiu d'aquest reglament és desenvolupar la llei i acabar d'incorporar al marc jurídic andorrà els actes jurídics i les normes de la Unió Europea mencionats a l'annex de l'Acord Monetari relatius als bitllets i les monedes d'euro i a la prevenció del frau i de la falsificació de bitllets i monedes d'euro.

El Principat està fent esforços significatius per l'homologació del seu marc legislatiu al cabal comunitari, i particularment, en matèries de legislació bancària i financera. En aquesta línia, en els propers anys Andorra haurà de legislar en matèries com solvència per adaptar-se

als requeriments de Basilea II i III; mitjans de pagament, per incorporar-se a SEPA o l'adaptació del marc comptable del sistema financer andorrà a les Normes Internacionals d'Informació Financera. Totes aquestes són àrees en què ja s'ha estat treballant en el passat des de l'Associació de Bancs Andorrans i les entitats operatives del sistema financer; si bé la seva aplicació implica una revisió en profunditat de l'ordenament jurídic financer andorrà, un increment dels recursos tècnics de control, tant en les entitats bancàries i financeres com en el sector públic i l'INAF.

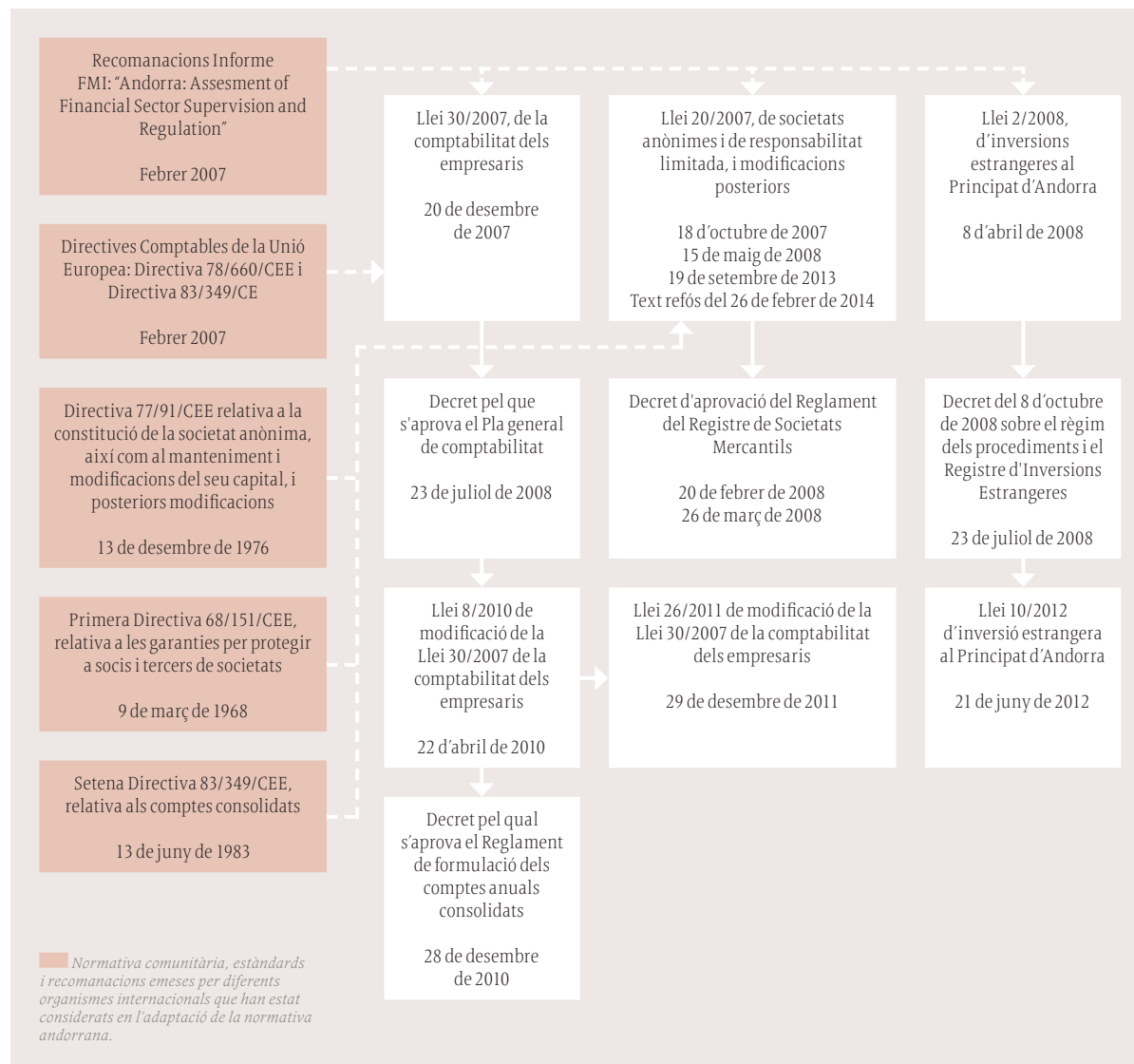
Així mateix caldrà veure com finalitzen les negociacions que ha endegat la Unió Europea amb el Govern d'Andorra, San Marino, Liechtenstein i Mònaco per modificar l'acord sobre la fiscalitat de l'estalvi i que estaran condicionades per l'aprovació i entrada en vigor dels nous estàndards desenvolupats per l'OCDE.

Pel que fa a Suïssa, les negociacions finalitzaren el mes de març del 2015 i en data 27 de maig del 2015 es firmava amb la Unió Europea l'acord d'intercanvi automàtic d'informació que substituirà l'acord actual i en vigor des de l'any 2005 sobre la fiscalitat de l'estalvi. Es preveu que entri en vigor el gener del 2017 sempre i quan s'hagin complert els requeriments normatius interns a temps.

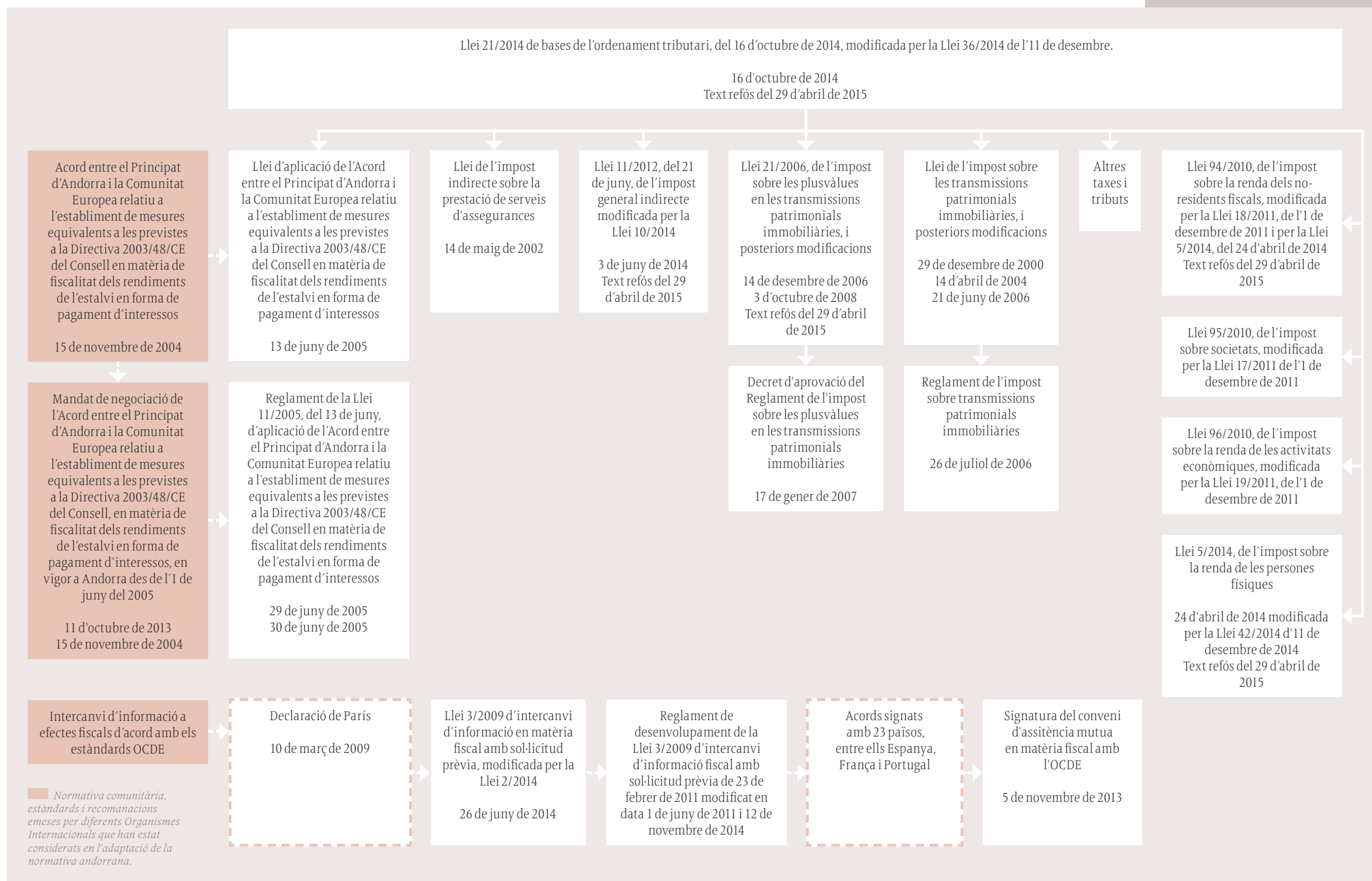
II.6. EVOLUCIÓ DEL MARC LEGAL I REGULATORI DEL SISTEMA FINANCER ANDORRÀ EN EL CONTEXT INTERNACIONAL

A continuació, es presenten de manera gràfica les principals disposicions i iniciatives normatives que regulen l'activitat financera al Principat d'Andorra, identificant alhora el marc regulador i les recomanacions d'organismes internacionals com el Fons Monetari Internacional (FMI), MONEYVAL o l'OCDE, que han estat considerades en la seva redacció, als efectes d'assolir el compliment de les millors pràctiques i estàndards internacionals que garanteixin l'estabilitat del sistema financer i la lluita contra les activitats delictives, així com la transposició de disposicions legals relatives al sector bancari i financer per a complir amb l'Acord Monetari entre el Principat d'Andorra i la Unió Europea.

EVOLUCIÓ DE LA NORMATIVA ANDORRANA: ÀMBIT SOCIETARI I COMPTABLE

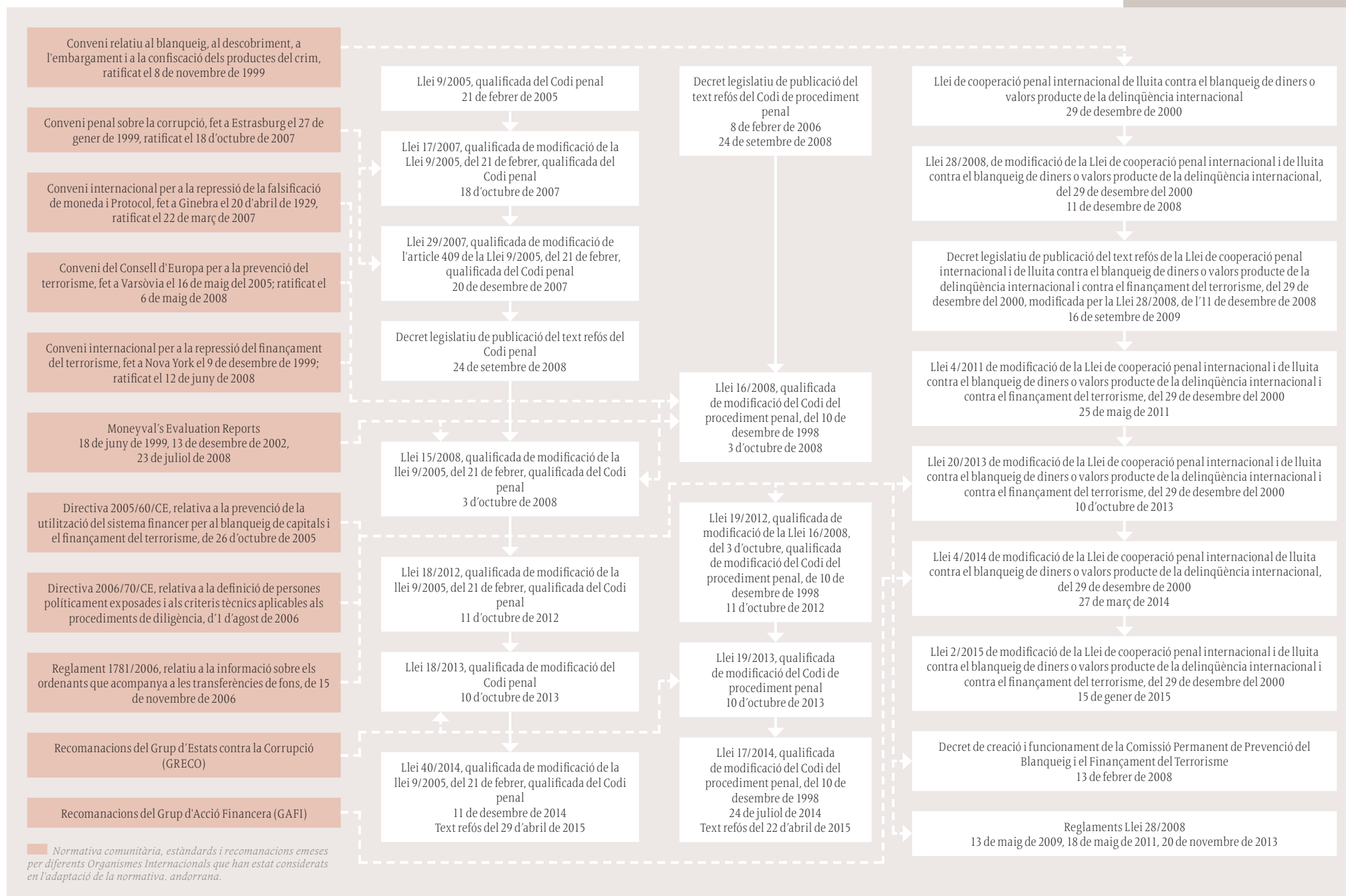
EVOLUCIÓ DE LA NORMATIVA ANDORRANA: ÀMBIT TRIBUTARI

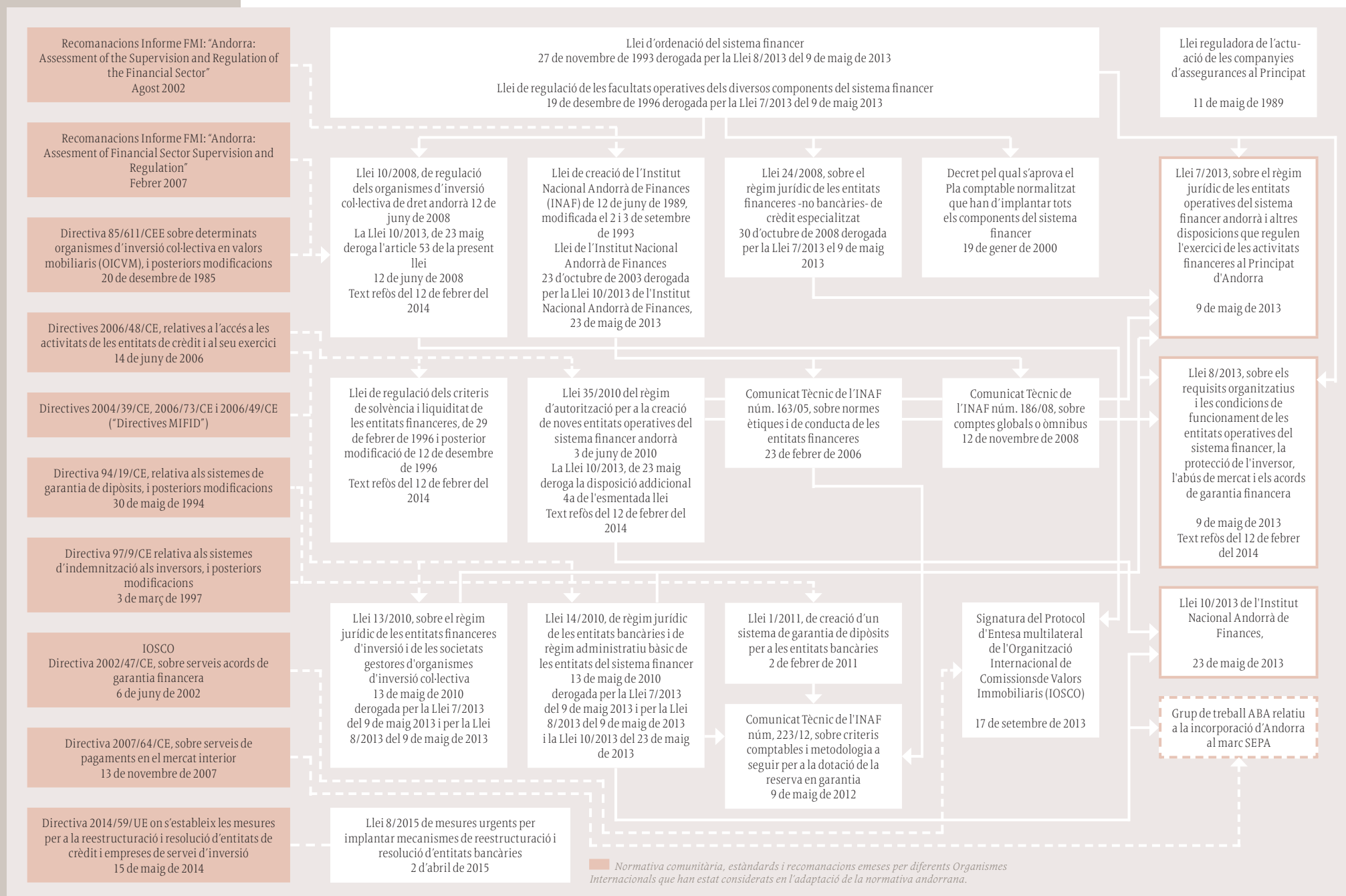
EVOLUCIÓ DE LA NORMATIVA ANDORRANA: ÀMBIT TRIBUTARI. CRONOLOGIA D'ESDEVENIMENTS EN RELACIÓ AL PROCÉS VISCUT AL PRINCIPAT

1998		S'inicien els informes de l'OCDE sobre paradisos fiscals.
2000	Juny	L'OCDE va fer una relació dels països no col·laboradors que contemplava prop de 40 jurisdiccions, entre les quals hi figurava Andorra.
2000-2003		31 d'aquests països van signar cartes de compromís de compliment dels estàndards de l'OCDE i van passar a formar part d'una nova "llista grisa". Andorra va continuar a la llista de països no col·laboradors.
2004		Andorra va signar amb la UE l'acord sobre la fiscalitat dels rendiments de l'estalvi com a mesura equivalent a l'Intercanvi d'Informació.
2009	13 de febrer	Visita de Christian Frémont, representant del copríncep francès Nicolas Sarkozy, per demanar al Govern andorrà l'adopció de mesures per facilitar l'intercanvi d'informació fiscal.
	10 de març	Andorra signa la Declaració de París que fixa un calendari de reformes legislatives per facilitar els requeriments de l'OCDE.
	2 d'abril	L'OCDE anuncia que Andorra passa a formar part de la seva "llista grisa".
	Setembre	Andorra aprova la Llei d'intercanvi d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia (07/09/09). Es signen convenis d'intercanvi d'informació fiscal amb Àustria (17/09/09), Liechtenstein (18/09/09), Mònaco (18/09/09), San Marino (21/09/09) i França (22/09/09).
	Octubre	Andorra signa acords d'intercanvi d'informació fiscal amb Bèlgica (23/10/09) i Argentina (26/10/09).
	Novembre	Andorra signa l'acord d'intercanvi d'informació fiscal amb Països Baixos (06/11/09) i Portugal (30/11/09).
2010	Gener	Andorra signa l'acord d'intercanvi d'informació fiscal amb Espanya (14/01/10).
	Febrer	Andorra signa acords d'intercanvi d'informació fiscal amb Suècia, Finlàndia, Noruega, Dinamarca, Islàndia, Groenlàndia i les Illes Feroe (24/02/10). L'OCDE inclou Andorra dins del grup de 'jurisdiccions que han implementat substancialment els estàndards fiscals internacionals'.
	Novembre	Andorra signa l'acord d'intercanvi d'informació fiscal amb Alemanya (25/11/10).
2011	Juny	Andorra signa l'Acord Monetari amb la Unió Europea per convertir l'euro en moneda oficial del Principat d'Andorra.
	Agost	1a Fase Avaluació del Peer Review Group (Global Forum).
	Setembre	Andorra signa l'acord d'intercanvi d'informació fiscal amb Austràlia (24/09/11).
2012	Març	4a Fase Avaluació del Moneyval (Regular Follow-up).
	4 d'abril	Rúbrica del Conveni de no Doble Imposició entre el Principat d'Andorra i la República Francesa.
	Juny	Andorra signa l'acord d'intercanvi d'informació fiscal amb Polònia (15/06/12).
2013	2 d'abril	Andorra signa amb França el Conveni de no Doble Imposició.
	Juny	Andorra signa l'acord d'intercanvi d'informació fiscal amb la República Txeca (11/06/13).
	17 de setembre	L'INAF és acceptat a la IOSCO com a membre de ple dret.
	11 d'octubre	Andorra acorda el mandat de negociació per a l'Acord amb la Comunitat Europea relatiu a l'establiment de mesures equivalents a les previstes per la Directiva 2003/48/CE.
	5 de novembre	Signatura del Conveni relatiu a l'assistència mútua en matèria fiscal amb l'OCDE.
2014	Març	Andorra signa l'acord d'intercanvi d'informació fiscal amb la Confederació Suïssa (17/03/14).
	2 de juny	Andorra signa amb Luxemburg el Conveni de no Doble Imposició, essent el segon de no doble imposició signat per Andorra.
	Octubre	Andorra signa l'acord d'intercanvi d'informació fiscal amb la República de Corea (23/10/14) i arriba als 23 convenis signats.
2015	8 de gener	Andorra signa amb Espanya el Conveni de no Doble Imposició.
	5 de març	L'Assemblea de França aprova el Conveni de no Doble Imposició signat amb Andorra.
	9 de juny	Rúbrica del Conveni de no Doble Imposició entre el Principat d'Andorra i Liechtenstein.

EVOLUCIÓ DE LA NORMATIVA ANDORRANA: ÀMBIT DE PREVENCIÓ DEL BLANQUEIG DE DINERS

EVOLUCIÓ DE LA NORMATIVA ANDORRANA: ÀMBIT REGULATORI FINANCER

III.1. INTRODUCCIÓ

Després de l'emergència del sector turístic, a la dècada dels anys 60, en els darrers cinquanta anys Andorra ha experimentat un creixement excepcional de la seva economia, població i renda per càpita, consolidant una economia moderna i pròspera. Tanmateix, la desacceleració que està patint l'economia andorrana en els darrers anys, ha posat de manifest l'esgotament del model econòmic que fins a la data ha permès el creixement sostingut de l'economia del Principat.

El model vigent, fins a l'actualitat, ha estat fonamentat principalment en el turisme -tant d'esquí com comercial- i el sector financer i, en menys mesura, per la construcció i el sector immobiliari en els darrers anys. La situació econòmica actual, posa de manifest que és imprescindible un nou model econòmic, sustentat en el capital humà, la competitivitat i el coneixement sense que això impliqui la desaparició dels sectors més tradicionals de l'economia andorrana.

A Andorra, els principals indicadors macroeconòmics que analitzarem al llarg d'aquest capítol mostren una situació similar a la d'anys anteriors tot i que s'albira un canvi de tendència. Cal tenir en compte que el 2014 s'ha experimentat una lleu recuperació de les principals economies occidentals. La crisi del deute va plantejar nous reptes per superar

que va conduir a unes mesures d'austeritat. A més, a Europa el comportament asimètric de certes economies dificulta les mesures a adoptar per reactivar l'economia: malgrat l'impuls moderat de països com Alemanya o França, a l'altre costat, Espanya sembla que comença a recuperar-se de la situació de crisi amb un augment dels llocs de treball experimentant un descens que situa l'atur en un 23,70% de la població activa.

Amb l'objectiu de modernitzar el marc jurídic andorrà i afavorir l'atracció de l'activitat econòmica, al 2007 es va aprovar la nova *Llei de societats del Principat* i, al 2008, la *Llei d'inversions estrangeres*, que permetia una obertura esglaiada de l'economia andorrana al capital forà que va ser derogada durant el 2012 mitjançant la *Llei 10/2012 d'inversió estrangera al Principat d'Andorra* permetent el 100% de la liberalització de les inversions estrangeres, oferint així una major diversificació de l'economia i l'aportació de més valor afegit. Així mateix, al gener de 2009, entrà en vigor la *Llei de comptabilitat dels empresaris*, que fou desenvolupada amb l'aprovació del Pla General de Comptabilitat.

Al març d'aquell mateix any, es va produir la signatura de la Declaració de París, i la subseqüent aprovació de la *Llei d'intercanvi d'informació* en matèria fiscal amb

sol·licitud prèvia i la posterior signatura d'Acords bilaterals d'Intercanvi d'Informació d'Andorra amb 23 països, entre els quals s'hi troben Espanya, França, Portugal i Suïssa, i l'aprovació del seu reglament, tal i com s'explica detalladament en el capítol "II. Marc legal andorrà" d'aquesta publicació.

El Consell General, amb l'objectiu d'homologar el marc tributari andorrà als països del nostre entorn i obrir cap a l'exterior l'economia andorrana, va aprovar en el decurs del 2010 les lleis de *l'impost sobre societats* i de *l'impost sobre la renda de les activitats econòmiques* així com *l'impost sobre la renda dels no-residents fiscals*. Tal i com s'ha explicat en l'apartat "Marc tributari" del capítol "II. Marc legal andorrà", els dos primers impostos són aplicables als períodes impositius que s'inicien a partir de l'1 de gener de 2012; l'impost sobre la renda dels no-residents fiscals va entrar en vigor l'1 d'abril de 2011. Així mateix, durant el 2012, el Consell General va aprovar la *Llei de l'impost general indirecte*, que va entrar en vigor el primer de gener de 2013 i que va significar una harmonització amb la Directiva comunitària en matèria d'impostos indirectes. Per a completar la configuració del marc fiscal en matèria d'imposició sobre la renda, el passat 24 d'abril de 2014 es va aprovar la *Llei de l'impost sobre la renda de les persones físiques* que entrà en vigor l'1 de gener del 2015.

Una de les principals estratègies del Govern d'Andorra, des de finals de 2011 fins l'actualitat, ha estat la d'impulsar la inversió estrangera privada per tal d'obtenir una diversificació de l'economia, creació de nous sectors econòmics i l'augment de la competitivitat dels sectors ja existents. Així, la liberalització de les inversions estrangeres, juntament amb la signatura de convenis de no doble imposició, després de la recent aplicació d'una fiscalitat directa sobre les societats, les activitats econòmiques i la renda de les persones físiques, ha de posicionar l'economia andorrana en situació de competir en igualtat de condicions amb les economies veïnes i, alhora, ha de fer que Andorra constitueixi un destí atractiu per a nous sectors i empreses.

A tal efecte, el Govern d'Andorra ha impulsat la iniciativa ACTUA: un ens de caràcter públic privat, que aglutina diversos ministeris, agències governamentals, associacions i/o entitats del sector privat, i que té com a missió liderar l'obertura econòmica a empreses foranes i facilitar la inversió i la diversificació econòmica a Andorra.

Tanmateix, des del Govern d'Andorra, se segueix potenciant el turisme de qualitat i l'atractiu del comerç, motiu principal de visita dels turistes.

III.2. PRINCIPALS VARIABLES ECONÒMIQUES

RENDA NACIONAL I RENDA PER CÀPITA

El producte interior brut (PIB) és un dels agregats macroeconòmics essencials per l'avaluació de la producció de les unitats residents de qualsevol economia. D'ençà l'any 2002 el departament d'estadística del Govern d'Andorra efectua la seva estimació a partir de mètodes anomenats indirectes, a partir de variables correlacionades a l'evolució del mateix.

Com es mostra en el **gràfic 1**, la renda nacional enregistra un retrocés iniciat en el 2008 amb l'arribada de la crisi econòmica, situant-se en 2.525 milions d'euros al 2014. Aquesta tendència negativa sembla que es suavitzava en els últims anys. Per primer cop des de l'inici de la crisi, el valor afegit brut (VAB) de l'economia creix, passant de 2.220 milions d'euros en el 2012 a 2.271 milions d'euros el 2014. Així mateix, el gràfic mostra el creixement del PIB des del 2000, que ha estat de 62,17%.

En la **taula 1** podem veure l'evolució de la renda per càpita (nominal) des del 2009. En el 2010, tot i la recessió econòmica, es produeix un increment de la renda per càpita que s'explica per la pèrdua de població a Andorra que és superior a la disminució del PIB en aquest període. En línia amb l'evolució del PIB i mantenint el nivell de població durant el 2012 i 2013, es produeix un alentiment en la disminució de la renda per càpita.

ÍNDEX DE PREUS AL CONSUM

La variació anual de l'índex de preus al consum (IPC) andorrà per al 2014 se situa al -0,1%. Així ha passat del 0,00% al 2009 a l'1,60% el 2010, del 2,50% el 2011 a l'1,10% el 2012, del 0,00% el 2013 fins acabar al -0,1% el 2014.

El grup Alimentació, amb un 2% ha estat el que ha tingut l'increment més important de preus durant el 2014. Per altra banda, cal

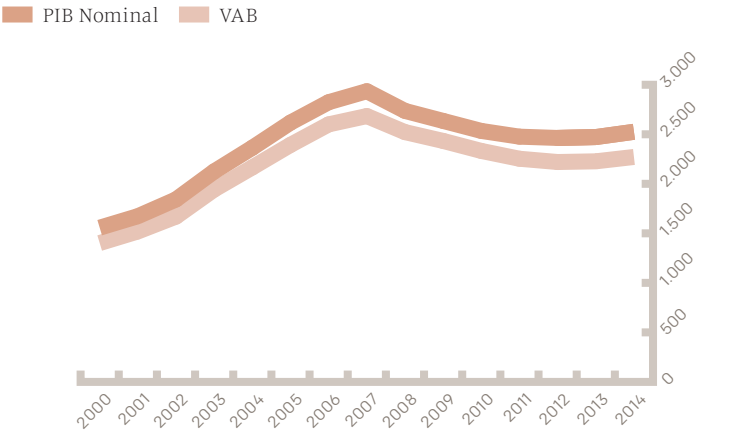
destacar la caiguda dels preus del grup transport (-1,2%) i del grup habitatge (-1,6%). La dada d'inflació d'Andorra ha quedat en un nivell superior a l'índex d'Espanya (-1,0%) i s'ha situat lleugerament per sota de l'IPC de França (+0,1%).

La inflació subjacent, que inclou els components més volàtils i no estacionals (aliments frescos i productes energètics), s'ha situat en el 0,6%, una taxa que queda per sobre de l'índex general (-0,1%) i que és superior a la inflació subjacent registrada a Espanya (+0,0%), d'on provenen la major part dels béns de consum.

El **gràfic 2** mostra l'evolució de l'IPC interanual en els darrers tres exercicis a Andorra, França i Espanya.

Analitzant el gràfic podem observar la disminució important de l'IPC interanual per a les tres economies, en línia amb l'observat també en la resta de països de la Zona Euro. La taxa d'inflació

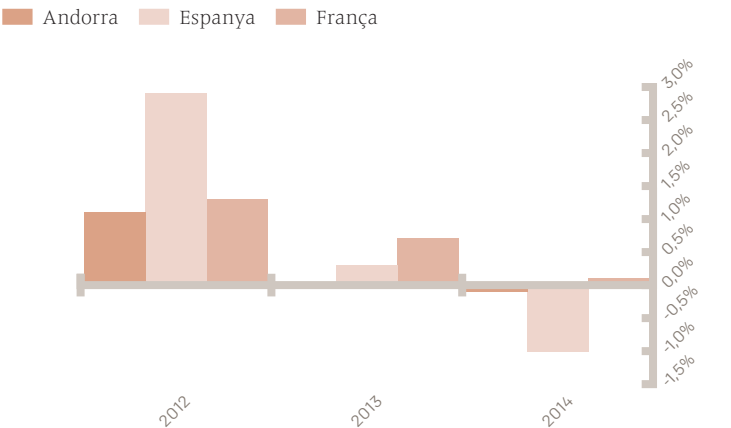
EVOLUCIÓ DEL PIB NOMINAL I DEL VAB 2000-2014

Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 1]

EVOLUCIÓ DE LA INFLACIÓ INTERANUAL A ANDORRA, ESPANYA I FRANÇA

Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 2]

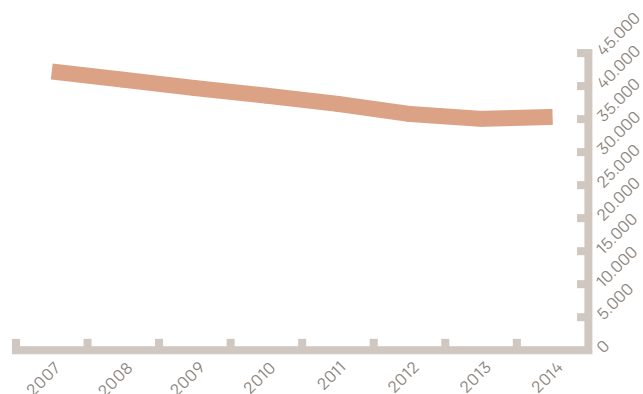
RENDA NACIONAL I RENDA PER CÀPITA (NOMINAL)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Renda nacional (milions d'euros)	2.639	2.534	2.476	2.463	2.472	2.525
Renda per càpita (euros)	35.800	36.044	35.490	35.308	35.327	35.786
Població estimada	73.600	70.290	69.772	69.758	69.966	70.750
Variació de la renda per càpita	-	0,68%	(1,54%)	(0,51%)	0,05%	1,30%

Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[taula 1]

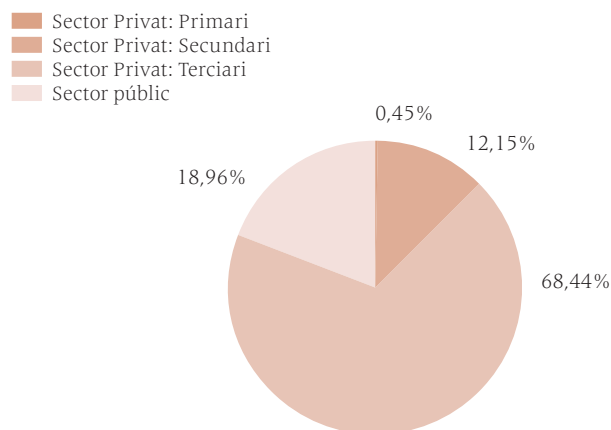
EVOLUCIÓ ASSALARIATS 2007-2014

(NBRE. D'ASSALARIATS) Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 3]

DISTRIBUCIÓ ASSALARIATS PER SECTORS 2014

Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 4]

d'Andorra és lleugerament superior a la d'Espanya del -1,0%, on els preus de consum han baixat de manera important al disminuir els preus del carburant, i inferior al 0,1% de França.

MERCAT DE TREBALL

La mitjana anual de llocs de treball, durant l'any 2014, ha crescut lleugerament respecte l'any anterior, fins a situar-se als 42.260 llocs de treball, degut a la crisi econòmica desencadenada tant a nivell nacional com internacional a partir del segon semestre de 2008, que ha repercutit negativament en l'oferta del mercat de treball. La disminució de llocs de treball ha tingut especial incidència en els sectors que han experimentat una major contracció de la seva activitat com és el cas de la construcció, la indústria i els serveis.

L'any 2007, l'evolució del nombre d'assalariats va iniciar un canvi de tendència enregistrant una disminució del 0,70% que es va anar consolidant durant els anys següents, en un entorn de canvi de cicle econòmic. Des del 2007 fins

a l'actualitat s'han perdut 7.348 llocs de treball, el que significa una pèrdua mitjana mensual del voltant de 76 llocs de treball. No obstant, tal com es mostra al **gràfic 3**, cal destacar que en un període de crisi financera internacional i de recessió econòmica generalitzada, la reducció tant del nombre de llocs de treball com d'assalariats a Andorra ha estat molt per sota de l'enregistrada en la majoria d'economies del nostre entorn.

En el cas andorrà, una de les principals causes de pèrdua de llocs de treball i assalariats durant l'any 2014 ha estat, igual que en el 2013, la reducció de l'activitat econòmica del sector secundari, basada principalment en la construcció (ocupa el 63,67% del total d'assalariats del sector secundari), seguit pel terciari i en concret el comerç i l'hostaleria (ocupa el 54,43% del total d'assalariats del sector privat terciari).

La construcció ha experimentat enguany una reducció d'assalariats amb una davallada de 76 llocs de treball que representa el 2,70% (27,09% al 2013), seguida del sector llars que ocupen personal

domèstic, el sector hotelier i del comerç on s'han perdut respectivament 71, 51 i 30 llocs de treball pel que fa el 2013, representant una davallada del 5,68%, de l'1,12% i del 0,34% respectivament.

Segons es mostra en el **gràfic 4** d'afiliats a la Caixa Andorrana de Seguretat Social (en endavant, la CASS) per sectors, el pes del sector terciari en l'economia andorrana és molt significatiu, un 68,44% del total d'assalariats al 2014, seguit pel sector públic, amb un 18,96%, el sector secundari (indústria i construcció) amb un 12,15% i, finalment, el sector primari amb un 0,45%.

Per altra banda, la comparativa de taxes d'ocupació presentada en la **taula 2**, mostra que la taxa d'ocupació a Andorra és lleugerament inferior a la de l'Europa dels 27.

La variació de la taxa d'ocupació a Andorra respecte el 2013 ha estat negativa, amb una disminució del 0,31% (al 2013 havia disminuït en un 1,51%) donat que la població activa s'ha vist incrementada en un 1,16% i la població assalariada ha incrementat el 0,84%. A l'Europa dels 27, hi ha hagut una petita variació passant de 64,20% al 65,00%.

TAXA D'Ocupació

	ANDORRA		UE-27	
	2013	2014	2013	2014
Taxa d'ocupació (*)	64,31	64,11	64,20	65,00

(*) Població assalariada sobre la població de 15 a 64 anys

(PERCENTATGE) Font: Caixa Andorrana de Seguretat Social i Eurostat

[taula 2]

EVOLUCIÓ DELS SALARIS

En el cas de l'economia andorran, a diferència del que succeeix en altres països del nostre entorn, no existeix un procés de negociació col·lectiva que estableixi anualment els nivells salarials. Tot i això, és el Govern d'Andorra qui estableix el salari mínim per hora a escala nacional.

A l'exercici 2014, segons la **taula 3** el salari mitjà ha augmentat un 2,61%.

El **gràfic 5** ens mostra una comparativa dels salaris mínims entre alguns dels països de la Unió Europea i Andorra. Observem que el salari mínim andorrà està situat entre el d'Espanya i el del Regne Unit i per sota del de Mònaco i Luxemburg.

Durant l'any 2014, el sistema financer i el sector de la producció i distribució d'energia elèctrica, gas i aigua, són els subsectors que han enregistrat la major mitjana salarial, considerablement superior a la mitjana de salaris declarats a la CASS, sent de 5.521 euros (+18,76%) i de 3.238 euros (+1,89%), respectivament. Cal destacar que les indústries extractives han tingut una disminució del 19,13%.

L'evolució dels salaris mitjans representada al **gràfic 6**, ha estat positiva en general a l'exemple del sector secundari que ha perdut 3,23% respecte el 2013.

CONSUM D'ENERGIA ELÈCTRICA

El consum d'energia elèctrica és un indicador que permet estimar l'evolució de l'activitat de l'economia d'un país. A continuació es mostra l'evolució d'aquest consum en els darrers exercicis, utilitzant com a base per a la comparació les dades de l'exercici 1999.

En el **gràfic 7**, podem observar que el consum d'energia ha disminuït un 1,98% respecte el nivell absolut al 2013, que s'havia incrementat un 1,56% en relació a l'any 2012.

Les indústries han estat el nucli on s'ha reduït més el consum elèctric, amb una davallada del 31,24% seguit de la Distribució i dels Serveis financers amb un 4,77% i un 4,53% menys que l'any anterior. Les estacions d'esquí han augmentat el seu consum en un 8,34% mentre que s'ha registrat un augment poc significatiu en el consum en els nuclis Altres serveis i Administracions

amb una variació positiva respecte el 2013 de l'1,47% (2013: 1,33%) i 1,31% (2013: -2,64%) respectivament.

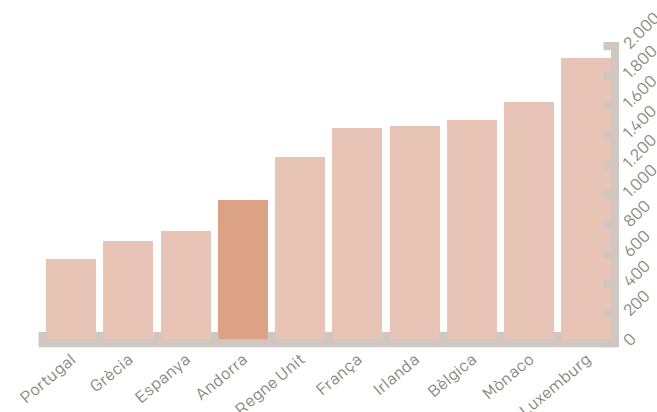
TELECOMUNICACIONS

El sector de les telecomunicacions es caracteritza per una evolució i una innovació molt accelerades en els darrers anys, fet que genera un efecte de substitució molt àgil entre productes. Avui ja és la telefonia mòbil la que concentra el major nombre d'abonats al nostre país amb un total de 66.241 a finals del 2014, en front als 47.075 abonats a telefonia fixa.

L'1 de novembre es produí l'apagada de l'ADSL a Andorra, finalitzant un procés de replegament de línies de coure, marcat com a objectiu 2014. Aquesta fita situa el nostre país com un dels primers del món en apagar aquesta tecnologia.

Andorra és líder europeu en el desplegament de fibra òptica. Així ho posa de manifest el FTTH Council Europe, que remarca la totalitat del desplegament de la xarxa andorran que juntament amb Letònia i Lituània són els únics països que assoleixen el 100% de penetració, mentre la mitja europea se situa en el 24%.

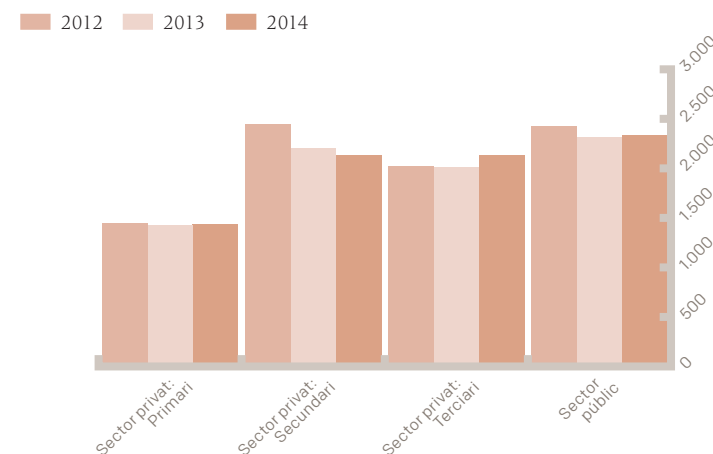
SALARIS MÍNIMS 2014

(EUROS) Font: Eurostat i Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 5]

EVOLUCIÓ DELS SALARIS MITJANS PER SECTORS

(EUROS) Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 6]

EVOLUCIÓ SALARIS MITJOS I SALARIS MÍNIMS D'ANDORRA

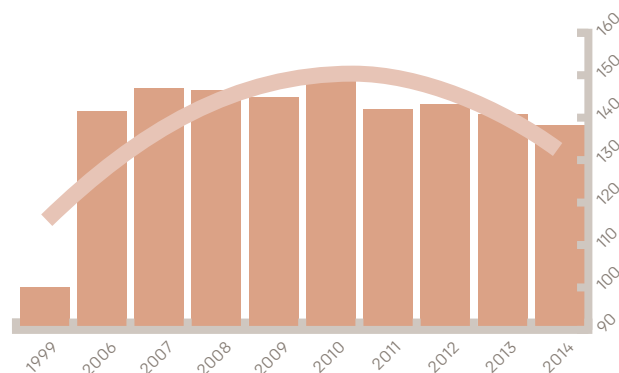
	1995	2009	2010	2011	2012	2013	2014	VAR. (%) 13-14
Salaris mitjos	1.021	1.983	1.995	2.015	2.008	1.995	2.047	2,61%
Salaris mínims	616	915	915	929	952	962	962	-

(EUROS MENSUALS) Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[taula 3]

VARIACIÓ CONSUM ENERGIA (BASE 100=1999)

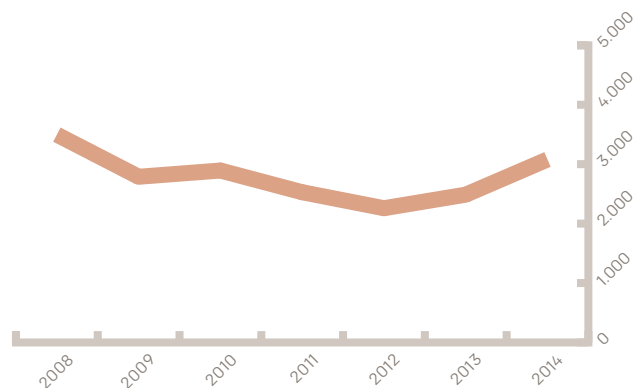
■ % Increment

(MW/HORA) Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 7]

EVOLUCIÓ DELS VEHICLES MATRICULATS ENTRE 2008-2014

Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 8]

MATRICULACIÓ DE VEHICLES I CARBURANTS

Un dels indicadors de la demanda interior de l'economia andorrana és el nombre de matriculacions de vehicles. El sector de l'automòbil és un dels sectors més afectats per la crisi tot i experimentar un increment des del 2013, enguany les matriculacions de vehicles han augmentat un 23,80%. En total, les matriculacions de 3.079 vehicles el 2014 van escurçant la diferència de les matriculacions de fa set anys com es pot veure a la **taula 4** i al **gràfic 8**.

Dins de la totalitat de vehicles matriculats, els turismes representen aproximadament un 71,26% i les motos un 17,05%. Aquests dos grups van assolir el seu rècord històric el 2005 amb un total de

4.491 vehicles matriculats i 1.266 motos. Addicionalment, altres tipus de vehicles com ara els camions, que enguany ha experimentat un lleuger increment, i els ciclomotors que han sofert disminucions en les seves matriculacions, representen un pes sobre la totalitat dels vehicles matriculats molt inferior que el dels turismes, generant un efecte poc significatiu en la variació de la demanda total de vehicles. Tot i la tendència negativa dels darrers anys, el 2014 aporta unes expectatives positives amb una lleugera recuperació.

A banda d'analitzar les matriculacions de vehicles totals, també hem de tenir en compte tant l'exportació com la importació de vehicles al Principat. Les importacions netes durant el 2014 han estat de 104.969.295 euros,

un 30,66% superior a les realitzades durant el 2013. El 2012 havien disminuït un 16,23%.

Un altre dels indicadors de consum a avaluar són les importacions de carburants, que aquest any 2014 ha tingut una lleugera disminució respecte el 2013, amb 175 milions de litres, una xifra inferior a la de l'any 1998 (189 milions). Es tracta d'un sector molt vinculat al consum turístic i sensible al diferencial de preus entre Andorra i els països veïns. Pel que fa al gas-oil de locomoció experimenta una lleugera augmentació mentre que les importacions de fuel domèstic i de querosè i carbureactors disminueixen un 10,42% i 7,75% respectivament, contràriament a l'any anterior, mostrat a la **taula 5**.

VEHICLES MATRICULATS

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	VAR. (%) 13-14
Vehicles totals	3.497	2.788	2.893	2.528	2.259	2.487	3.079	23,80%

Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[taula 4]

IMPORTACIÓ DE CARBURANTS

	2010	2011	2012	2013	2014	VAR. (%) 13-14
Gasolina sense plom	28.563.574	28.080.840	27.191.927	25.478.296	25.113.814	(1,43%)
Gas-oil locomoció	99.399.880	102.216.532	101.249.226	97.007.606	97.849.613	0,87%
Fuel domèstic	66.778.762	54.298.678	55.834.708	57.507.520	51.516.641	(10,42%)
Querosè i carbureactors	127.936	131.958	93.560	143.075	131.983	(7,75%)
TOTAL	194.870.152	184.728.008	184.369.421	180.136.497	174.612.051	(3,07%)

(LITRES) Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[taula 5]

III.3. EL SECTOR PÚBLIC

A Andorra, el sector públic està constituït per l'Administració Central, set administracions comunals (una per a cadascuna de les set parròquies en què es divideix el territori andorrà, equivalents als ajuntaments) i les entitats parapúbliques, que són un grup d'entitats que gestionen serveis públics i altres matèries que són propietat íntegrament pública. Entre elles, podem trobar entitats destinades a serveis sanitaris i socials, com són el Centre Hospitalari Andorrà, el Servei Andorrà d'Atenció Sanitària (SAAS), residències de la tercera edat i la Caixa Andorrana de la Seguretat Social (CASS), entitats de subministrament d'energia i de servei de telecomunicacions,

com són Forces Elèctriques d'Andorra (FEDA) i Andorra Telecom; i altres organismes com l'Institut Nacional Andorrà de Finances (INAF), el Centre Nacional d'Informàtica d'Andorra i Ràdio i Televisió d'Andorra (RTVA).

ADMINISTRACIÓ CENTRAL

El pressupost nacional d'un govern és un dels principals aspectes a tenir en compte a l'hora d'analitzar l'economia d'un país, ja que pot influir en el nivell i la direcció d'aquesta. Per tant, és important veure la distribució, l'import total d'aquest i quins objectius es volen assolir. En la **taula 6**, es detalla el

pressupost i la liquidació de l'Administració Central per al 2014.

Un altre aspecte important és l'estat de la tresoreria del Govern, ja que aquesta condiciona bona part de l'estructura del pressupost. La balança del Govern andorrà va estar des de 2001 en superàvit, però a partir de 2006 experimenta un dèficit com a resultat, entre altres factors, de la despesa en inversió de capital.

L'any 2014, el Govern tanca amb un dèficit de caixa de 5,3 milions d'euros, que representa el 0,20% del PIB. L'any 2013, i de forma excepcional, es va tancar amb un superàvit de 15,7 milions d'euros

fruit d'una partida extraordinària d'ingressos provinents de la distribució de resultats de la parapública Andorra Telecom.

Amb data 24 de novembre de 2010, es realitza la primera emissió de deute públic del Principat d'Andorra en la modalitat de Lletres del Tresor, oberta als inversors privats. Des d'aleshores, s'han realitzat quatre emissions de deute en la modalitat de lletres del tresor amb venciments entre 12 i 18 mesos. El 18 de desembre del 2013, es realitza per primer cop una emissió de deute a llarg termini en la modalitat de bons d'Estat. L'emissió incorpora els estàndards internacionals en la matèria amb l'objectiu que

PRESSUPOST I LIQUIDACIÓ DE L'ADMINISTRACIÓ CENTRAL

	PRESSUPOST 2014	% S/TOTAL PRESSUPOST	LIQUIDACIÓ PRESSUPOST 2014	% S/TOTAL LIQUIDACIÓ	VAR. (%) LIQ./PRESSUP.
TOTAL INGRESSOS	568.587	100,00%	573.711	100,00%	0,90%
Transferències	1.500	0,26%	550	0,10%	(63,33%)
Impostos directes	48.493	8,53%	60.613	10,56%	24,99%
Impostos indirectes	277.844	48,87%	271.078	47,25%	(2,44%)
Altres ingressos	35.907	6,32%	39.296	6,85%	9,44%
Variació actius financers, nets	73	0,01%	1.569	0,27%	-
Variació passius financers, nets	204.770	36,01%	200.605	34,97%	(2,03%)
TOTAL DESPESES I INVERSIONS	603.058	100,00%	546.939	100,00%	(9,31%)
Inversions	79.380	13,16%	40.247	7,36%	(49,30%)
Transferències	182.631	30,28%	174.884	31,98%	(4,24%)
Despeses de funcionament	147.103	24,39%	140.379	25,66%	(4,57%)
Despeses financeres	23.051	3,82%	21.378	3,91%	(7,26%)
Actius financers	2.154	0,37%	1.350	0,25%	(37,33%)
Passius financers	168.739	27,98%	168.701	30,84%	(0,02%)

(MILERS D'EUROS) Font: Ministeri de Finances i Funció Pública - Govern d'Andorra

[taula 6]

els títols valor emesos a Andorra puguin ser admesos a cotització en mercats internacionals.

Aquestes operacions responen a la voluntat de diversificar l'endeutament que fins a la data, havia estat suportat exclusivament pels bancs andorrans. Així doncs, l'endeutament de Govern amb el conjunt de les entitats bancàries nacionals representa en el 2014 un 53,08% (en el 2013 representava un 51,8%).

ADMINISTRACIONS COMUNALS

Els comuns del Principat d'Andorra obtenen els seus ingressos

anuals de les transferències que reben del Govern d'Andorra i dels recursos per recaptació pròpia i altres ingressos.

En el quadre següent, es mostra el total d'ingressos i despeses per cadascun dels comuns per al pressupost de l'any 2014. La major font de recaptació d'ingressos en tots els casos és l'epígraf de "Recaptació pròpia i altres", composta pels impostos i taxes comunals en un 55,64% (55,58% el 2013). El 41,35% correspon a les transferències rebudes del Govern (42,14% el 2013) on es destaca una major dependència dels comuns envers les transferències rebudes de Govern. Pel que fa les despeses comunals, el 68,19%

correspon a "Despeses de funcionament", enteses com despeses de personal i de béns i serveis, el 8,94% correspon a inversions i el 22,87% restant es distribueix entre transferències, despeses financeres, actius i passius financers.

En la **taula 7** també s'informa de la liquidació del pressupost del 2014 per tal de poder veure les possibles desviacions.

Per a tots els comuns hi ha hagut certa variació respecte el pressupost inicial elaborat pel 2014 i el pressupost liquidat d'ingressos i despeses per l'esmentat exercici. Així, analitzant la liquidació dels pressupostos dels diferents

comuns per l'exercici 2014, la parròquia que ha enregirat un dèficit ha estat Sant Julià de Lòria amb 456 milers d'euros.

PRESSUPOSTOS I LIQUIDACIONS DE LES ADMINISTRACIONS COMUNALS PER A L'ANY 2014

	PRESSUPOST	LIQUIDACIÓ	DESVIACIÓ
TOTAL INGRESSOS	132.012.943	133.203.501	0,90%
Canillo	11.194.002	12.255.806	9,49%
Encamp	26.057.558	28.063.123	7,70%
Ordino	12.282.240	11.336.531	(7,70%)
La Massana	12.029.084	12.888.582	7,15%
Andorra la Vella	35.703.695	35.401.651	(0,85%)
Sant Julià de Lòria	11.630.134	12.229.104	5,15%
Escaldes-Engordany	23.116.230	21.028.706	(9,03%)
TOTAL DESPESES	135.267.251	116.579.708	(13,82%)
Canillo	11.194.002	8.544.507	(23,67%)
Encamp	26.057.558	22.068.486	(15,31%)
Ordino	12.910.242	11.114.180	(13,91%)
La Massana	11.916.732	10.909.867	(8,45%)
Andorra la Vella	35.703.695	30.826.160	(13,66%)
Sant Julià de Lòria	14.368.791	12.684.995	(11,72%)
Escaldes-Engordany	23.116.230	20.431.514	(11,61%)
RESULTAT PRESSUPOSTARI / LIQUIDACIÓ	(3.254.307)	16.623.793	-

(EUROS) Font: Comuns del Principat d'Andorra

[taula 7]

III.4. EVOLUCIÓ DE L'ECONOMIA ANDORRANA DURANT EL 2014

INTRODUCCIÓ

Fins a principis del segle XX, l'economia del Principat d'Andorra era de subsistència, basada en l'agricultura, la ramaderia i el comerç. Va ser a partir de la Segona Guerra Mundial, que l'economia andorrana va començar a créixer de manera significativa, induïda en part pel mateix ritme de creixement dels estats veïns.

Aquest desenvolupament s'ha reflectit en una economia basada principalment en els sectors turístic i comercial, que han crescut gràcies a unes característiques climàtiques i geogràfiques propícies per a aquests sectors i altament dependent del sector exterior, el sector financer i, en les darreres dècades, també en el desenvolupament del sector de la construcció.

L'any 2014, en un entorn de desacceleració econòmica global, l'economia andorrana ha modificat lleugerament el seu teixit empresarial, les empreses de més de 100 treballadors han disminuït en un 5,24% i les de 5 o menys treballadors s'han incrementat en un 1,37%, mentre que les empreses que tenen entre 6 i 10 assalariats que han disminuït en un 4,87%, tot i aquesta variació, les empreses amb 5 o menys treballadors segueixen representant el 79,15% del teixit empresarial del Principat. A finals de l'any 2014,

el Principat d'Andorra té 7.270 empreses i 35.332 assalariats.

Tal i com es mostra en els gràfics 9 i 10, el sector serveis continua tenint un pes molt rellevant en el mercat laboral andorrà, ocupant un 68,44% de la població, seguit pel sector públic i la construcció amb un 18,96% i 7,74% respectivament. Durant el 2014, el nombre total d'assalariats ha crescut un 0,84%, dels quals un 94,56% correspon al sector serveis amb 278 assalariats, un 31,63% correspon al sector públic amb 93 assalariats i un 4,08% correspon al sector d'indústries manufactures amb 12 assalariats més que l'any anterior. Els sectors de la construcció, el primari, el de les extraccions i de l'energia sumen una pèrdua de 30,27% del nombre total d'assalariats en aquest últim any.

El model econòmic andorrà basat en el turisme, en el sector financer i en els darrers anys en la construcció, fa que sigui molt més vulnerable davant de situacions de desacceleració econòmica en els països del nostre entorn degut al baix grau de diversificació de l'economia, depenent en una part significativa del turisme.

La política del Govern se centra en varis objectius com són incentivar l'activitat en els sectors tradicionals com el turisme amb la celebració de grans esdeve-

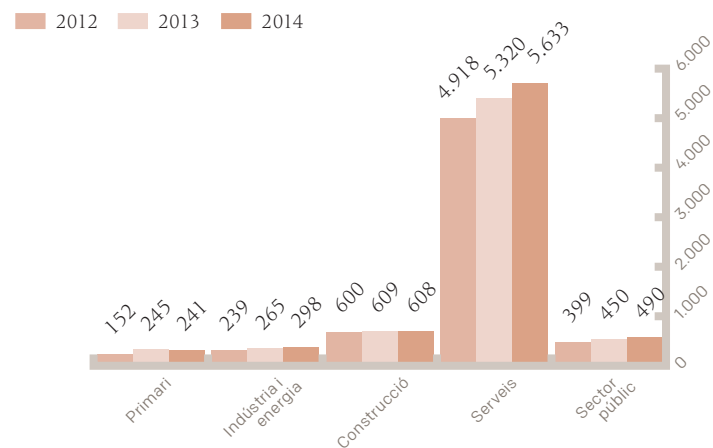
niments i la construcció amb mesures d'impacte directe com la modificació de la *Llei d'ordenació del territori i d'urbanisme* per desbloquejar projectes urbanístics. Per altra banda, el gran objectiu està sent el d'impulsar la diversificació econòmica a través de polítiques orientades a atreure el capital estranger amb la posada en marxa de la Iniciativa Actua.

SECTOR PRIMARI

A partir de la segona meitat del segle XX i fins la dècada dels anys noranta, s'ha produït una regressió del sector primari dins l'economia fins arribar a l'estabilitat dels darrers anys, amb una ocupació de poc més del 3,31% del total de les empreses al 2014. Del total de la població assalariada, n'ocupa el 0,45%. Tanmateix, alguns segments concrets d'aquest sector han tingut un cert pes econòmic fins fa uns anys, principalment en el cultiu del tabac i la ramaderia, que per part del Govern es continuen impulsant amb subvencions.

En les darreres dècades, la importància d'aquest sector ha estat cada vegada menys rellevant, no obstant, els països desenvolupats apliquen constantment més esforços per al manteniment i recuperació del sector primari, al ser considerat un factor important per a la preservació del medi

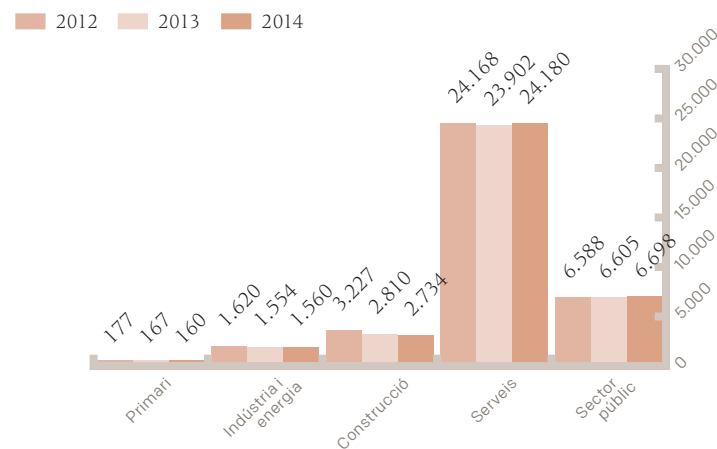
DISTRIBUCIÓ DE LES EMPRESES PER SECTORS DEL 2012 AL 2014

(NOMBRE D'EMPRESSES) Font: Caixa Andorrana de Seguretat Social

[gràfic 9]

DISTRIBUCIÓ DELS ASSALARIATS PER SECTORS DEL 2012 AL 2014

(NOMBRE D'ASSALARIATS) Font: Caixa Andorrana de Seguretat Social

[gràfic 10]

natural, així com un element imprescindible per al desenvolupament global. L'any 2010, es va tancar amb 132 empreses enregistrades i el 2014 ja en són 241, amb un increment des del 2010 en el nombre d'assalariats d'un 8,11%.

En aquesta línia, el Ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat, juntament amb l'Associació de Pagesos i Ramaders d'Andorra està treballant per a la redinamització del sector primari al Principat, ja que a més de considerar-lo un element de diversificació de l'economia, és un factor clau en la conservació del medi i patrimoni natural d'Andorra. Per aquest motiu, s'ha impulsat, amb la *Llei d'agricultura i ramaderia* aprovada pel Consell General l'any 2000, una sèrie d'ajudes directes com són l'ajut al foment de pràctiques ramaderes tradicionals de muntanya, ajut al foment del dall dels prats i ajut al foment de la qualitat controlada. Aquests ajuts, els reben els titulars d'explotació que tenen bestiar de renda declarat al Padral i compleixen una sèrie de requisits establerts reglamentàriament. S'ha promogut també la producció de carn de vedella del país amb un segell de qualitat, mitjançant campanyes de promoció del programa de carn de qualitat d'Andorra. El 2013, aquesta iniciativa ha merescut per part dels organismes competents de la UE el reconeixement com a Indicació Geogràfica Protegida (Carn d'Andorra IGP). Al 2014, hi havia 314 explotacions registrades al Registre d'Explotaci-

ons Agràries de les quals 117 tenen bestiar de renda i 197 no en tenen.

L'Associació de Pagesos i Ramaders d'Andorra ha desenvolupat uns estudis sobre la viabilitat del cultiu i posterior transformació de plantes aromàtiques i medicinals així com el pla de recerca de la varietat de patata. La finalitat és trobar varietats que ofereixin un producte de qualitat adaptant-lo a les tendències de consum actual i poder comercialitzar productes agrícoles andorrans amb segells de qualitat.

El Departament d'Agricultura ha donat els darrers anys ajuts al desenvolupament de noves pràctiques agràries que han suposat que a Andorra s'hagin anat implantant nous conreus com la vinya, les plantes medicinals o la tòfona permetent una diversificació de la producció en les explotacions agràries del país.

Des de l'Associació de Pagesos i Ramaders d'Andorra, es treballa per potenciar la producció de mel del país sota un segell de qualitat per donar garanties de la seva elaboració. Com a part del projecte de redinamització del sector primari de l'economia andorrana, el departament d'Agricultura està col·laborant amb el Ministeri de Turisme i Medi Ambient per convertir l'agricultura i la ramaderia en patrimoni natural i cultural, passant a ser un nou atractiu turístic del Principat.

SECTOR SECUNDARI

INDÚSTRIA I ENERGIA

A Andorra hi ha dos tipus d'indústries: les extractives, és a dir, que extreuen productes directament de la naturalesa i les manufactureres, que són les que mitjançant maquinària i mà d'obra produeixen elements per a la seva posterior utilització o venda. La indústria extractiva tan sols ocupa un 0,003% dels assalariats del país amb tres empreses, mentre que la indústria manufacturera ocupa el 3,96% amb 288 empreses. El sector manufacturer es caracteritza per una feble demanda interior, una escassa mà d'obra especialitzada i un augment de la competència dels costos de producció. Durant l'any 2014, el nombre d'empreses ha crescut en un 12,94% respecte l'any 2013, i ha augmentat el nombre d'assalariats en un 0,87%.

Els sectors de la indústria i de l'energia tenen un baix pes comparat amb l'estructura productiva del país. Els afiliats a la Caixa Andorrana de Seguretat Social (CASS) que treballen en l'àmbit de la producció i distribució d'energia elèctrica, gas i aigua han representat, durant el 2014, una mitja del 0,46% del total de la població assalariada. El sector energètic andorrà està estretament lligat al context internacional i en particular als països veïns, degut a la gran dependència exterior pel que fa a les seves fonts de subministrament. No obstant, el Princi-

pat ha registrat el 2014 la producció elèctrica més alta des del 1997, amb una producció de 126 GWh (113 GWh de la Central hidroelèctrica de FEDA i 13 GWh del Centre de Tractament de Residus d'Andorra) que representa el 22% de l'energia consumida. Com a fet derivat d'aquest augment de producció, el 2014 la importació d'energia elèctrica s'ha reduït fins al 78% (41% d'Espanya i 37% de França), quan normalment és del 85%.

Davant aquesta dependència, FEDA ha engegat varis projectes amb l'objectiu de produir més electricitat des d'Andorra diversificant les fonts d'energia del país, reforçant les xarxes elèctriques i amb la promoció de l'ús responsable de l'energia.

El sector elèctric és un sector no liberalitzat on Forces Elèctriques d'Andorra (FEDA) és l'únic productor i importador d'electricitat del país i subministra a la resta de distribuïdors del país com són Nord Andorra, SA, Mútua Elèctrica de Sant Julià, Societat Explotadora i Repartidora del Comú d'Encamp, SA i Unió Elèctrica d'Encamp.

Les empreses a destacar dins d'aquest sector són les relacionades amb la fabricació de fusta, tabac i els productes d'alimentació i begudes, els quals han anat variant en nombre durant aquests últims anys. En canvi, a nivell de producció i distribució d'energia elèctrica, gas i aigua, el nombre d'empreses s'ha mantingut invari-

able degut principalment a que es tracta d'empreses parapúbliques.

En relació a l'estructura empresarial i la distribució de treballadors en les empreses, es pot observar un predomini de la petita empresa, doncs un 67,45% de les empreses tenen entre 1 i 5 treballadors (2013: 65,28%), un 16,78% tenen entre 6 i 10 treballadors (2013: 17,36%) i un 12,08% entre 11 i 25 treballadors (2013: 12,83%). Només el 3,69% compta amb una plantilla superior als 25 assalariats (2013: 4,53%).

CONSTRUCCIÓ

L'evolució del sector de la construcció fins a l'any 2007 s'havia caracteritzat per la tendència alcista mantinguda durant l'última dècada tant a Andorra com en altres països del nostre entorn. No obstant, aquesta tendència s'invertí degut, entre altres factors, a l'aturada de transaccions en el mercat immobiliari, iniciant-se una davallada d'activitat en el sector de la construcció que ha continuat durant el 2014. El sector ha experimentat en 5 anys una disminució del 2,72% en el nombre d'empreses (de 625 empreses en el 2009 a 608 empreses en el 2014) i una conseqüent disminució en el nombre d'assalariats del 47,87% (de 5.245 treballadors en el 2009 a 2.734 treballadors en el 2014).

Tot i aquesta desacceleració, el nombre d'assalariats de la construcció encara representa el 7,74% (2009:

13,21%) del total d'assalariats a la CASS al 2014, i el 8,36% de les empreses andorranes (2009: 10,40%).

Per pal·liar aquesta desacceleració i incentivar la despesa en construcció, des del Govern d'Andorra s'estan duent a terme una sèrie de mesures tals com l'aprovació d'uns reglaments que estableixen les mesures d'un programa de subvencions i crèdits preferents per a incentivar la modernització del parc immobiliari, seguretat industrial, accessibilitat, eficiència o estalvi energètic i millora de façanes.

Com ja hem anat veient amb anterioritat en aquest capítol, el teixit empresarial andorrà es caracteritza per un fort predomini de la petita empresa, representant el 70,56% de les empreses del sector de la construcció les que tenen entre 1 i 5 treballadors, un 14,31% tenen entre 6 i 10 treballadors i un 10,85% tenen entre 11 i 25 treballadors; el 4,28% restant, el formen empreses amb més de 25 treballadors.

L'excel·lent desenvolupament que va experimentar la construcció els darrers anys va anar molt lligat a l'evolució de les superfícies autoritzades per a l'edificació, produint-se el cim en la tendència alcista durant l'any 2004 degut a la moratòria de maig de 2003. Des d'aleshores, la superfície total autoritzada al Principat va disminuir fins a nivells inferiors als de 1997. Tal i com es mostra en el **gràfic 11**, l'any 2008 es va iniciar un canvi en la tendèn-

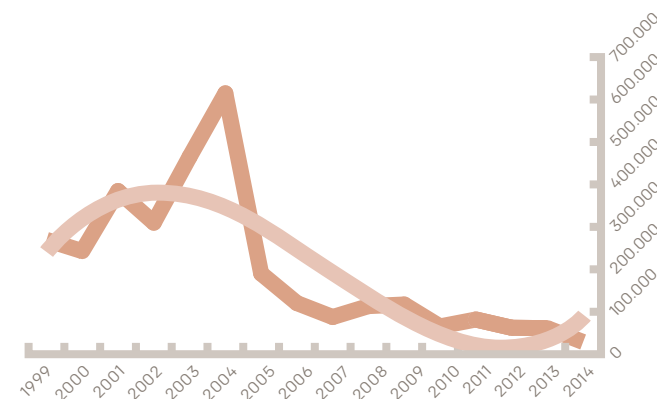
cia, seguida durant l'any 2009. El 2014, els metres quadrats totals autoritzats per a la construcció han disminuït en un 62,05%.

El **gràfic 12** mostra els metres quadrats autoritzats per tipus de construcció.

Tal i com es pot observar en el gràfic anterior, es mostra una clara disminució de la superfície autoritzada per a construccions respecte el 2009. Com hem indicat anteriorment, hi ha diferents factors que han propiciat la desacceleració de la construcció a Andorra. D'una banda, la moratòria de maig de 2003, que va provocar un *boom* en la construcció que poc a poc s'ha anat normalitzant, i per altra banda, l'alentiment del mercat immobiliari andorrà, com ha passat en altres economies europees. Aquest alentiment del mercat immobiliari s'ha produït com a conseqüència de la convergència en el temps de la crisi financera internacional i l'assoliment del límit de la bombolla immobiliària generada en la darrera dècada.

Tanmateix, si ens fixem en el gràfic, durant els anys 2008 i 2009, es va experimentar un augment dels metres quadrats autoritzats a nivell d'apartaments, com a conseqüència de l'aprovació i/o modificació de plans d'urbanisme en la majoria de les parròquies. Els períodes posteriors ja no s'han vist afectats per a aquestes aprovacions i/o modificacions, observem que és el tipus de construcció per al qual s'ha sol·licitat menys metres quadrats.

SUPERFÍCIE TOTAL AUTORITZADA PER CONSTRUCCIONS 1999-2014

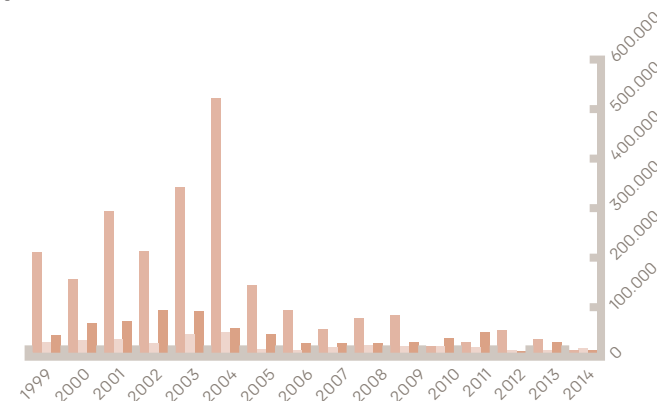

(M²) Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 11]

SUPERFÍCIE AUTORITZADA PER A CONSTRUCCIONS SEGONS TIPUS D'ÚS 1999-2014

■ Apartaments ■ Xalets ■ Altres edificis

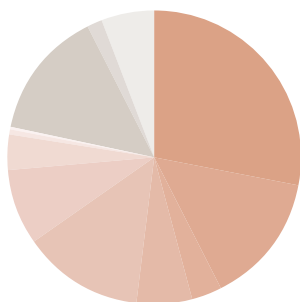

(M²) Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 12]

NOMBRE D'ASSALARIATS DEL SECTOR TERCIARI 2014

Comerç i reparació de vehicles de motor (...): 28,08%
Hoteleria: 14,54%
Transport, enmagatzematge i comunicacions: 3,44%
Sistema financer: 5,93%
Activ. immobiliàries i de lloguer; serveis empresarials: 13,43%
Altres activ. socials i de serveis prestats a la comunitat: 8,34%
Llars que ocupen personal domèstic: 3,83%
Treball domèstic a la comunitat (comunitat de propietaris): 0,73%
Organismes extraterritorials: 0,06%
Adm. pública, defensa i seguretat social obligatòria: 14,31%
Educació: 1,74%
Activitats sanitàries i veterinàries, serveis socials: 5,57%

Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 13]

SECTOR TERCIARI

SERVEIS

L'absència de matèries primeres i fonts d'energia al Principat, ha fet orientar l'economia cap a l'exterior i donar preferència a les activitats de serveis, bàsicament el turisme, el comerç, l'hoteleria i les finances, en detriment de les de transformació.

El sector terciari és el sector clau de l'economia andorrana. Durant el 2014 ha ocupat a 24.180 persones, representant el 68,44% del total d'assalariats i un total de 5.633 empreses (el 77,48% sobre el total) han estat dedicades als serveis.

Tal i com es pot observar en el **gràfic 13**, el sector terciari agrupa principalment activitats i serveis relacionats amb el comerç i el turisme. Tot i això, s'inclouen dins el sector terciari, activitats significativament importants com l'administració pública, les professions lliberals i el sector financer andorrà.

L'estructura empresarial del sector es compon principalment per petites empreses. Així, un 79,94% de les empreses tenen 5 o menys treballadors, les empreses que ocupen entre 6 i 25 treballadors són el 16,27%, mentre que el 2,92% té una plantilla superior als 25 assalariats i només 0,87%, té més de 100 treballadors.

TURISME

Andorra Turisme és la societat pública encarregada de la implementació i el control d'accions de màrqueting turístic amb l'objectiu de millorar la competitivitat i l'excel·lència d'Andorra com a destinació turística. El seu Consell d'Administració està presidit pel ministre de Turisme i Comerç.

Entre els àmbits de la seva competència hi ha la realització d'accions en relació directa o indirecta amb la cadena de valor del producte turístic amb la finalitat de comercialitzar l'oferta turística, tant pública com privada, d'Andorra en conjunt com un producte únic.

D'altra banda, des de l'any 2010 hi ha l'ens Andorra Convention Bureau, que té com a objectiu la promoció d'Andorra com a destí per a l'organització d'esdeveniments, reunions, congressos, convencions i viatges d'incentius. Andorra Convention Bureau és un club de producte format per la participació d'empreses del sector privat directament relacionades amb el segment de turisme de negocis i Andorra Turisme. El 2014 amb 28 socis es van fer 38 demandes de les quals es van confirmar 6 a Espanya, 4 a França i 5 directament per la pàgina web.

En l'àmbit turístic es continuen realitzant esforços per revitalitzar el sector.

Durant el 2014 el Principat va rebre 7.796.770 visitants, dels quals 2.363.436 van ser turistes i 5.433.334 excursionistes, cosa que representa un creixement de l'1,52% pels turistes i un 1,59% pels excursionistes comparant amb el mateix període de l'any anterior. Pel que fa als turistes, aquest increment és el més important des de l'inici de la crisi el 2007, i també per primer cop se situa per sobre del creixement mitjà de les destinacions europees, que va ser del 4%.

Per incrementar el nombre de turistes, el Ministeri de Turisme i Comerç, a través d'Andorra Turisme, està portant a terme nombroses accions de comunicació, amb una presència constant en els mercats prioritaris. Quant a comunicació, s'ha començat la campanya d'estiu abans i es va fusionar amb la de primavera amb l'objectiu de captar els turistes que fan la seva reserva per a l'estiu amb molta antelació.

En l'àmbit comunicatiu s'ha augmentat la pressió de les campanyes de comunicació en línia a Rússia, Bèlgica, Holanda i el Regne Unit i s'han introduït nous segments, com els sèniors. S'ha continuat apostant pel mercat francès, amb una inversió més gran que en el mercat espanyol, i s'ha consolidat l'ús de les xarxes socials i el nou web www.visitandorra.com.

Durant el 2014 es van presentar els resultats obtinguts en l'estudi de mercats potencials dut a

terme en 11 països europeus, i d'acord amb aquest estudi s'ha introduït Alemanya com a nou mercat potencial en el pla de comunicació i d'accions comercials.

Les activitats comercials s'han centrat bàsicament en tres línies de negoci: els operadors turístics, les xarxes d'agències de viatges i els canals alternatius, en els països següents: França, el Regne Unit, Espanya, Portugal i Rússia.

Cal destacar també la signatura d'un acord de col·laboració en matèria turística amb el Govern portuguès.

Des d'Andorra Turisme es continua treballant per millorar la notorieta d'Andorra com a destinació turística i la captació de turistes a través de l'organització o el patrocini d'esdeveniments tant esportius com culturals, amb la consolidació dels esdeveniments actuals a l'hivern i a l'estiu i la celebració de més esdeveniments culturals i esportius a la primavera.

El Cirque du Soleil va actuar per segona vegada a Andorra els mesos de juliol i agost del 2014 amb Sca-lada Mater Natura, un espectacle únic i exclusiu per a Andorra, i va assolir un gran èxit de públic amb 80.950 entrades, que representen una ocupació del 95% de les places disponibles. Respecte al 2013 es va ampliar el nombre de sessions i de places. Aquesta acció s'ha repetit durant l'estiu 2015.

Cal destacar també els esdeveniments esportius següents a l'hivern: la Copa del món de *boardercross*, el Campionat d'Europa d'esquí de muntanya, El Dorado Freeride, la Copa del món de quilòmetre llançat, la Final de la Copa d'Europa d'esquí alpí, el Total Fight. I a la primavera i l'estiu podem destacar: la FISE Andorra, l'Andorra Ultratrail, la Volta als Ports, l'Andorra Triatló, el Trial de les Nacions i el Trofeu Andros, entre d'altres.

Pel que fa al comerç s'ha continuat amb accions puntuals de dinamització com l'organització de tres *shopping nights* amb tancaments dels comerços a mitjanit i animacions al carrer i s'ha consolidat l'Andorra Shopping Festival. També s'han obert nous canals de comunicació online amb el visitant com Andorrawifi, la Wi-Fi gratuïta a les avingudes Meritxell i Carlemany, el projecte Google Business Fotos i AndorraGo! una aplicació per a mòbil de Comerç i Turisme.

D'altra banda, al mes d'abril ha tingut lloc la celebració del 8è Congrés mundial de turisme de neu i de muntanya a Andorra la Vella, amb 436 participants que representaven 20 països diferents.

Pel que fa al sector hotelier, el 2014 Andorra disposava de 336 establiments d'allotjament turístic degudament classificats, amb una capacitat total de 42.909 llits, cosa que representa un 3,71% d'increment respecte a l'any anterior. El

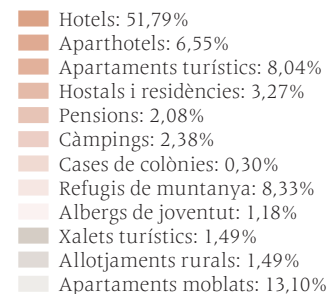
2014, els hotels representen un 51,79% de l'oferta total d'allotjaments turístics, per sobre dels altres tipus d'allotjament, amb un lleuger descens respecte al 2013, quan eren el 54,35%, tal com es mostra al **gràfic 14**.

Gràcies a l'aprovació del Reglament per a la classificació dels allotjaments rurals el 2013, per primera vegada apareix la modalitat d'allotjament rural amb un total de 5 allotjaments classificats: 3 cases rurals i 2 bordes rurals. S'espera una evolució més significativa d'aquest tipus d'establiment, que gaudeix d'una gran implantació en altres destinacions europees.

Pel que fa als hotels la distribució de llits per categories durant l'any 2014 continua amb la mateixa línia de millora de la qualitat iniciada pels empresaris andorrans des de fa uns anys. Destaquem que hi ha 16.321 llits en la categoria de 4 i 5 estrelles, cosa que representa un 57,82% del nombre total de llits hotelers i un 35,25% de l'oferta de llits es troba en la categoria de 3 estrelles; 6,72% per 2 estrelles i 0,21% per 1 estrella, tal com es mostra al **gràfic 15**.

El 2014 s'ha creat un pictograma adreçat als allotjaments turístics que ofereixen facilitats per a l'organització d'estades esportives. També s'ha començat a treballar en un nou pictograma de pesca, per complementar així els ja existents en cicloturisme i senderisme.

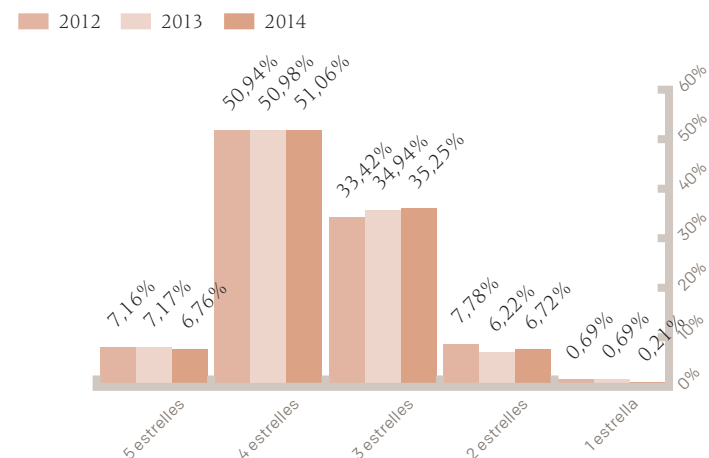
DISTRIBUCIÓ DELS ALLOTJAMENTS TURÍSTICS CLASSIFICATS PER TIPUS 2014

Font: Ministeri de Turisme i Medi Ambient - Departament de Turisme

[gràfic 14]

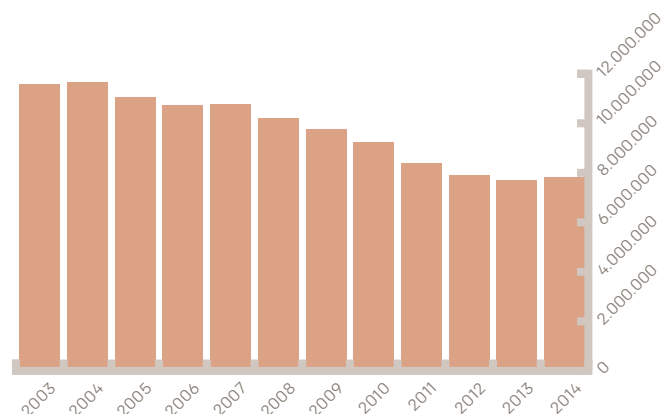
DISTRIBUCIÓ DELS LLITS PER CATEGORIES D'HOTELS 2012, 2013 I 2014

Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 15]

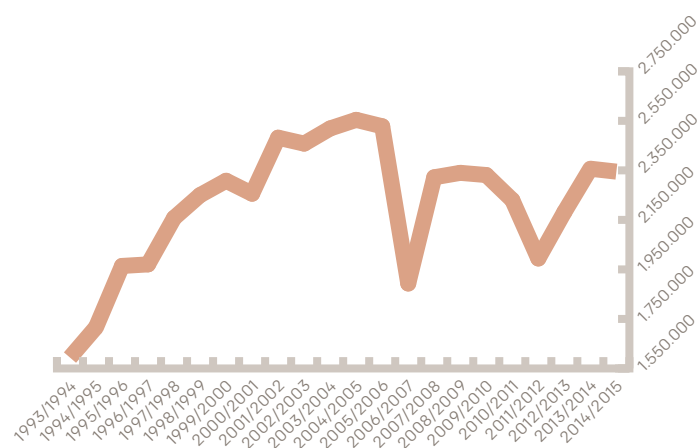
EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE VISITANTS 2003-2014

Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 16]

EVOLUCIÓ DEL TOTAL DIES D'ESQUÍ

Font: Ski Andorra

[gràfic 17]

El Govern d'Andorra va aprovar els reglaments següents en relació amb els allotjaments turístics:

- Reglament del Registre d'Ocupació d'Allotjaments Turístics (ROAT). Va entrar en vigor el 12 d'abril del 2013 i permetrà un seguiment millor dels turistes allotjats en establiments del país.
- Reglament per a la classificació dels allotjaments rurals i per a la utilització del segell oficial de control i garantia "Placa de classificació casa/borda rural d'Andorra". Va entrar en vigor el 25 d'abril del 2013 i permetrà el desenvolupament del turisme rural, que gaudeix d'una gran implantació en altres destinacions europees.

A més de l'àmplia oferta hotelera, Andorra també es caracteritza per la seva restauració i ofereix una cuina d'avantguarda que combina tradició i modernitat. Per descobrir-la, s'ofereix als visitants trobades i rutes gastronòmiques com la de les bordes i restaurants típics d'alta muntanya. Es potencien els productes agrícoles d'Andorra, destacant la carn de qualitat (es va registrar formalment el 2013 el nom "Carn d'Andorra" com a Indicació Geogràfica Protegida -IGP-), la trumfa (patata autòctona), les plantes aromàtiques, les plantes medicinals, la mel i altres productes.

El Govern d'Andorra col·labora amb els comuns, la Unió Hotelera

d'Andorra i diverses associacions per promoure trobades culinàries de ressò popular i internacional. S'organitzen esdeveniments gastronòmics de gran rellevància com l'Andorra a taula, les Jornades de cuina d'hivern Valls del Nord "Lo Mandongo", la Massana Fogons, i la Mostra gastronòmica d'Andorra, que se celebra a la parròquia d'Ordino amb una extensa programació que inclou una sèrie de conferències gastronòmiques amb experts d'Andorra i dels països de l'entorn.

D'altra banda, també col·labora amb el sector empresarial per potenciar Andorra en nous mercats turístics com Polònia, República Txeca, Israel i Brasil, entre d'altres. S'estan fent accions en aquests mercats més llunyans que poden esdevenir emissors importants de turistes cap a Andorra. Així mateix, es manté la presència en els principals mercats que són França i Espanya, i en altres més llunyans com són Portugal, Regne Unit, Rússia i el Benelux.

Com es detalla en el **gràfic 16**, al 2014, s'ha incrementat lleugerament els visitants amb 1,57% respecte al 2013. S'ha de remarcar un descens del nombre d'excursionistes i turistes de nacionalitat espanyola i cal destacar l'increment del nombre de turistes francesos així com l'increment de turistes d'altres nacionalitats.

Quant a la darrera temporada d'hivern 2014-2015, cal ressaltar l'increment total de turistes en un 1,52%. Malgrat la disminució del nombre de dies d'esquí venuts en un 0,50%, passant de 2.356.664 a 2.344.876, la dada continua sent positiva superant la barrera dels 2 milions com es pot veure al **gràfic 17**. Finalment cal destacar un lleuger augment del nombre de turistes espanyols en un 0,26% i dels turistes francesos en 3,30%, però l'augment més important ha estat el registrat pels turistes italians amb un 180,90% més que al 2013. Els turistes russos segueixen sent el tercer grup més important amb uns 179.322 visitants al 2014.

El Principat d'Andorra disposa del domini esquiable més gran dels Pirineus amb més de 3.075 hectàrees esquiables, recollides en tres estacions dotades de modernes instal·lacions. Aquestes estacions es concentren en els dominis esquiables de GRANDVALIRA i VALLNORD. A més, Andorra compta amb un camp de neu, NATURLANDIA-La Rabassa.

Durant la temporada 2003/2004, les estacions d'esquí de Grandvalira Pas de la Casa-Grau Roig i Soldeu-El Tarter van signar un acord comercial per crear un únic domini esquiable conegut comercialment sota el nom de GRANDVALIRA. Si bé fins a la data Andorra disposava del domini esquiable més gran dels Pirineus,

d'ençà d'aquest acord, també disposa d'una de les estacions més importants del sud d'Europa.

Així mateix, a partir de la temporada 2004/2005, les estacions d'esquí de Pal-Arinsal i d'Ordino-Arcalís es van unir comercialment sota el nom de VALLNORD, amb la qual cosa es permet als clients gaudir de dues estacions amb un forfait únic.

Els dos dominis esquiables tenen un total de 210 quilòmetres esquiables i diversos circuits per practicar altres activitats i esports d'aventura relacionats amb la neu.

GRANDVALIRA està format per 6 sectors: Pas de la Casa, Grau Roig, Soldeu, El Tarter, Canillo i Encamp, amb un total de 1.926 hectàrees (210 quilòmetres esquiables) distribuïdes en un total de 118 pistes d'esquí i amb una capacitat d'acollir 100.700 esquiadors per hora.

Al mes de febrer del 2012, la pista Avet de Grandvalira-Soldeu va acollir la Copa del Món femenina d'esquí alpí. Les millors esquiadores del panorama internacional van competir en les disciplines d'eslàlom i eslàlom gegant. El mes de març del 2014, Grandvalira va celebrar les Finals de la Copa d'Europa a les pistes Àliga (El Tarter) i a l'Avet (Soldeu). De cara a la campanya de neu del 2014-15, l'estació més gran del sud d'Europa rebrà les Finals de la Copa d'Europa de velocitat i ja serà al

2016, quan el gran circ blanc torni a Grandvalira amb una nova edició de la Copa del Món en la que l'estadi de competició tornarà a ser l'emblemàtica pista Àliga.

Una de les competicions també ja consolidada a Grandvalira és la Copa del Món de Quilòmetre Llançat. Des del 2012, Grandvalira-Grau Roig ha estat l'escenari de competició d'aquesta disciplina. Els esquiadors més ràpids del món es van donar cita a la pista Antenes (2012-2013) i a la pista Riberal (2014) assolint velocitats de vertigen de 155 km/h al primer traçat i a 185 km/h al segon.

VALLNORD compta amb tres sectors esquiables: Pal, Arinsal i Arcalís amb un total de 1.149 hectàrees, 69 pistes i amb una capacitat d'acollir 55.690 esquiadors per hora.

A més d'una àmplia gamma d'activitats d'hivern, els dos dominis esquiables ofereixen activitats d'estiu per potenciar el turisme familiar fora de la temporada típicament alta al Principat, com

un karting o un camp de golf, així com altres activitats d'esport d'estiu més especialitzades i competicions internacionals.

NATURLANDIA, situat a Sant Julià de Lòria, compta amb més de 330 hectàrees dividides en dos sectors, a 1.600 i 2.000 metres d'alçada respectivament. El parc d'aventures d'Andorra disposa de més de 15 km de pistes marcades d'esquí de fons a l'hivern i diversos circuits per a la pràctica d'activitats per gaudir en família durant tot l'any. El ventall és molt extens: rutes de senderisme, amb quad, amb vehicles buggy 4x4, elèctrics, BTT, ponis, cavalls, tirolina, tir amb arc i un minigolf, entre d'altres. Com a activitats destacades hi ha l'Airtrekk que és el Sky Trail més gran d'Europa. Es tracta d'una estructura de 10 torres i 3 nivells d'alçada formada per diferents circuits de cordes i passarel·les. L'activitat més visitada del parc és, sens dubte, el Tobotronc, el tobogan alpí més llarg del món.

Completa l'oferta d'activitats el parc d'animals de Naturlandia,

una àmplia zona ubicada a la Cota 2000 on es poden veure espècies com óssos bruns, llops siberians, el linx boreal, tres tipus de daines, cérvols, muflons, cabres ibèriques, cabirols i una granja escola on els més petits interactuen amb la ramaderia típica del país. Pel 2015, s'espera la incorporació de marmotes i isards. Gràcies als dos espais semi soterrats s'ofereix una visió molt propera dels óssos i llops. El parc també compta amb diferents zones museístiques, una nova zona interactiva i una d'audiovisual. Naturlandia disposa d'una àmplia oferta de restauració i ofereix igualment dos instal·lacions d'allotjament, la Borda rural de Conangle (classificada amb 3 espigues) i l'alberg Naturlandia (classificat amb 1 estrella).

En la **taula 8** s'exposa un detall de les infraestructures disponibles per a la pràctica de l'esquí en tot el Principat, com també un resum de les seves característiques principals.

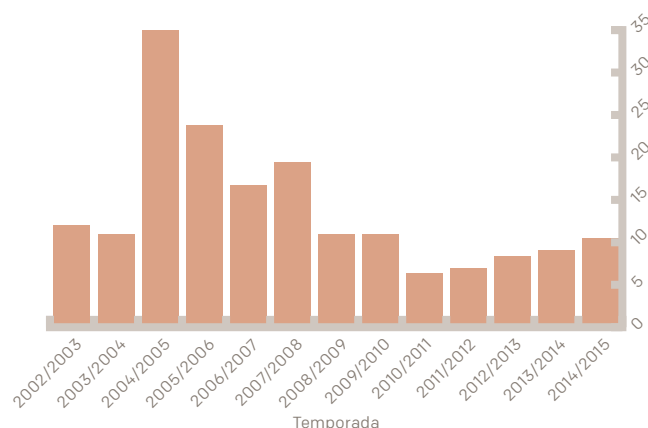
INFRAESTRUCTURES DE LES PISTES D'ESQUÍ D'ANDORRA 2014

ESTACIÓ	KM DE PISTES	PISTES	CÀNONS	% INNIVACIÓ	REMUNTADORS	CAPACITAT D'ESQUIADORS / HORA
VALLNORD: Pal - Arinsal	63	42	296	45%	30	39.180
VALLNORD: Ordino - Arcalís	30	27	106	60%	15	16.510
GRANDVALIRA	210	118	1.027	65%	66	100.700
TOTAL	303	187	1.429	57%	111	156.390

Font: Ski Andorra

[taula 8]

EVOLUCIÓ DE LES INVERSIONS A LES PISTES D'ESQUÍ

(MILIONS D'EUROS) Font: Ski Andorra

[gràfic 18]

Les estacions andorranes han realitzat importants inversions que han permès que Andorra disposi actualment d'unes instal·lacions immillorables per a la pràctica de l'esquí, essent de 10.500.000 euros durant la temporada 2014/2015. Un detall de les inversions realitzades durant els últims anys és com es presenta al **gràfic 18**.

Un dels atractius turístics que ofereix el Principat són les estades de benestar o d'esbarjo amb aigua termal.

En l'entorn majestuós i privilegiat d'Escaldes-Engordany, Caldea disposa d'unes espectaculars instal·lacions aquàtiques per gaudir durant unes hores del termoludisme: una opció divertida i sense finalitat terapèutica que la d'aprofitar les aigües termals. Els visitants podran gaudir d'hidromassatge, cascades, coll de cignes i vapor que els permetrà experimentar amb tots els estats de l'aigua. Caldea és ideal per als més petits i es presenta com a opció divertida i lúdica per introduir-se al món del termalisme a més de compartir l'experiència amb família o amics.

Per als clients que prefereixen la quietud, la tranquil·litat i el nou centre wellness INÚU dissenya estades totalment personalitzades per a cada client depenent del temps de què disposa i de l'àrea en què vol aprofundir. Per aconseguir el benestar integral del client, INÚU utilitza les propietats de l'aigua termal i combina per a cada cas els

tractaments més especialitzats de les 5 àrees temàtiques d'experiències: Aqua, Bellesa, Nutrició, Sensorial i Cos i Ment. El centre, d'una arquitectura única, compta amb espais termals amplis i banyats de llum natural, de cabines de tractaments, d'un wellness privat d'ús exclusiu, d'un espectacular gimnàs-loft i d'un restaurant amb una carta de caràcter nutricional. El nou centre wellness INÚU, ubicat al mateix edifici que Caldea, va obrir el 15 de gener del 2013.

El Centre d'interpretació de l'aigua i de la Vall del Madriu (CIAM) és un espai cultural dissenyat per experimentar, gaudir i aprendre sobre l'aigua i la Vall del Madriu-Perafita-Claror, dos dels recursos naturals més importants de la parròquia d'Escaldes-Engordany i del Principat d'Andorra.

El CIAM presenta l'aigua i la Vall del Madriu d'una manera lúdica i interactiva mitjançant un conjunt de suports sensitius i informatius, com una multiprojecció, manipulatius, taules interactives i experiències tan sorprenents com caminar sobre l'aigua del riu del Valira d'Orient, banyar-se sota una cascada sense mullar-se o jugar en una plaça de vapor d'aigua.

La visita al CIAM ens apropa als usos tradicionals de l'aigua, especialment l'aigua termal que brolla en les fonts d'Escaldes-Engordany, ens descobreix els secrets de la Vall del Madriu i ens explica els valors patrimonials, naturals i

culturals, d'aquesta vall declarada patrimoni de la humanitat per la UNESCO l'any 2004, en la categoria de paisatge cultural.

Adicionalment, Andorra compta cada dia amb un major nombre d'hoteles especialitzats en tractaments de salut i bellesa que complementen l'oferta turística del país.

COMERÇ

La rellevància que té el turisme sobre l'economia del país, tal i com hem pogut observar anteriorment, fa que els sectors d'activitat que hi estan més directament relacionats siguin els que tenen una participació més important en l'economia del Principat, com és el cas de totes les activitats relacionades amb el comerç. Aquest sector representa el 24,64% de les empreses i el 24,53% dels assalariats del país.

La forta dependència del sector comercial andorrà de la demanda exterior, li atribueix algunes peculiaritats respecte al mateix sector en altres països en què la demanda interna és el principal motor del comerç. Dins del sector comercial, es pot distingir entre el comerç a l'engròs i el comerç al detall. La dependència de les importacions de mercaderies que posteriorment són distribuïdes, dona lloc a que els mateixos importadors de productes actuïn, en moltes ocasions, com a majoristes i per tant són els titulars del comerç a l'engròs.

El comerç és un dels atractius de la demanda turística d'Andorra i ha estat i és un dels principals pilars de l'economia andorrana, i no només per la representativitat en el nombre total d'empreses i assalariats, sinó perquè l'impost sobre les importacions, suportat pel comerç andorrà i generalment repercutit al consumidor final, ha estat una de les principals fonts d'ingressos de l'Estat andorrà fins a l'actualitat.

La tradició comercial d'Andorra té renom internacional gràcies a la modernitat dels més de 1.500 establiments, els preus més competitius i la flexibilitat horària. La major part dels establiments es troben a les parròquies d'Andorra la Vella (la capital), d'Escaldes-Engordany i al Pas de la Casa. No obstant, la parròquia de Sant Julià de Lòria concentra també alguns dels grans centres comercials.

El fet que el comerç hagi estat un atractiu turístic fins fa poc temps, es deu al diferencial de preus entre Andorra i els Estats

veïns, Espanya i França. Actualment, tot i que el Principat no és membre de la UE, està subjecte a taxes que graven el consum, però en un nivell inferior als països de la UE, fet que fa que béns com la perfumeria, la roba de marques prestigioses i les joies continuïn sent atractives per als turistes que es desplacen al Principat d'Andorra.

A més del diferencial de preu, un dels grans avantatges d'Andorra com a destinació de turisme de compres és el fet de concentrar en un espai reduït un gran nombre de comerços innovadors i especialitzats que ofereixen productes d'arreu del món.

El nombre d'empreses i assalariats del comerç andorrà en els anys 2013 i 2014 detallats per tipus d'establiment es presenten a la **taula 9**.

Tal i com succeeix en els altres sectors, la major part de les empreses tenen contractats entre 1 i 25 treballadors, representant en el cas dels comerços i reparació de

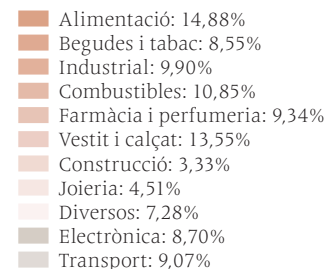
vehicles un 97,15% sobre el total d'empreses d'aquest sector, mentre que tan sols el 2,85% compten amb més de 25 treballadors.

Un bon indicador de l'estat del comerç andorrà és l'evolució que han experimentat les seves importacions i exportacions durant els últims exercicis. Una de les característiques estructurals que ha tingut sempre l'economia andorrana és el dèficit en la seva balança comercial.

Cal remarcar que durant el 2014 es produeix un canvi de tendència en l'evolució de les importacions, enregistrant un lleuger creixement del 4,17%. Les exportacions es mantenen al voltant dels 74 milions respecte el 2013. Es presenta en el **gràfic 19** el pes que representa cada tipologia de producte en el valor total de les importacions.

Tot i això, hem de tenir en compte que les xifres de les exportacions no són del tot reals, ja que els turistes que fan les seves compres a Andorra, no han de declarar totes

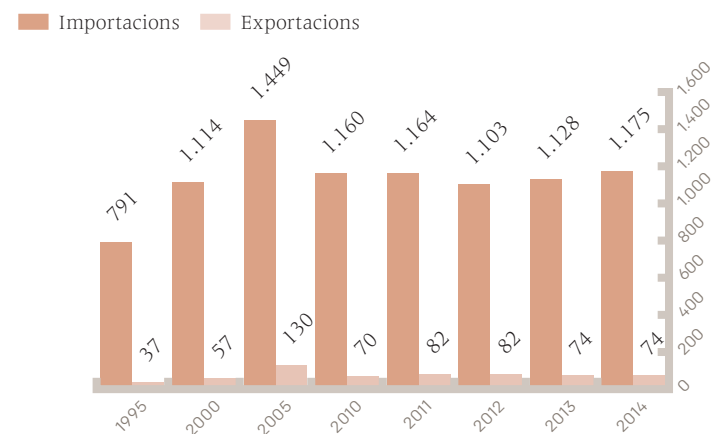
DISTRIBUCIÓ DE LES IMPORTACIONS PER CAPÍTOLS EN VALORS 2014

Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 19]

EVOLUCIÓ DE LES IMPORTACIONS I EXPORTACIONS

(MILIONS D'EUROS) Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 20]

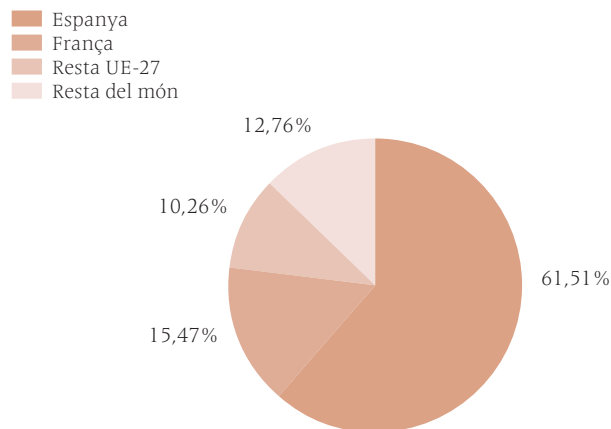
NOMBRE D'EMPRESES I D'ASSALARIATS

	2013	2014	% S/TOTAL 2014	VAR. (%) 13-14
NOMBRE D'EMPRESES	1.671	1.791	100,00%	7,18%
NOMBRE D'ASSALARIATS	8.700	8.670	100,00%	(0,34%)
Venda, manteniment i reparació de vehicles de motor (...)	1.048	1.071	12,35%	2,19%
Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, llevat de vehicles de motor i motocicletes	2.171	2.153	24,84%	(0,83%)
Comerç al detall, llevat de comerç de vehicles de motor (...)	5.481	5.446	62,81%	(0,64%)

Font: Caixa Andorrana de Seguretat Social i Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[taula 9]

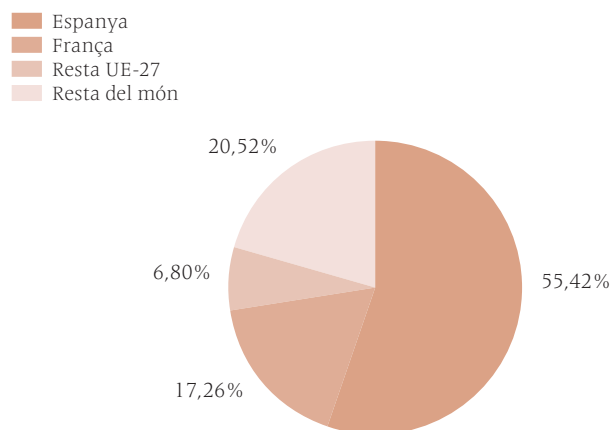
DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA DE LES IMPORTACIONS 2014

Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 21]

DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA DE LES EXPORTACIONS 2014

Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 22]

les exportacions que realitzen perquè la legislació espanyola estableix unes franquícies o límit en el valor per tipus de producte per a la seva declaració a l'entrada a l'estat veí. Això succeeix igualment amb França. En el **gràfic 20** es mostra l'evolució de les importacions i exportacions.

Els **gràfics 21 i 22** mostren la distribució geogràfica de les importacions i exportacions segons el país d'origen o destí. Els països amb els quals el Principat té relacions comercials són principalment Espanya i França.

SECTOR FINANCER

El sector financer andorrà és un dels principals pilars de l'activitat econòmica andorrana, per la seva significativa contribució al PIB andorrà (el sector financer i assegurador representa aproximadament el 21%), essent el seu nucli el sistema bancari. També operen al Principat companyies d'assegurances, entitats dedicades a la gestió de patrimonis, a la gestió d'organismes d'inversió i entitats, no bancàries, de crèdit especialitzat.

L'**Institut Nacional Andorrà de Finances** (INAF), que fou creat l'any 1989, és l'òrgan supervisor i regulador del sistema financer andorrà, a excepció de les companyies d'assegurances que no formin part de grups bancaris, que actualment són supervisades pel Ministeri de Finances del Govern d'Andorra.

La **Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra** (UIFAND) és un òrgan independent que té per missió impulsar i coordinar les mesures de prevenció del blanqueig i finançament del terrorisme. Es crea l'any 2000 –iniciant les seves funcions el juliol de 2001 sota la denominació Unitat de Prevenció de Blanqueig– amb la *Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de diners o valors producte de la delinqüència internacional*, que segueix les indicacions del Comitè MONEYVAL del Consell d'Europa així com les 40 Recomanacions del GAFI.

El sistema financer comprèn 5 grups bancaris, 1 entitat de crèdit especialitzat, 8 entitats financeres de gestió d'organismes d'inversió, 3 entitats financeres de gestió de patrimonis i 29 companyies d'assegurances, 14 de les quals són sucursals de companyies d'assegurances estrangeres autoritzades a operar al Principat. El sector bancari, amb 1.500 empleats al Principat d'Andorra, representa aproximadament un 82% del total del nombre d'assalariats del sector financer.

El sistema bancari andorrà s'ha caracteritzat sempre, en relació amb altres places financeres, per l'elevada ràtio de solvència fruit d'una política de forta capitalització des del seu inici.

Cal remarcar que el sistema bancari andorrà, a fi d'assolir una bona imatge en l'àmbit internacional, va establir uns

coeficients de solvència i liquidat molt més exigents als que prevalen a la majoria de països.

Ateses les seves particularitats i essent l'objectiu d'aquesta publicació, el sector bancari el tractarem en el capítol "IV. Sector bancari".

IV

IV

SECTOR BANCARI

IV.1. INTRODUCCIÓ

El sistema financer és un dels principals pilars de l'economia andorrana que conjuntament amb el sector assegurador contribueixen aproximadament en un 21% al producte interior brut (PIB). Així mateix i en relació a altres places financeres, el sistema financer andorrà, centrat principalment en la banca, es caracteritza per les seves elevades ràtios de solvència i liquiditat, d'un 20,75% i d'un 68,11%, respectivament, gràcies a una gestió conservadora i prudent.

El sector bancari andorrà està constituït per un total de cinc grups bancaris i té una experiència en aquesta activitat de més de 80 anys.

Des de les entitats bancàries es presten serveis bancaris (en l'àmbit de la banca comercial i de la banca privada), així com serveis de gestió d'actius, intermediació i assegurances. La legislació andorrana no permet estructures opaques, com poden ser els *trusts*, ni fundacions privades d'interès particular per promoure estructures d'inversió *off shore*, que impedeixen la identificació dels beneficiaris efectius.

Aquest sector, que compta amb un personal altament qualificat i un entorn d'estabilitat política i social, en un país amb més de 700 anys d'història, tradició i dinamisme, està regulat i supervisat per l'Institut Nacional Andorrà de Finances

(INAF) que es regeix per la *Llei 10/2013, del 23 de maig*, que entrà en vigor el 20 de juny del 2013 derogant la *Llei 14/2003, de 23 d'octubre*. Així mateix, la Unitat d'Intel·ligència Financera (UIFAND), creada l'any 2000, és un òrgan independent que té per missió impulsar i coordinar les mesures de lluita contra el blanqueig de diners i finançament del terrorisme.

El rigor del sistema bancari andorrà, tant en matèria de supervisió com en l'estricta verificació de l'origen i destí de fons, està avalat per organismes tan experts com el Fons Monetari Internacional (FMI) i el Consell d'Europa. Les entitats bancàries andorranes operen en els mercats internacionals, aplicant els estàndards i les millors pràctiques.

El sistema financer andorrà ha fet front als constants canvis regulatoris en la normativa financera internacional com són l'adaptació a les mesures per a la cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de capitals, la implementació de la legislació recollida a l'Acord Monetari i l'iniciativa dels Estats Units d'Amèrica amb la *Foreign Account Tax Compliance Act* (FATCA), entre d'altres.

L'ingrés de l'INAF a l'Organització Internacional de Comissions de Valors (IOSCO) que ofereix un millor marc regulatori permetent eficiències de capital significatives i

uns mercats de capitals més amplis, més eficients i més segurs per a benefici de tots els participants dels mercats de capitals arreu del món.

En termes nacionals s'ha de destacar l'harmonització a nivell europeu del marc fiscal andorrà amb la introducció al 2012, de l'impost sobre societats (IS) i l'impost general indirecte (IGI) i l'aprovació de l'impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF) durant el 2014 i entrada en vigor el 2015.

Durant el 2014, el sector financer ha continuat adaptant-se al nou entorn conjuntural amb un increment del 29,23% de recursos gestionats de clients. El marge financer de la banca andorrana s'ha situat en els 148.331 milers d'euros i el marge ordinari ha arribat als 608.754 milers.

Així, el sistema financer andorrà ha confirmat la seva solidesa al llarg de l'any 2014, donant continuades mostres de solvència en un context internacional particularment complex per al sector bancari. Les excel·lents ràtios de solvència i liquiditat estan entre les més elevades dels països europeus. Aquests indicadors denoten una bona evolució del sistema financer andorrà; la consolidació en el mercat intern i el bon comportament del procés d'internacionalització de la banca andorrana, es tradueix en una diversificació i creixement

del seu negoci, així com un increment de les seves estructures i del nombre d'empleats agregat.

En l'actualitat, estem vivint l'adaptació del sector a la normativa bancària europea, el desenvolupament dels estàndards per a la transparència fiscal en el marc de l'OCDE i una consolidació del nou marc fiscal andorrà, entre d'altres. En aquest escenari internacional difícil i complex es diferenciaren les entitats més sòlides, amb millors models de negoci i millors equips de professionals. El sector bancari està preparat per a fer front amb serenitat i confiança als reptes de futur.

AFER BPA

El passat 10 de març de 2015 l'autoritat administrativa nord-americana Financial Crimes Enforcement Network (d'ara endavant, FinCEN) va qualificar Banca Privada d'Andorra (en endavant, BPA) com a "entitat financera de primer ordre en matèria de blanqueig de capitals".

En data 11 de març de 2015 l'INAF va informar de l'acord pres per part del seu Consell d'Administració on aprovava la intervenció preventiva de l'entitat. Aquesta situació es va prolongar fins el dia 27 d'abril de 2015 quan el Consell d'Administració de l'AREB, en el marc de la Llei 8/2015, del 2 d'abril, de mesures

urgents per implantar mecanismes de reestructuració i resolució d'entitats bancàries, va declarar l'obertura del procés de resolució de BPA.

Actualment la BPA està gestionada pels administradors nomenats pel Consell d'Administració de l'Agència Estatal de Resolució d'Entitats Bancàries (AREB). El 15 de juny s'aprova l'obertura del procés de resolució de BPA, el contingut fonamental del qual radica en la segregació del conjunt d'actius i passius de BPA considerats legítims. Aquests actius passaran a formar part del nou banc pont anomenat Vall Banc S.A.U. ("Vall Banc").

La BPA no ha publicat els estats financers de l'exercici 2014 pel que el present capítol d'aquesta edició de "Andorra i el seu sistema financer 2014" es centra en l'anàlisi fruit de les quatre entitats restants.

IV.2. ASSOCIACIÓ DE BANCS ANDORRANS

L'Associació de Bancs Andorrans (ABA), es va fundar l'11 de novembre de 1960, formalitzant-se mitjançant un document pel qual es preveia l'acord de mantenir una sèrie de reunions de caràcter mensual, les quals es van realitzar fins el dia 17 de novembre de 1993.

En aquella data el Govern d'Andorra va autoritzar per Decret núm. 40/A/93, a les entitats bancàries Banc Agrícola i Comercial d'Andorra, SA i Banca Reig, SA (avui fusionats en Andorra Banc Agrícola Reig, SA); Banca Cassany, SA (avui Banca Privada d'Andorra, SA); Banc Internacional d'Andorra, SA (avui Mora Banc Grup, SA); Banca Mora, SA (avui Mora Banc, SAU); Crèdit Andorrà, SA; Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa" (després CaixaBank, SA i actualment fusionat dins el Grup Crèdit Andorrà) a constituir una associació amb personalitat jurídica pròpia, l'objecte social de la qual era la representació dels interessos col·lectius dels establiments de crèdit, en particular envers les Administracions Públiques; la informació dels seus membres i del públic en general; l'estudi de qualsevol qüestió d'interès comú, per pròpia iniciativa o a petició del Govern d'Andorra; la redacció i proposta de les recomanacions oportunes per tal d'afavorir l'exercici de la professió de la banca i la cooperació entre diversos establiments de crèdit, així com la creació,

l'organització i la gestió de serveis d'interès comú. L'any 2000 es va acceptar la incorporació a l'ABA de BancSabadell d'Andorra, SA.

Cal remarcar que, el 9 d'abril de 1990, dins el marc de l'autoregulació bancària per mitjà de l'ABA, es va establir un conveni relatiu a l'obligació de diligència per part dels establiments bancaris i d'estalvi d'Andorra.

Els principals acords assolits en aquest conveni van ésser:

- Aplicació dels criteris establerts pel *Basel Committee on banking regulations and supervisory practices*, conegut com el *Cooke Committee*.
- Obligació de sotmetre a revisió els seus estats financers per part d'auditors externs independents i de trametre aquests estats financers a l'autoritat pública.
- Obligació d'assegurar que la identitat dels seus clients es verifica acuradament.
- Manteniment del principi del secret bancari i cura perquè no s'utilitzi el sistema financer per al blanqueig de capitals que puguin provenir d'una infracció penal greu, d'acord amb allò que disposa el dret andorrà.
- Constitució d'una comissió supervisora de l'aplicació dels acords d'aquest conveni.

Actualment, l'ABA, que agrupa les entitats bancàries de la plaça financera andorrana, continua representant els interessos de tots els seus membres i, alhora, garantint la bona pràctica bancària i la imatge corporativa.

L'estructura organitzativa de l'ABA està composta d'una presidència i d'una vicepresidència, rotatives cada any entre els seus membres, i d'un òrgan de direcció permanent configurat per una directora general.

Les principals responsabilitats i tasques de l'ABA són les següents:

- Representar i defensar, en tots els ordres, els interessos dels seus membres.
- Vetllar pel prestigi i la imatge de la professió bancària i pel desenvolupament i competitivitat de la banca andorrana, tant a escala nacional com internacional. En aquesta línia, durant el 2007 i el 2008, l'ABA va elaborar un estudi consistent en la formulació d'un Pla Institucional que permetés acreditar el sistema financer andorrà davant el seu entorn institucional, tant a Andorra com a l'estranger, i alhora, garantir l'adequació dels estàndards legislatius i regulatoris del sistema financer d'Andorra als diferents estàndards internacionals.
- Prendre iniciatives orientades a millorar els estàndards tèc-

nics del sector i procurar evitar l'intrusisme professional i qualsevol altra activitat irregular.

- Propiciar una cooperació sectorial respectuosa amb l'exercici de la competència recíproca i informar els seus membres de les qüestions d'interès comú.
- Assegurar la transparència en l'aplicació de condicions als clients i procurar el compliment de les normes deontològiques inherents a la professió.
- Prestar la seva col·laboració a les administracions públiques, per iniciativa pròpia o a petició del Govern, de les corporacions locals i d'altres entitats públiques o parapúbliques, mitjançant l'elaboració d'informes, estudis i recomanacions i projectes d'actuació, previsió o reconversió econòmica.
- Crear i participar en fundacions i entitats privades així com participar en institucions i entitats públiques, sempre que unes i altres tinguin per objecte promoure el benestar econòmic, cultural, esportiu i social del Principat i, en general, millorar la qualitat de vida dels seus ciutadans.

En el marc de la promoció del benestar econòmic i social, l'ABA és membre de la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis d'Andorra (CCIS) i de la Confederació Empresarial d'Andorra (CEA). Ambdues institucions

tenen com a missió ser les portaveus de les empreses davant la societat andorrana; afavorir el diàleg social i garantir un context favorable per al desenvolupament de l'activitat econòmica.

- Promoure la formació professional del personal de les entitats de crèdit i, de manera particular, la formació adequada per a la conducta relacionada amb la prevenció del blanqueig de diners i el finançament del terrorisme, per tal de donar compliment a les obligacions que tenen els establiments de crèdit de cara a prevenir el blanqueig i salvaguardar el secret professional.

En aquesta línia, durant el segon semestre de 2009, l'ABA va començar a treballar en el desenvolupament d'una plataforma electrònica de formació *on-line* en matèria de blanqueig de diner i lluita contra el finançament del terrorisme, que inclou informació actualitzada i legislació nacional i internacional en aquesta matèria. Aquesta plataforma de formació *on-line* es va començar a posar a disposició dels empleats del sector bancari andorrà a finals de 2010.

- Crear, organitzar i gestionar els serveis d'interès comú dels membres de l'Associació.
- Contribuir al desenvolupament cultural i científic de la societat andorrana i divulgar el coneixement de les funcions i els serveis que presten les entitats de crèdit en el desen-

volupament de les activitats econòmiques i mercantils de la societat andorrana, per tal que siguin apreciades correctament.

L'estructura funcional de l'ABA es caracteritza per l'existència d'una sèrie de comissions tècniques formades per membres dels diferents bancs andorrans, que es reuneixen periòdicament a l'ABA. Aquestes comissions tècniques analitzen i tracten temàtiques rellevants en el seu camp d'actuació, sempre amb l'objectiu d'assegurar la bona pràctica bancària, tractant-hi temes d'actualitat i estratègics pel sector.

IV.3. EL SECTOR BANCARI

El sector bancari andorrà està basat en un model de banca universal, sense perdre de vista els serveis bancaris especialitzats, banca privada i banca comercial. Els bancs andorrans poden oferir tots els serveis bancaris, incloent-hi operacions de crèdit, gestió de patrimonis i assessorament financer, operacions de passiu, anàlisi financera i altres serveis (targetes de crèdit, transferències, etc). Així mateix, tenen filials especialitzades de finançament, assegurances i gestió d'actius.

Les dades agregades més significatives de la banca andorrana per als exercicis 2013 i 2014 es mostren a la **taula 1**.

El sistema bancari andorrà està format per cinc grups bancaris que inclouen les 6 entitats bancàries següents:

➤ **Andorra Banc Agrícol Reig, SA**
Fruit de la fusió, l'agost de 2001, entre *Banc Agrícol i Comercial d'Andorra, SA* (fundat l'any 1930) i *Banca Reig, SA* (fundada l'any 1956) sorgí l'entitat Andorra Banc Agrícol Reig, SA. En aquesta publicació apareixerà sota la denominació ANDBANK.

➤ **Mora Banc Grup, SA**
Constituït l'any 1958 sota el nom de *Banca Coma*, l'any 1970 va passar a anomenar-se *Banc Internacional d'Andorra, SA* i el novembre del 2011 *Mora Banc Grup, SA*.

➤ **Mora Banc, SAU**
Constituït l'any 1952, amb el nom de *Banca Mora*, el novembre del 2011, va passar a anomenar-se *Mora Banc, SAU*.

Mora Banc Grup, SA i Mora Banc, SAU operen conjuntament sota la marca MoraBanc i presenten els seus estats financers i altres dades de manera consolidada. En aquesta publicació apareixen sota la denominació GRUP MORABANC.

➤ **Banca Privada d'Andorra, SA**
Constituïda l'any 1958 sota el nom de *Banca Cassany*, l'any 1994 va passar a anomenar-se *Banca Privada d'Andorra, SA*. En aquesta publicació apareix sota la denominació BPA. A tancament d'aquesta edició, Banca Privada d'Andorra és una entitat en procés de resolució per part de l'AREB.

➤ **Grup Crèdit Andorrà**
Constituït l'any 1949, en aquesta publicació, apareix sota la denominació GRUP CRÈDIT ANDORRÀ.

➤ **BancSabadell d'Andorra, SA**
Constituït el juny de 2000. En aquesta publicació apareix sota la denominació BANC SABADELL D'ANDORRA.

Les entitats bancàries abans esmentades operen en tots els principals nuclis urbans del país mitjançant una extensa xarxa d'oficines. El nombre total d'oficines bancàries és de 42, repartides per les set parròquies del Principat d'Andorra. En la **taula 2** es detallen les ofi-

cines que ofereixen serveis bancaris al Principat, el nombre de caixers automàtics i també el nombre d'empleats de la banca andorrana, tant a Andorra com a l'estranger, a 31 de desembre de 2013 i 2014.

Durant l'exercici 2014 i comparant les dades amb l'exercici 2013 (es mostren les dades de BPA 2013 per a poder fer l'anàlisi), el nombre de treballadors ha augmentat un 14,50%, és a dir, en 355 treballadors.

En el **mapa 1**, es mostra el procés d'internacionalització que ha dut a terme la banca en la última dècada, on s'ha afavorit el creixement i la diversificació del negoci bancari, cabdal per a poder competir en igual de condicions amb la resta de places financeres.

➤ **Andbank**
ANDBANK va iniciar el procés d'internacionalització de la banca andorrana l'any 2001 amb l'obertura a les Bahames de l'entitat bancària denominada Andbank (Bahamas) Ltd, avui Andbank (Bahamas). Posteriorment a aquesta, Andbank continuà la seva expansió internacional adquirint altres entitats financeres i/o bancàries, com gestores de patrimonis, oficines de representació i llicències bancàries, entre altres, amb el desig de posicionar-se com un grup bancari de referència.

	2013 (*)	2013 (**)	2014 (**)
Total actius	15.869.667	12.522.762	14.046.563
Inversió creditícia bruta	7.148.928	6.152.178	6.337.751
Recursos gestionats	41.267.760	34.020.667	43.965.816
Resultat	205.197	184.656	183.268
ROE	12,61%	13,27%	12,36%
ROA	1,30%	1,45%	1,38%
Ràtio d'eficiència	47,96%	43,91%	45,35%
Ràtio de solvència	22,00%	22,04%	20,75%
Ràtio de liquiditat	66,71%	67,31%	68,11%

(*) Inclou les dades dels cinc grups bancaris: Andbank, MoraBanc, BPA, Crèdit Andorrà i BancSabadell d'Andorra.

(**) No inclou les dades de BPA.

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[taula 1]

Actualment, té presència internacional a: Suïssa (And Private Wealth, S.A. - Gestora de patrimonis), Estats Units, (Andbank Wealth Management, LLC – Holding, Andbank Advisory, LLC – Gestió de carteres i Assessorament financer, Andbank Brokerage, LLC – Activitats d’intermediació financera), Bahames (Andbank Bahamas, Ltd – Banc), Mèxic (Columbus de Mexico, SA de CV – Assessor Independent en Inversions), Luxemburg (Andbank Asset Management Luxemburg, SA – Gestora de fons i carteres i Andbank Luxembourg, SA – Banc), Uruguai (And PB Financial Services, S.A. – Oficina de Representació d’Andorra Banc Agrícola Reig, S.A. i d’Andbank (Panamà), S.A., Quest Capital Advisers Agente de Valores, S.A. – Agència de valors i Yuswer International, S.A. (en tràmits de canvi de denominació social) – Assessor en Inversions), Panamà (Andbank (Panamà) SA – Banc i Casa de Valors amb llicència internacional), BVI (APW International Advisors

Ltd. – Gestora de Fons), Mònaco (Andbank Mònaco SAM – Banc), Brasil (Grup LLA Participações Ltda –Gestora de fons i carteres i Banco Bracce, S.A. (en tràmits de canvi de denominació social per Banco Andbank (Brasil), S.A.) – Banc), Espanya (Medipatrimonia Invest SL – Agent financer d’Andbank España, S.A.U., Andbank Wealth Management SGIIC, SAU – Gestora d’Institucions d’Inversió Col·lectiva– i Andbank España, S.A.U. – Banc).

► **MoraBanc**

La seva trajectòria en els darrers anys ha estat reconeguda amb el premi The Banker al Banc de l’Any que la revista amb el mateix nom del Grup Financial Times li ha atorgat tres cops en els darrers sis anys. A més, la mateixa publicació el col·loca en el lloc 20 en el seu rànquing de bancs més solvents del món (The Banker Juliol 2014).

El grup MoraBanc ofereix serveis de banca comercial, banca privada i wealth management,

EXPANSIÓ INTERNACIONAL DE LA BANCA ANDORRANA

	ANDORRA I ESTRANGER		ANDORRA			
	NOMBRE D'EMPLEATS		NOMBRE D'OFICINES		N. CAIXERS AUTOMÀTICS	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
ANDBANK	739	1.008	9	9	25	23
GRUP MORABANC	341	368	9	9	33	34
BPA	556	556	5	5	27	27
GRUP CRÈDIT ANDORRÀ	696	750	11	12	44	45
BANCSABADELL D'ANDORRA	117	122	6	7	22	24
TOTAL	2.449	2.804	40	42	151	153

Font: Associació de Bancs Andorrans

[taula 2]

banca d'inversions, gestió de patrimonis i fons d'inversió, i assegurances, a més de treballar per aportar als seus clients productes diferenciats, exclusius. Dins d'aquesta línia s'ha constituït la SICAV Amura Capital que treballa productes únics com ara la inversió en la Casa Vicens, un edifici de Gaudí que obrirà en un futur com a casa Museu o la participació en la Fórmula E un campionat de curses de velocitat amb cotxes elèctrics que combina sostenibilitat, espectacle i bones expectatives de negoci.

Amb fortes arrels a Andorra, centre neuràlgic de les seves operacions, MoraBanc no ha renunciat a l'expansió internacional i actualment té dues gestores de patrimonis: Mora Wealth Management a Zurich (Suïssa) i a Miami (Estats Units), una assessoria financera a Montevideo (Uruguai), un broker dealer a Miami (Estats Units), una gestora de fons a Luxemburg i una oficina de representació a Dubai (EAU).

MoraBanc és un banc que aposta per la modernitat i el compromís amb els seus clients sense perdre els valors familiars i la tradició d'un grup que acaba d'incorporar la quarta generació al Consell de l'entitat.

► Grup Crèdit Andorrà

Grup Crèdit Andorrà ha continuat avançant en el pla d'expansió internacional, que l'ha portat a tenir una àmplia presència geogràfica a Europa i Amèrica, a més del Principat d'Andorra.

Seguint una estratègia fonamentada en la fortalesa del Grup a Andorra i un creixement sostenible a la resta del món, Grup Crèdit Andorrà ha constituït una nova gestora de fons d'inversió, Crèdit Andorrà Asset Management Luxembourg. La companyia reforça la posició en un dels principals centres financers internacionals, on ja opera a través de dues Sicav (creades el 2004 i el 2008) i de Banque de Patrimoines Privés (adquirit el 2001).

Dins d'aquest pla d'internacionalització destaca l'impuls al posicionament estratègic del Grup Assegurador, amb l'obertura de CA Vincles Actuarial Consulting a Xile. La nova filial a l'Amèrica Llatina ofereix serveis de consultoria actuarial, financera i de previsió social. Igualment, des de CA Life Insurance Experts s'ha fet efectiva la compra de la cartera de vida d'Asefa Seguros, amb l'objectiu de reforçar la presència del hòlding assegurador en el mercat espanyol i potenciar-ne la base comercial i de distribució.

L'activitat de Grup Crèdit Andorrà al món:

- Banca privada
 - Crèdit Andorrà (Andorra)
 - Banco Alcalá (Espanya)
 - Banque de Patrimoines Privés (Luxemburg)
 - Banco Crèdit Andorrà (Panamá), i
 - Oficina de Representación de Crèdit Andorrà y de Banco Crèdit Andorrà (Panamá) en Uruguay

- Gestió d'actius i Wealth Management
 - Crèdit Andorrà Asset Management (Andorra i Luxemburg),
 - Gesalcalá i Alcalá de Pensiones (Espanya),
 - Private Investment Management (Suïssa),
 - Beta Capital Management (Miami, EUA),
 - CA México Asesores Patrimoniales (Mèxic),
 - Valores Casa de Bolsa (Paraguai), i
 - CA Perú Sociedad Agente de Bolsa (Perú)
- Banca comercial (Retail & Corporate):
 - Crèdit Andorrà (Andorra)
- Assegurances
 - Crèdit Assegurances i CA Vincles Actuarial Consulting (Andorra),
 - CA Life Insurance Experts i ERM (Espanya), i
 - CA Vincles Actuarial Consulting (Xile)
- Fundació Crèdit Andorrà (Andorra)

► BancSabadell d'Andorra

Aquesta entitat, a diferència de la resta, no ha iniciat cap procés d'expansió internacional.

RESPONSABILITAT SOCIAL CORPORATIVA (RSC)

Any rere any, les entitats del sector bancari andorrà estan consolidant les seves polítiques

voluntàries de Responsabilitat Social Corporativa, basades en un creixement responsable i presentades com un compromís amb la societat. Les entitats andorranes presenten les seves polítiques de responsabilitat social corporativa amb l'aplicació de criteris ètics estrictes, en el sí de les mateixes entitats, o mitjançant fundacions.

Les entitats andorranes expliquen en les seves memòries i informes anuals el conjunt d'iniciatives que s'estan portant a terme com a resultat d'aquest compromís amb el desenvolupament de la societat. Els exemples són nombrosos i afecten a diversos camps: la cultura, l'esport, la solidaritat, l'educació o el medi ambient. La presentació d'aquesta informació en els esmenats informes, permet sistematitzar cada cop més la informació com es fa en d'altres països, dirigint-la als col·lectius especialment interessats en l'actuació de l'entitat: accionistes, treballadors, clients, proveïdors, societat, etc. (el que es coneix com a "parts interessades" o stakeholders). Alguna de les entitats segueix en la redacció de l'informe de responsabilitat social corporativa els estàndards GRI (*Global Reporting Initiative*).

Les diferents iniciatives sorgides a nivell internacional per homogeneïtzar la presentació d'aquesta informació no financera, han gaudit d'una àmplia acceptació, ja que permeten la comparació de les entitats, també des d'aquesta nova perspectiva. És en aquesta línia que

el 2006 va ser publicada per part de Global Reporting Initiative la nova guia GRI G3 per a l'elaboració de les memòries de sostenibilitat, essent la guia majoritàriament utilitzada a l'hora de presentar la informació sobre les estratègies i actuacions de les organitzacions tant en la dimensió econòmica, com en la dimensió social i en l'ambiental.

A continuació es presenta una síntesi de les activitats en Responsabilitat Social Corporativa desenvolupades per cadascuna de les entitats que integren el sector bancari andorrà.

RSC A ANDBANK

La política de Responsabilitat Corporativa d'Andbank es basa en els seus principals valors corporatius que promouen el servei al client, la meritocràcia i la professionalitat, entre altres. Aquests són els pilars del desenvolupament de l'empresa com a entitat financera, bancària i social integrada en el seu entorn, en què imperen la sostenibilitat i el medi ambient. Durant l'any 2014, Andbank ha continuat consolidant i potenciant el projecte social que referma el compromís que l'entitat ha adquirit amb el país, en àmbits com l'econòmic, l'educatiu, el cultural i l'esportiu.

L'entitat continua mantenint fermes lligams amb les comunitats amb què opera, generant valor no a través de grans campanyes corporatives, sinó mitjançant col·laboraci-

ons d'alt valor afegit com l'organització de conferències econòmiques, l'impuls de projectes d'emprenedoria, la creació de nous projectes empresarials socialment responsables, col·laborant per exemple en l'organització del Fòrum de l'Empresa Familiar o l'apropament al jovent aportant valors lligats a l'esport d'alt nivell, com l'esforç, la tenacitat i la perseverança, valors amb els quals Andbank es troba plenament identificat.

En l'àmbit social destaca un any més la col·laboració amb l'Associació Solidària de col·laboradors d'Andbank (ASCA), creada per donar suport i projecció a les demandes d'ajuda solidària que arriben a l'entitat.

En l'àmbit de l'esport destaquen les col·laboracions amb el Comitè Olímpic Andorrà (COA), per tal de millorar l'esport andorrà i reforçar la imatge exterior d'Andorra. Com a esport nacional, un any més, s'ha donat especial suport a l'esquí patrocinant l'Andbank Freestyle Team format per joves corredors o col·laborant amb la tradicional cursa del Memorial Manuel Cerqueda d'esquí de veterans, organitzada per l'Esquí Club d'Andorra. Fútbol i Basket com a suport a la base esportiva i oci dels joves, amb el patrocini del Nike Camp. Un any més el Golf ha rebut l'especial suport d'Andbank amb el ja tradicional Circuit de Golf Andbank.

Dins de l'àmbit cultural, la col·laboració amb l'Ambaixa-

da espanyola i la dotació del premi Manuel Cerqueda de novel·la curta per donar suport a la difusió cultural al país.

RSC A MORABANC

D'acord amb la missió i els valors de MoraBanc, la responsabilitat social és un element estructural en la seva cultura de l'empresa, amb un grau elevat d'implicació en la comunitat andorrana. Per això, la voluntat de MoraBanc és aconseguir fer de l'entitat un referent en aquesta matèria, amb una clara aposta per la qualitat, la sostenibilitat i el respecte del medi ambient, que aquest any ha rebut de nou la qualificació d'entitat neutra en emissions de CO₂. Igualment, impulsa iniciatives de caire social i divulgatiu, amb la Temporada de Música i Dansa, de la qual n'és organitzador des del 2011, com l'exemple més emblemàtic i diverses iniciatives de divulgació de temes científics, amb la implicació dels col·lectius dels professionals liberals. En l'àmbit esportiu, a banda del patrocini del Bàsquet Club Andorra, destaca l'acord amb el FC Barcelona, pel qual MoraBanc és Partner Regional del Club. El conveni es tradueix en avantatges per als clients del grup. Totes aquestes iniciatives tenen una única finalitat, posar de manifest el compromís del grup bancari amb el conjunt de la societat andorrana. En l'apartat de solidaritat, MoraBanc va posar en funcionament la targeta solidària el desembre del 2010

i ha aconseguit que un 44% del parc de targetes siguin solidàries. Això implica que les compres dels clients s'arrodoneixen a l'euro o als 10 cèntims d'euro superiors que es destinen a les ONGs amb conveni amb el banc en la proporció que decideix el client. El Grup es compromet a doblar les aportacions del client, en donatius, i el 50% dels arrodoniments. El 2014 la recaptació ha estat de 131.904 euros.

RSC A GRUP CRÈDIT ANDORRÀ

Grup Crèdit Andorrà ha destinat una inversió global de 2,23 milions d'euros (el 3,11% del total del benefici net) a programes i accions en benefici de la comunitat i que són l'expressió més tangible de la vocació de servei que defineix l'essència de l'entitat.

El valor de servei al país i a les persones té el reflex més palès en la Fundació Crèdit Andorrà, amb més de 25 anys d'activitat. La Fundació vertebrava el compromís del Banc amb el desenvolupament d'Andorra, amb una dotació en recursos i un ampli programa d'iniciatives que l'han convertit en la fundació privada més important del país.

D'entre els projectes més rellevants ocupen un lloc destacat el programa de beques per a estudis superiors, gràcies al qual 174 estudiants s'han format en 46 universitats d'arreu del món; el projecte per a gent gran centra-

litzat al voltant de L'espai; un extens programa de conferències, seminaris i tallers al voltant de la salut, i la presència en iniciatives de suport social com el Banc d'Aliments de Càritas i el Programa de donació de cordó umbilical.

Però si en un àmbit destaca la presència de la Fundació és en el de la cultura, a través de la presència en els patronats de la Fundació Orquestra Nacional Clàssica d'Andorra (ONCA) i la Fundació Escena Nacional Andorrana (ENA), a més de ser coimpulsora, juntament amb el Comú d'Ordino, del Festival Narciso Yepes.

El compromís de Grup Crèdit Andorrà amb el país es manifesta igualment a través d'un programa de suport i patrocini econòmic a iniciatives de dinamització econòmica (com la Fira d'Andorra la Vella) així com a sectors estratègics per al Principat, com el turisme i la neu, que han rebut el 65% de la inversió global del Banc. Destaca en aquest darrer àmbit l'aposta continuada per l'esquí, fent costat tant a federacions i clubs com a les iniciatives que des del vessant privat promouen les estacions.

I en un context complex com l'actual, Grup Crèdit Andorrà ha dedicat una atenció prioritària al teixit empresarial. Ha volgut estar al costat d'empresaris, professionals i emprenedors amb l'organització de seminaris, conferències i esdeveniments. Així mateix, a través de la Càtedra Crèdit An-

dorrà de Mercats, Organitzacions i Humanisme de l'IESE ha contribuït a donar a conèixer el nou camí que inicia Andorra en el concert econòmic internacional

RSC A BANCSABADELL D'ANDORRA

BancSabadell d'Andorra concep l'RSC com un compromís a mig i llarg termini en el qual el més important és consolidar progressivament un itinerari i una forma de fer. Els valors corporatius de BancSabadell d'Andorra són: la voluntat de servei, la proximitat, l'adaptabilitat, l'orientació comercial, la innovació, la professionalitat, l'ètica i la responsabilitat social, l'austeritat, la prudència i el treball en equip. Conscient que la responsabilitat social és fer un pas més respecte el que està legalment establert, el banc ha adoptat estàndards ètics de conducta propis, més exigents que els requerits legalment, i disposa de diferents mecanismes d'autoregulació. Així, el banc disposa també d'un Codi de conducta, d'un Reglament intern de conducta en l'àmbit del mercat de valors i d'un Comitè d'Ètica Corporativa, que és l'òrgan de control i supervisió dels principis ètics.

BALANÇOS DE SITUACIÓ CONSOLIDATS AGREGATS DE LA BANCA ANDORRANA

El detall dels balanços consolidats agregats de la banca andorrana de l'any 2013 i 2014 es mostra en la **taula 3**.

L'evolució dels balanços de situació consolidats agregats de la banca andorrana des del 2007 és com es mostra al **gràfic 1**.

En el capítol "V. Dades d'interès" es poden trobar els balanços de situació consolidats de cada grup bancari per als exercicis 2013 i 2014.

L'evolució dels balanços de situació per entitat bancària andorrana i per als exercicis 2012, 2013 i 2014, és com es mostra al **gràfic 2**.

BALANÇOS DE SITUACIÓ CONSOLIDATS AGREGATS ACTIU

Caixa i bancs centrals OCDE
INAF
Intermediaris financers
Inversions creditícies
Cartera de valors
Diferències positives de consolidació
Actius immaterials i despeses amortitzables
Actius materials
Comptes de periodificació
Altres actius

TOTAL ACTIU

PASSIU

INAF
Bancs i entitats de crèdit
Altres intermediaris financers
Dipòsits de clients
Deutes representats per títols
Fons de provisions per a riscos i càrregues
Fons per a riscos generals
Passius subordinats
Comptes de periodificació
Altres passius
Capital social
Reserves
Resultats
Resultats d'exercicis anteriors
Dividends a compte
Interessos minoritaris

TOTAL PASSIU

(*) Inclou les dades dels cinc grups bancaris: Andbank, MoraBanc, BPA, Crèdit Andorrà i BancSabadell d'Andorra.
(**) No inclou les dades de BPA.

Font: Associació de Bancs Andorrans

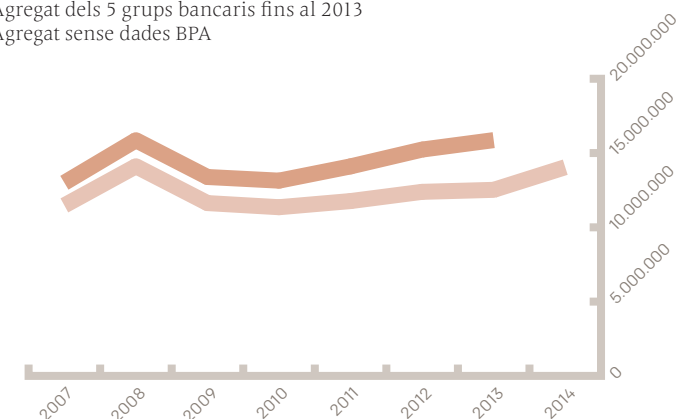
REGATS DE LA BANCA ANDORRANA

2013 (*)	% S/TOTAL	2013 (**)	% S/TOTAL	2014 (**)	% S/TOTAL	VAR. (%) 13-14
202.263	1,27%	184.044	1,47%	113.305	0,81%	(38,44%)
1.050	0,01%	840	0,01%	840	0,01%	-
1.992.566	12,56%	1.595.694	12,74%	2.329.457	16,58%	45,98%
7.029.327	44,29%	6.053.956	48,34%	6.183.786	44,02%	2,14%
4.960.369	31,26%	3.386.838	27,05%	4.079.009	29,04%	20,44%
178.626	1,13%	80.275	0,64%	192.816	1,37%	-
123.544	0,78%	94.521	0,75%	146.754	1,04%	55,26%
780.567	4,92%	635.142	5,07%	624.335	4,45%	(1,70%)
161.734	1,01%	112.228	0,90%	132.766	0,95%	18,30%
439.621	2,77%	379.224	3,03%	243.495	1,73%	(35,79%)
15.869.667	100,00%	12.522.762	100,00%	14.046.563	100,00%	12,17%
116.133	0,73%	68.150	0,54%	68.345	0,49%	0,29%
1.953.346	12,31%	747.318	5,97%	667.429	4,75%	(10,69%)
6.228	0,04%	6.085	0,05%	127.926	0,91%	-
10.785.353	67,96%	9.269.118	74,02%	10.799.442	76,88%	16,51%
634.752	4,00%	491.393	3,92%	347.146	2,47%	(29,35%)
30.122	0,19%	27.074	0,22%	27.817	0,20%	2,74%
9.601	0,06%	8.508	0,07%	25.114	0,18%	-
271.453	1,71%	209.513	1,67%	206.675	1,47%	(1,35%)
128.045	0,81%	98.008	0,78%	72.418	0,52%	(26,11%)
268.273	1,69%	169.093	1,35%	189.145	1,35%	11,86%
291.317	1,84%	221.317	1,77%	221.317	1,58%	-
1.223.422	7,71%	1.076.134	8,59%	1.145.224	8,15%	6,42%
205.190	1,29%	184.656	1,47%	183.268	1,30%	(0,75%)
0	-	-	-	-	-	-
(63.044)	(0,40%)	(63.044)	(0,50%)	(45.000)	(0,32%)	(28,62%)
9.476	0,06%	9.439	0,08%	10.297	0,07%	9,09%
15.869.667	100,00%	12.522.762	100,00%	14.046.563	100,00%	12,17%

[taula 3]

EVOLUCIÓ DELS BALANÇOS DE SITUACIÓ CONSOLIDATS AGREGATS 2007-2014

■ Agregat dels 5 grups bancaris fins al 2013
■ Agregat sense dades BPA

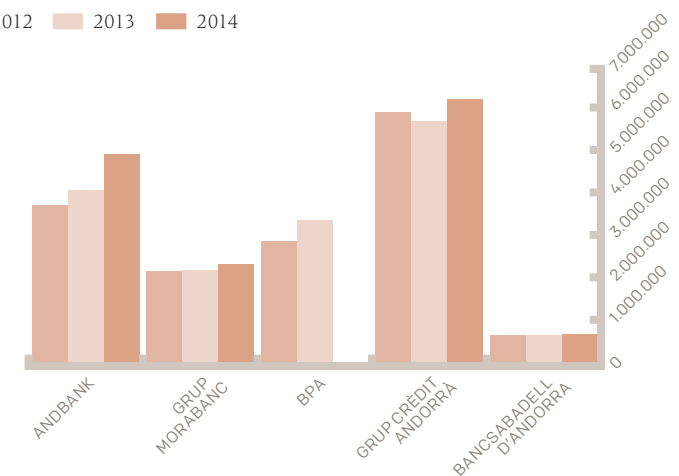

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 1]

EVOLUCIÓ DELS BALANÇOS DE SITUACIÓ PER ENTITAT BANCÀRIA 2012-2014

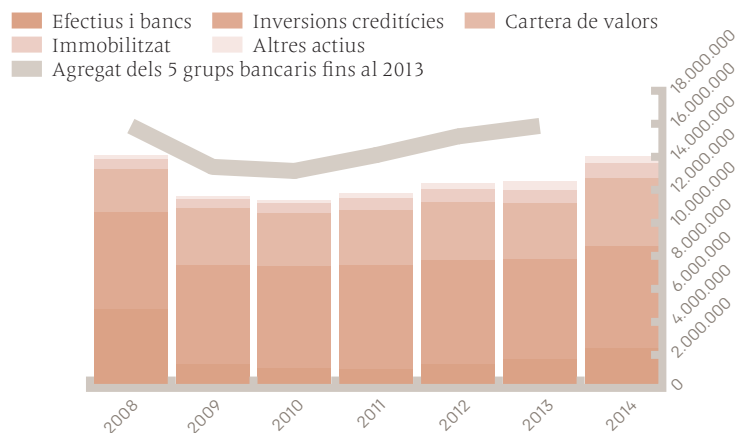
■ 2012 ■ 2013 ■ 2014

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 2]

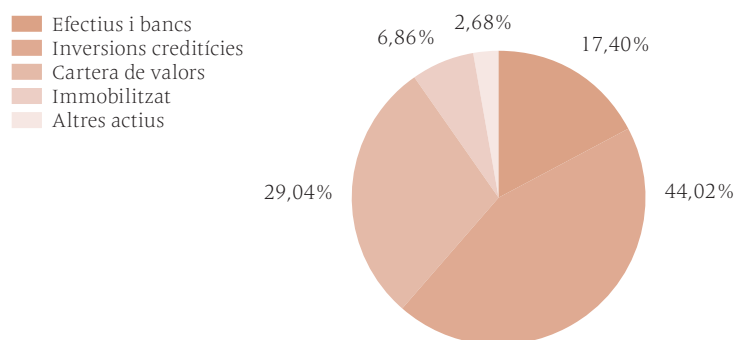
EVOLUCIÓ DE L'ACTIU AGREGAT 2008-2014

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 3]

COMPOSICIÓ DE L'ACTIU AGREGAT 2014

	2014
Efectiu i bancs	2.443.602
Inversions creditícies	6.183.786
Cartera de valors	4.079.009
Immobilitzat	963.905
Altres actius	376.261

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 4]

ACTIU AGREGAT

Els dos grans components de l'actiu agregat de la banca andorrana són el capítol de "Cartera de valors" que representa el 29,04% del total de l'actiu i el d'"Inversions creditícies" que representa el 44,02% del total de l'actiu. El tercer grup component és l'epígraf d'"Efectiu i bancs" que representa el 17,40% i que inclou "Caixa i bancs centrals OCDE, INAF i Intermediaris financers".

L'evolució de l'actiu agregat en els últims set anys, té com a conseqüència un desplaçament dels dipòsits de clients cap a fora de balanç, en el 2009 es va experimentar una desacceleració del 15,60% i, al 2010, aquesta tendència decreixent es va moderar al tan sols reduir-se un 1,83% respecte el 2009. Ha estat durant els quatre últims períodes on s'ha incrementat de nou el capítol de dipòsits assolint al 2014 el 76,88% de l'actiu total agregat com es pot apreciar als gràfics 3 i 4.

PASSIU AGREGAT

Els balanços de la banca andorrana s'han vist incrementats des del 2010. L'evolució dels dipòsits de clients que es mostra al gràfic 5 ha estat directament marcada per la variació dels tipus d'interès i en conseqüència dels mercats de capitals internacionals així com per la política d'expansió de les entitats bancàries sense desmerèixer-ne el seu creixement orgànic.

Segons es mostra al gràfic 6, la composició del passiu agregat a tancament de l'exercici 2014 de la banca andorrana està caracteritzat pel significatiu pes relatiu dels "Dipòsits de clients" en l'estructura de finançament de la banca andorrana, representant el 76,88% del passiu agregat (el 74,02% al 2013). Els "Fons propis" representen el 9,80% i els "Resultats" el 0,98%, mentre que la resta del passiu està constituït principalment pels capítols "Altres passius" amb un 6,18% i "Intermediaris financers" amb un 6,16%.

INVERSIÓ CREDITÍCIA BRUTA

L'evolució de la inversió creditícia bruta que es mostra en el gràfic 7, ha vingut marcada principalment als efectes de la desacceleració econòmica i a una prudència més accentuada en la concessió d'operacions de crèdit per part de les entitats.

Les entitats del sistema financer, en línia amb el que ha succeït en molts altres països de l'entorn han vist reduïda la seva demanda creditícia per un factor conjectural. El tímid creixement que es mostra en el gràfic ve donat per una certa recuperació de la confiança en els mercats financers on es feia interessant comprar un crèdit alhora que un producte financer de rendiment major.

Les dades que es mostren a la taula 4 i al gràfic 8, corresponen a la inversió creditícia bruta, ja que no inclouen el "Fons de provisió per a insolvències". Són

INVERSIÓ CREDITÍCIA BRUTA PER ENTITAT BANCÀRIA

	2013	% S/TOTAL	2014	% S/TOTAL	VAR. (%) 13-14
ANDBANK	1.767.835	24,73%	1.899.489	29,97%	7,45%
GRUP MORABANC	935.382	13,08%	1.077.883	17,01%	15,23%
BPA	996.750	13,94%	n. d.	-	-
GRUP CRÈDIT ANDORRÀ	3.053.700	42,72%	2.983.333	47,07%	(2,30%)
BANCSABADELL D'ANDORRA	395.261	5,53%	377.046	5,95%	(4,61%)
TOTAL	7.148.928	100,00%			
TOTAL SENSE BPA	6.152.178	-	6.337.751	100,00%	3,02%

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

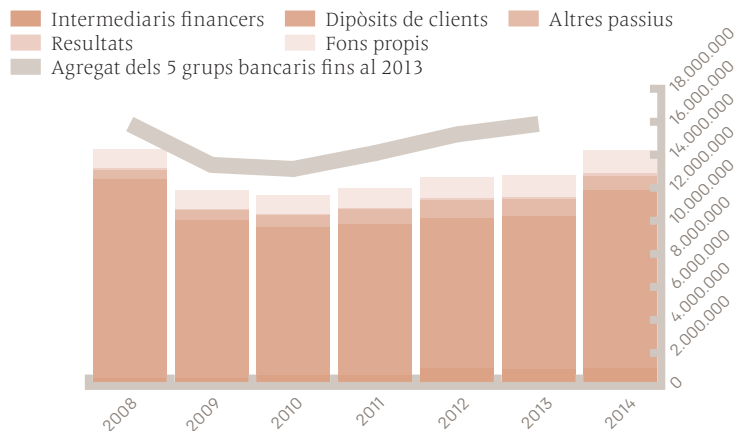
[taula 4]

dades homogeneïtzades segons la normativa internacional, per tant, no incorporen saldos d'inversió creditícia amb Bancs i Entitats de Crèdit, sinó exclusivament inversió creditícia de clients.

L'epígraf d'"Inversions creditícies" representa un 44,02% del total de l'actiu agregat, format bàsicament per préstecs i crèdits a clients. El total d'inversió creditícia concedida amb garanties reals és del 77,28%. D'aquestes, com es mostra en el **gràfic 9**, el 16,64% són garanties de valors, el 27,83% garanties hipotecàries i el 32,81% garanties dineràries. La situació del crèdit és de "Normal" i "Vençut" en un 95,70% i 0,18%, respectivament i "Dubtós" en un 4,12%.

La ràtio de morositat agregada de la banca andorrana és del 4,12% a 31 de desembre de 2014 (crèdits dubtosos / inversió creditícia a clients), disminuint 0,65 punts respecte a la dada de l'any 2013. Tot i que aquesta ràtio havia experimentat una tendència alcista en els darrers exercicis en línia amb el deteriorament de la situació econòmica, la ràtio de morositat de la banca andorrana es manté en nivells considerablement inferiors als enregistrats per les entitats de crèdits dels països del nostre entorn.

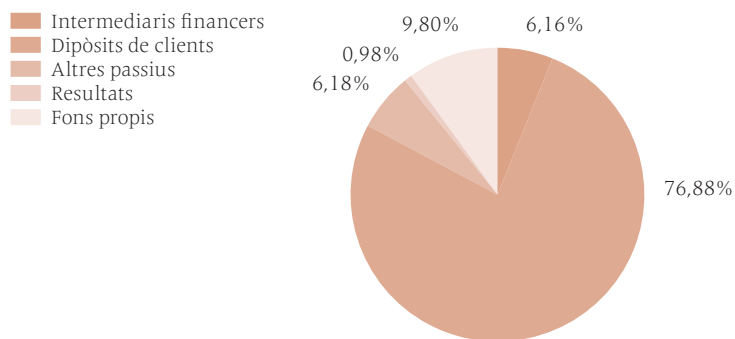
EVOLUCIÓ DEL PASSIU AGREGAT 2008-2014

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 5]

COMPOSICIÓ DEL PASSIU AGREGAT 2014

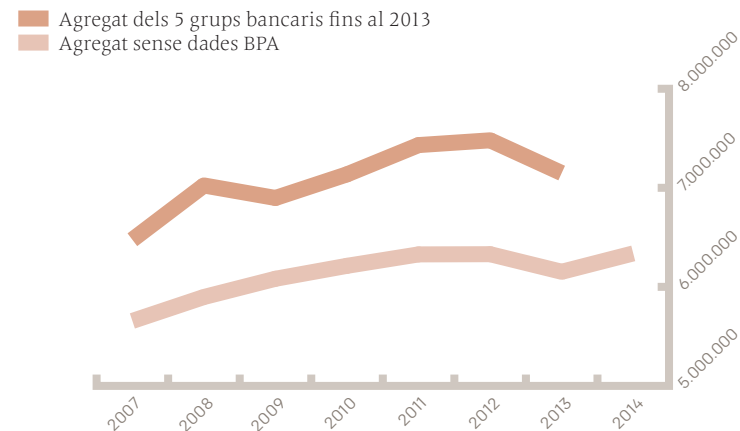

	2014
Intermediaris financers	863.700
Dipòsits de clients	10.799.442
Altres passius	868.315
Resultats	138.268
Fons propis	1.376.838

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 6]

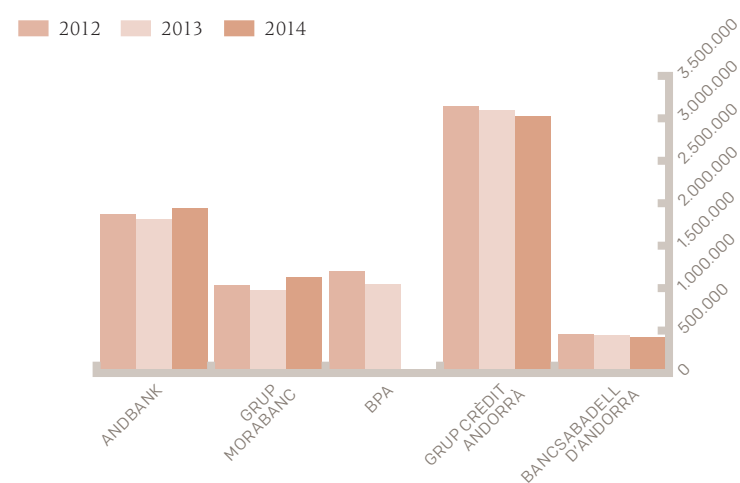
EVOLUCIÓ DE L'INVERSIÓ CREDITÍCIA BRUTA AGREGADA 2007-2014

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 7]

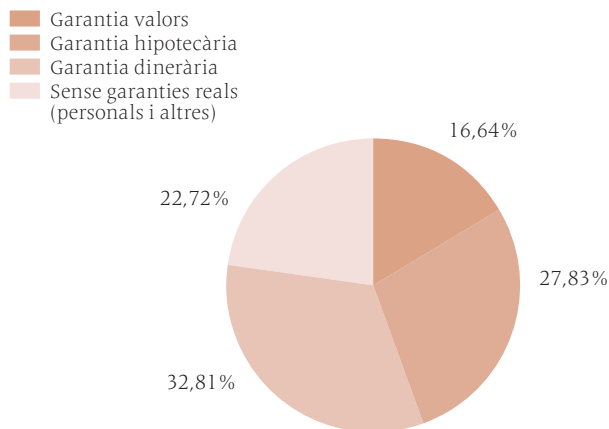
EVOLUCIÓ DE LA INVERSIÓ CREDITÍCIA BRUTA PER ENTITAT BANCÀRIA 2012-2014

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 8]

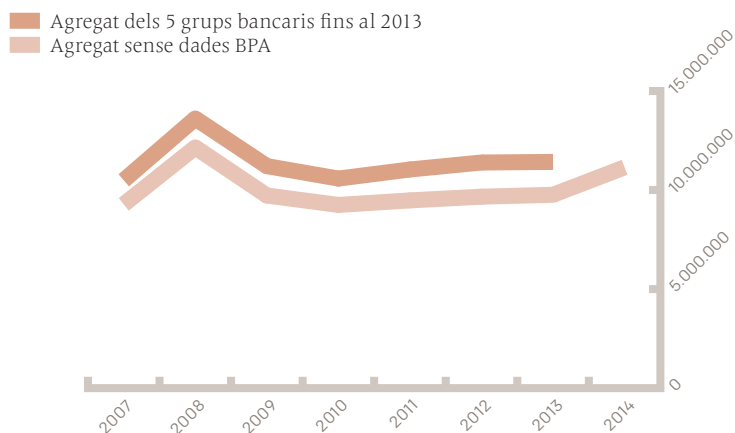
GARANTIES DE LES INVERSIONS CREDITÍCIES 2014

Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 9]

EVOLUCIÓ DEL PASSIU DE CLIENTS AGREGAT 2007-2014

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 10]

PASSIU DE CLIENTS

La incertesa generada per la crisi financera internacional havia propiciat durant el 2008 un traspàs significatiu de recursos de clients gestionats fora de balanç cap a productes més segurs, especialment dipòsits; no obstant, l'alça experimentada pels mercats de capitals internacionals durant els exercicis 2009 i 2010 va generar una disminució del passiu de clients (dipòsits de clients gestionats per les entitats bancàries i emissions de productes estructurats realitzades pels bancs) d'aproximadament el 5% en relació amb l'any 2009, al ser transferits part dels recursos

gestionats de clients cap a fora de balanç. Aquesta tendència s'ha vist modificada els últims quatre anys amb un lleuger increment dels dipòsits en un 16,51% i un increment significatiu dels recursos gestionats de clients fora de balanç d'un 34,00%, com es pot observar en el **gràfic 10** i la **taula 5**.

El **gràfic 11** mostra l'evolució del passiu de clients durant els tres últims exercicis. Aquesta recuperació dels passius de clients està alineada amb l'increment experimentat en els recursos de clients gestionats fora de balanç donada la fase d'internacionalització que estan vivint la majoria d'entitats bancàries.

RÀTIO D'INVERSIÓ CREDITÍCIA BRUTA SOBRE EL PASSIU DE CLIENTS

En el **gràfic 12** podem apreciar l'evolució de la ràtio d'inversió creditícia bruta sobre el passiu de clients enregistrat per les diferents entitats bancàries andorranes durant els exercicis 2012, 2013 i 2014.

Aquesta ràtio ha estat calculada després d'homogeneïtzar els criteris a la normativa internacional perquè els saldos siguin comparables.

PASSIU DE CLIENTS PER ENTITAT BANCÀRIA

	2013	% S/TOTAL	2014	% S/TOTAL	VAR. (%) 13-14
ANDBANK	2.771.985	24,27%	3.741.084	33,56%	34,96%
GRUP MORABANC	1.689.057	14,79%	1.855.558	16,65%	9,86%
BPA	1.659.594	14,53%	n. d.	-	-
GRUP CRÈDIT ANDORRÀ	4.788.001	41,93%	5.020.999	45,04%	4,87%
BANCSABADELL D'ANDORRA	511.468	4,48%	528.947	4,75%	3,42%
TOTAL	11.420.105	100,00%			
TOTAL SENSE BPA	9.760.511	-	11.146.588	100,00%	14,20%

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[taula 5]

MEDIACIÓ DE CLIENTS PER ENTITAT BANCÀRIA

	2013	% S/TOTAL	2014	% S/TOTAL	VAR. (%) 13-14
ANDBANK	10.782.539	35,37%	17.775.518	53,59%	64,85%
GRUP MORABANC	5.016.273	16,46%	5.428.385	16,37%	8,22%
BPA	5.730.858	18,80%	n. d.	-	-
GRUP CRÈDIT ANDORRÀ	7.971.200	26,15%	8.788.381	26,50%	10,25%
BANCSABADELL D'ANDORRA	981.537	3,22%	1.174.090	3,54%	19,62%
TOTAL	30.482.407	100,00%			
TOTAL SENSE BPA	24.751.549	-	33.166.374	100,00%	34,00%

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[taula 6]

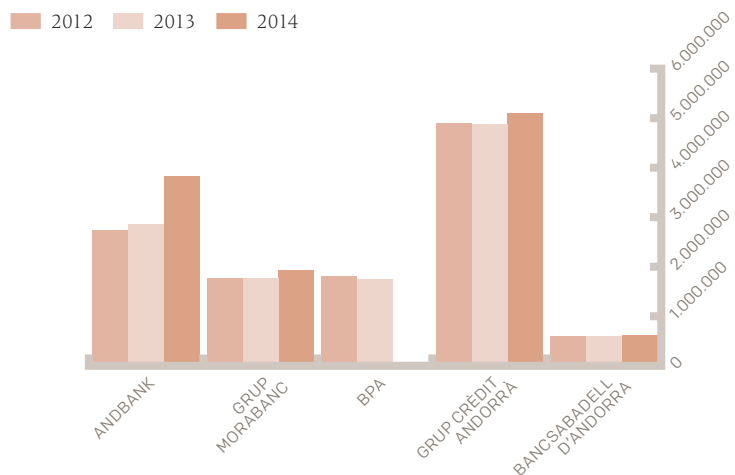
RECURSOS GESTIONATS AGREGATS

Els gràfics 13 i 14 mostren com els recursos gestionats per les entitats bancàries andorranes, entesos com a dipòsits de clients i mediació de clients tant custodiats com no custodiats, han experimentat un creixement del 29,23% durant l'exercici 2014 fins arribar a la xifra de 43.965 milions d'euros, un import que marca un any més un màxim històric sobretot tenint en compte que aquesta xifra s'ha calculat sense les dades de BPA relatives a l'any 2014. L'increment es produeix per la mediació de clients (accions, fons d'inversió, obligacions, etc.), efecte de la internacionalització, que ha augmentat un 34,00% i representa el 75,44% dels recursos gestionats. Els dipòsits de clients també augmenten en un 16,51%.

Cal tenir en compte que, als recursos gestionats en el balanç i fora de balanç de la banca andorrana, inclou altres recursos gestionats per societats gestores pertanyents als grups bancaris andorranos.

L'evolució del volum agregat de recursos gestionats de la banca andorrana fora de balanç, prenent en consideració els recursos de fora de balanç i altres recursos gestionats per societats gestores i entitats bancàries pertanyents als grups bancaris, entre el 2013 i el 2014 és com es mostra a la **taula 6**.

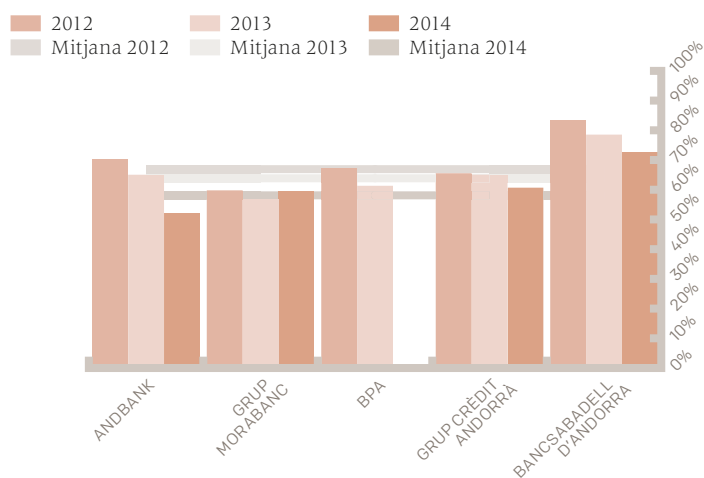
EVOLUCIÓ DEL PASSIU DE CLIENTS PER ENTITAT BANCÀRIA 2012-2014

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 11]

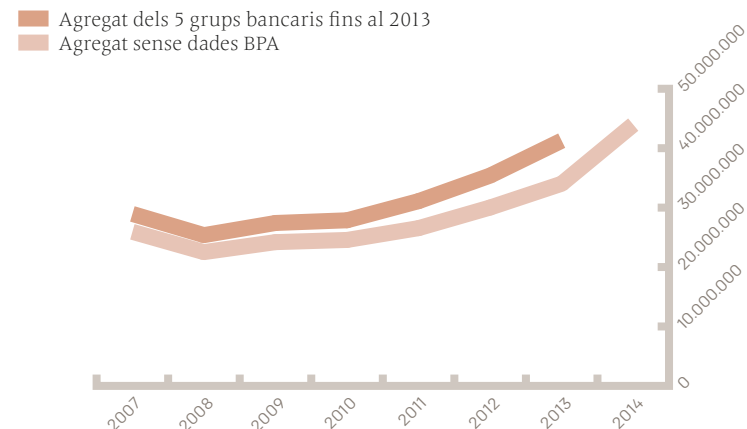
EVOLUCIÓ DE LA RÀTIO D'INVERSIÓ CREDITÍCIA BRUTA SOBRE EL PASSIU DE CLIENTS PER ENTITAT BANCÀRIA 2012-2014

(% INVERSIÓ/DIPÒSITS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 12]

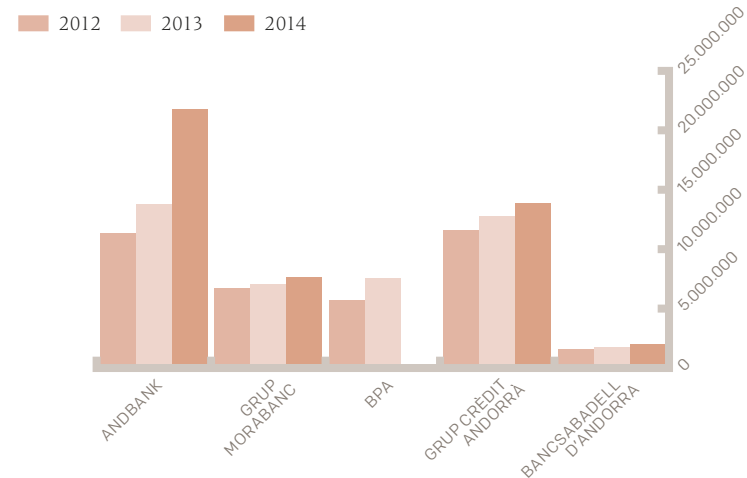
EVOLUCIÓ DELS RECURSOS GESTIONATS AGREGATS 2007-2014

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 13]

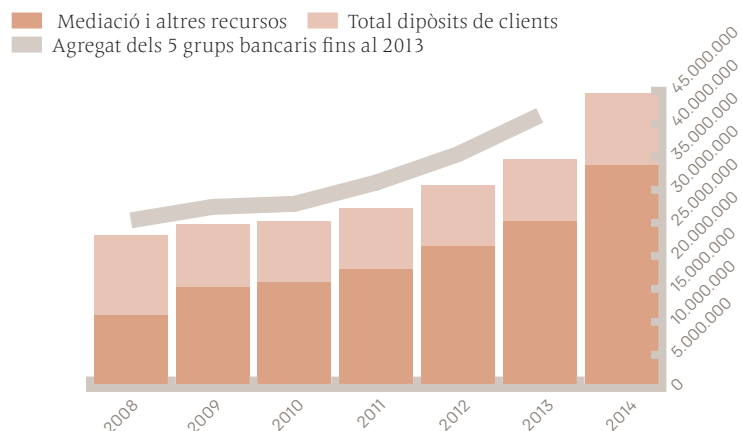
EVOLUCIÓ DELS RECURSOS GESTIONATS PER ENTITAT BANCÀRIA 2012-2014

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 14]

EVOLUCIÓ DELS RECURSOS GESTIONATS AGREGATS 2008-2014

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 15]

En el **gràfic 15** es presenta l'evolució dels recursos gestionats per les entitats bancàries en els darrers set anys, així com la seva distribució entre dipòsits de clients i recursos de mediació de clients.

Des del 2010, els tipus d'interès s'han anat reduint fins arribar a nivells mínim històric en el 2015. En general, els mercats financers internacionals han enregistrat una clara evolució alcista fet que es constata en l'increment dels recursos de clients gestionats, juntament amb l'efecte de l'expansió internacional en què estan immerses les entitats bancàries.

COMPTES D'ORDRE CONSOLIDATS AGREGATS DE LA BANCA ANDORRANA

El detall dels comptes d'ordre agregats de la banca andorrana de l'any 2013 i 2014 es mostra en la **taula 7**.

En el capítol "V. Dades d'interès" es poden trobar els comptes d'ordre consolidats de cada grup bancari. Presentem en el **gràfic 16** l'evolució dels comptes d'ordre agregats per entitat per als exercicis 2012, 2013 i 2014.

La composició dels comptes d'ordre agregats el 31 de desembre de 2014 és com es mostra al **gràfic 17**.

COMPTES DE PÈRDUES I GUANYES CONSOLIDATS AGREGATS DE LA BANCA ANDORRANA

En la **taula 8** es mostra el detall dels comptes de pèrdues i guanys consolidats agregats de la banca andorrana per als anys 2013 i 2014.

En el capítol "V. Dades d'interès" es poden trobar els comptes de pèrdues i guanys consolidats per als quatre grups bancaris per als exercicis 2013 i 2014.

El resultat consolidat de la banca andorrana ha estat de 183 milions d'euros. El marge ordinari ha crescut un 9,07% i el marge

COMPTES D'ORDRE AGREGATS

	2013 (*)	% S/TOTAL	2013 (**)	% S/TOTAL	2014 (**)	% S/TOTAL	VAR. (%) 13-14
Passius contingents	376.520	0,67%	331.803	0,74%	345.451	0,67%	4,11%
Compromisos i riscos contingents	1.053.770	1,88%	926.154	2,05%	1.009.627	1,96%	9,01%
Operacions de futur	14.605.121	26,12%	13.249.694	29,49%	11.261.484	21,90%	(15,01%)
Dipòsits de valors i altres títols en custòdia	34.841.854	62,31%	25.860.026	57,55%	34.318.489	66,74%	32,71%
Altres comptes d'ordre amb funcions exclusives de control administratiu	5.038.169	9,01%	4.567.983	10,17%	4.488.900	8,73%	(1,73%)
TOTAL	55.915.434	100,00%	44.935.660	100,00%	51.423.951	100,00%	14,44%

(*) Inclou les dades dels cinc grups bancaris: Andbank, MoraBanc, BPA, Crèdit Andorrà i BancSabadell d'Andorra.

(**) No inclou les dades de BPA.

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[taula 7]

d'exploació ha arribat als 275 milions d'euros (+5,08%).

Així doncs, la banca andorrana, tot i l'advers entorn econòmic i financer, ha obtingut un resultat agregat de 183 milions d'euros,

mantenint unes bones ràtios de solvència i liquiditat agregades, que han estat d'un 20,75% i d'un 68,11%, respectivament, ambdues molt superiors a les ràtios mantingudes per moltes de les entitats financeres internacionals.

COMPTES DE PÈRDUES I GUANYES CONSOLIDATS AGREGATS DE LA BANCA ANDORRANA

	2013 (*)	2013 (**)	2014 (**)	VAR. (%) 13-14
Interessos i rendiments assimilats	357.610	282.566	290.877	2,94%
Interessos i càrregues assimilables	(161.847)	(134.820)	(150.583)	11,69%
Rendiments de valors de renda variable	2.450	1.943	8.037	-
MARGE FINANCER	198.213	149.689	148.331	(0,91%)
Comissions per serveis netes	363.465	309.451	336.258	8,66%
Resultats d'operacions financeres	117.986	98.986	124.155	25,43%
Altres resultats ordinaris	1.321	(8)	10	-
MARGE ORDINARI	680.985	558.118	608.754	9,07%
Despeses de personal	(193.241)	(151.554)	(169.371)	11,76%
Despeses generals	(133.349)	(93.495)	(106.699)	14,12%
Amortitzacions d'actius netes de recuperacions	(53.121)	(42.889)	(46.958)	9,49%
Provisions per a depreciació d'actius netes de recuperacions	(8.189)	(7.786)	(10.014)	28,62%
MARGE D'EXPLOTACIÓ	293.085	262.394	275.712	5,08%
Provisions per a insolvències netes de recuperacions	(63.630)	(55.695)	(90.163)	61,89%
Provisions per a riscos i càrregues netes de recuperacions	127	(2.142)	(3.792)	77,03%
Dotacions als fons per a riscos generals	(4.720)	(4.720)	(20.508)	334,49%
RESULTAT ORDINARI	224.862	199.837	161.249	(19,31%)
Resultats extraordinaris	2.586	2.138	35.355	-
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	227.448	201.975	196.604	(2,66%)
Impostos sobre societats	(18.708)	(17.783)	(12.506)	(29,67%)
Impost sobre societats estranger	(3.504)	510	(780)	-
RESULTAT CONSOLIDAT	205.236	184.702	183.318	(0,75%)
Resultats atribuïts a la minoria	(39)	(46)	(50)	8,70%
RESULTATS ATRIBUÏTS AL GRUP	205.197	184.656	183.268	(0,75%)

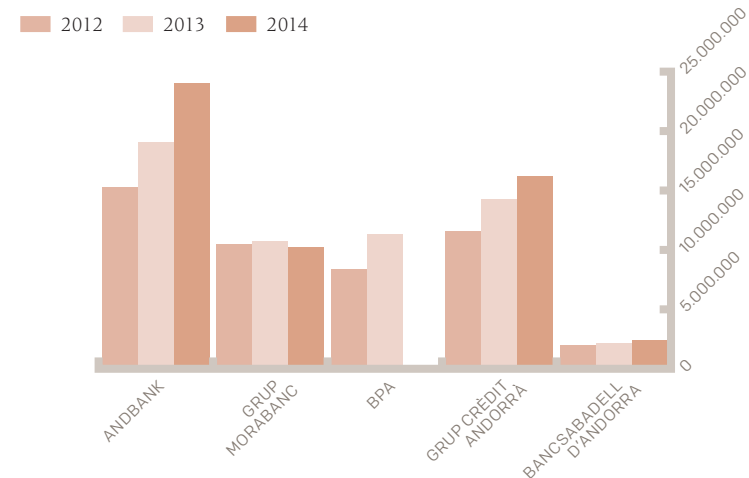
(*) Inclou les dades dels cinc grups bancaris: Andbank, MoraBanc, BPA, Crèdit Andorrà i BancSabadell d'Andorra.

(**) No inclou les dades de BPA.

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[taula 8]

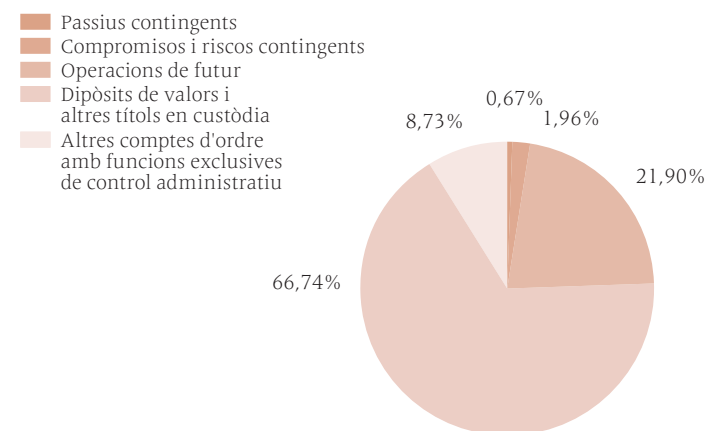
EVOLUCIÓ DELS COMPTES D'ORDRE PER ENTITAT BANCÀRIA 2012-2014

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 16]

ESTRUCTURA DELS COMPTES D'ORDRE AGREGATS 2014

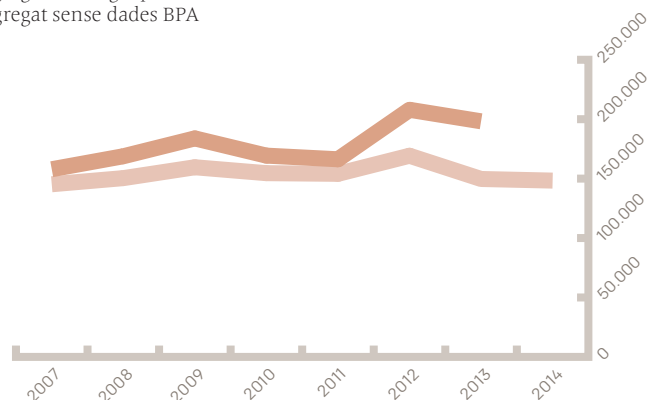

Font: Departament d'Estadística - Govern d'Andorra

[gràfic 17]

EVOLUCIÓ DEL MARGE FINANCER AGREGAT 2007-2014

- Agregat dels 5 grups bancaris fins al 2013
- Agregat sense dades BPA

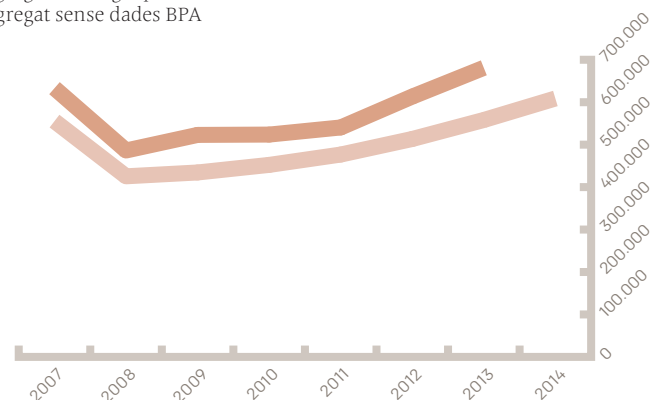

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 18]

EVOLUCIÓ DEL MARGE ORDINARI AGREGAT 2007-2014

- Agregat dels 5 grups bancaris fins al 2013
- Agregat sense dades BPA

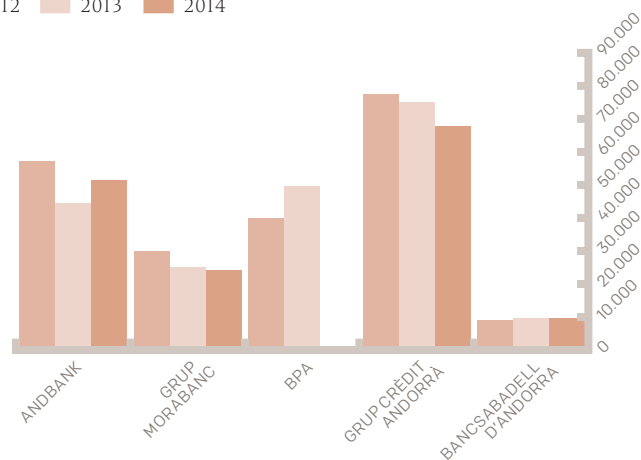
(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 20]

EVOLUCIÓ DEL COMPTE DE RESULTATS DEL SECTOR BANCARI A ANDORRA

EVOLUCIÓ DEL MARGE FINANCER PER ENTITAT BANCÀRIA 2012-2014

- 2012
- 2013
- 2014

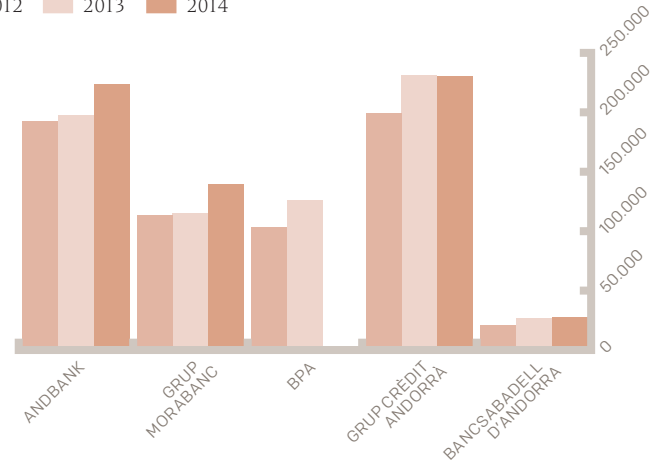

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 19]

EVOLUCIÓ DEL MARGE ORDINARI PER ENTITAT BANCÀRIA 2012-2014

- 2012
- 2013
- 2014

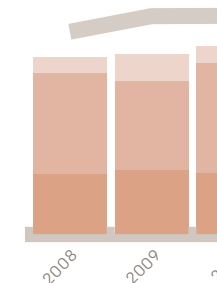

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 21]

EVOLUCIÓ MARGE ORDINARI AGREGAT 2008-2014

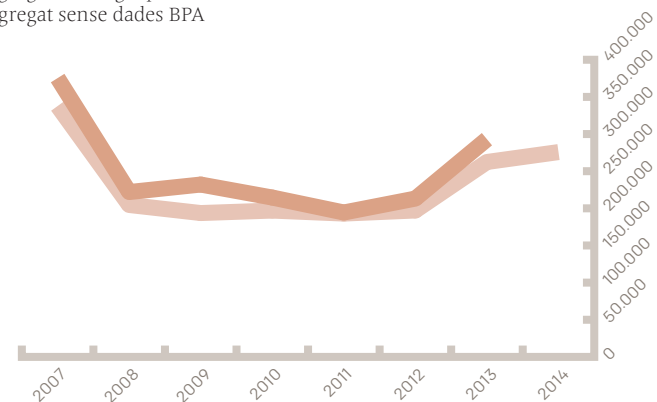
- Marge financer
- Comissions netes
- Resultat d'operacions financeres i altres resultats ordinaris
- Agregat dels 5 grups bancaris fins al 2013

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

EVOLUCIÓ DEL MARGE D'EXPLOTACIÓ AGREGAT 2007-2014

■ Agregat dels 5 grups bancaris fins al 2013
■ Agregat sense dades BPA

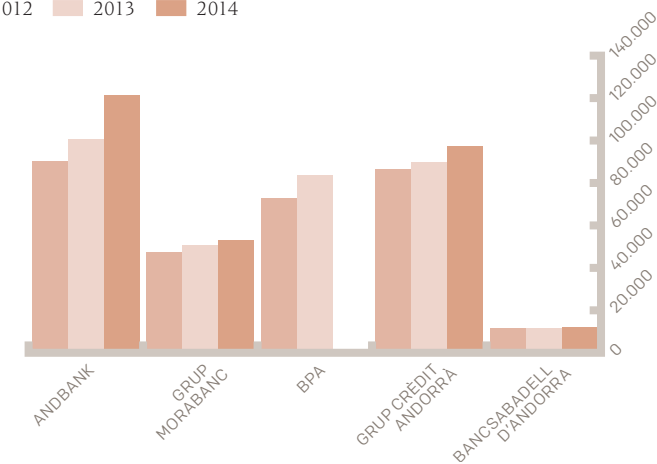

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 23]

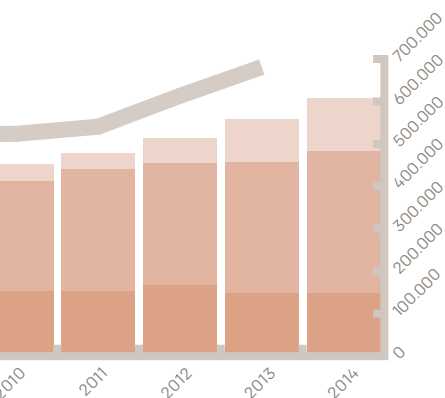
EVOLUCIÓ DE LES DESPESES DE TRANSFORMACIÓ PER ENTITAT BANCÀRIA 2012-2014

■ 2012 ■ 2013 ■ 2014

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

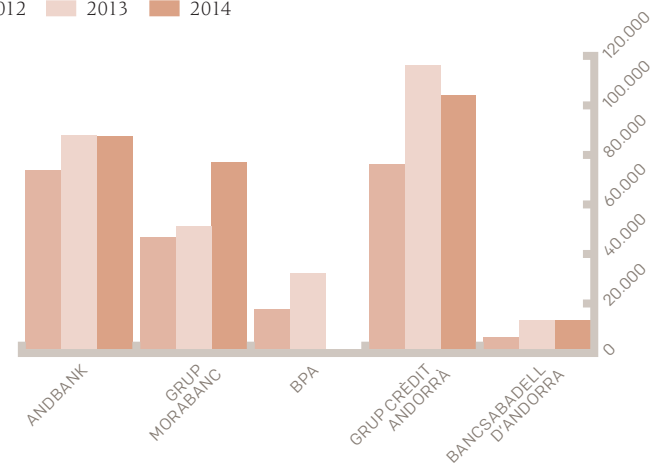
[gràfic 25]

[gràfic 22]

EVOLUCIÓ DEL MARGE D'EXPLOTACIÓ PER ENTITAT BANCÀRIA 2012-2014

■ 2012 ■ 2013 ■ 2014

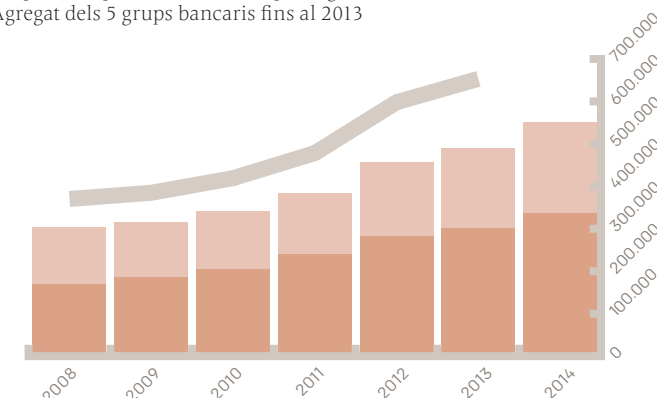

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 24]

EVOLUCIÓ DE LA COMPOSICIÓ DE LES DESPESES DE TRANSFORMACIÓ AGREGADES 2008-2014

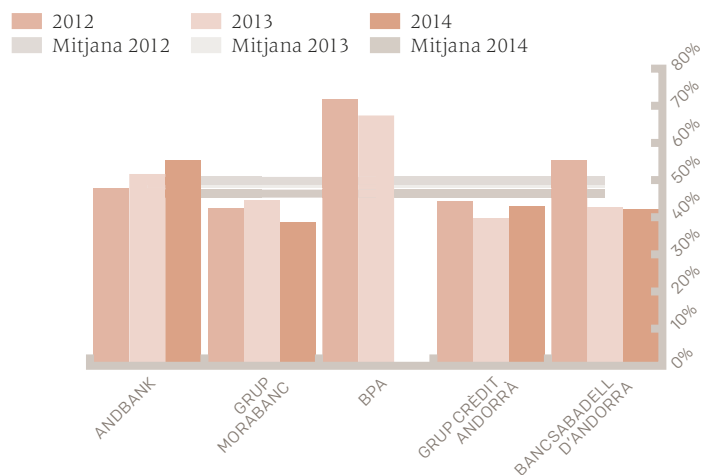
■ Despeses de personal ■ Despeses generals
■ Agregat dels 5 grups bancaris fins al 2013

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 26]

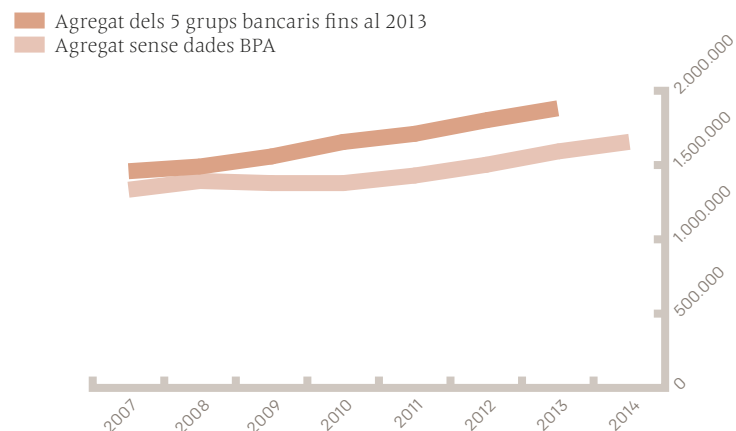
EVOLUCIÓ DE LA RÀTIO D'EFICIÈNCIA DE LES ENTITATS BANCÀRIES 2012-2014

Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 27]

EVOLUCIÓ DELS RECURSOS PROPIS AGREGATS 2007-2014

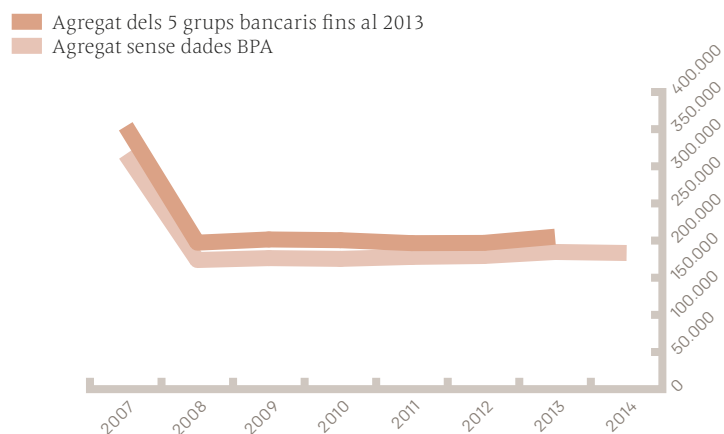

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 29]

EVOLUCIÓ DELS INDICADORS DEL SECTOR BANCARI A ANDORRA

EVOLUCIÓ DEL RESULTAT AGREGAT 2007-2014

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 28]

RESULTAT PER ENTITAT BANCÀRIA

	2013	2014	VAR. (%) 13-14
ANDBANK	64.080	64.269	0,29%
GRUP MORABANC	42.375	40.187	(5,16%)
BPA	20.541	n. d.	-
GRUP CRÈDIT ANDORRÀ	71.241	71.544	0,43%
BANCSABADELL D'ANDORRA	6.960	7.268	4,43%
TOTAL	205.197		
TOTAL SENSE BPA	184.656	183.268	(0,75%)

(MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[taula 9]

SOLVÈNCIA I LIQUIDITAT

El Consell General va aprovar el 29 de febrer de 1996 la *Llei de regulació dels criteris de solvència i liquiditat de les entitats financeres* de la qual se n'ha publicat un Text Refós en data 12 de febrer de 2014. Aquesta llei pretén mantenir la solidesa de l'estructura del sistema financer andorrà i té com a origen una recomanació del Comitè de Basilea (*Basel Committee on Banking Regulations and Supervisory Practices*).

A fi d'aconseguir que el sistema financer andorrà obtingués una bona imatge de solvència en l'àmbit internacional, es van establir uns coeficients de solvència i liquiditat molt més exigents als que prevalien a la majoria de països que els utilitzaven i es van establir uns mínims del 10% i del 40%, respectivament.

En la **taula 10** i els **gràfics 30 i 31**, es mostra l'evolució dels dos coeficients per a cada entitat bancària durant els exercicis 2013 i 2014 que, tal com es pot apreciar, superen àmpliament els mínims legals establerts així com el de les principals entitats bancàries internacionals, tant amb models de banca privada, com *retail* o universal.

Aquestes dues ràtios mostren la gestió conservadora i prudent de la banca andorrana.

Adicionalment, amb data 2 de febrer de 2011, el Consell General del Principat d'Andorra va aprovar la *Llei 1/2011 de creació d'un sistema de garantia de dipòsits per a les entitats bancàries* (modificada per la nova *Llei 8/2015 de mesures urgents per implantar mecanismes de reestructuració i resolució d'entitats bancàries*) amb la finalitat de

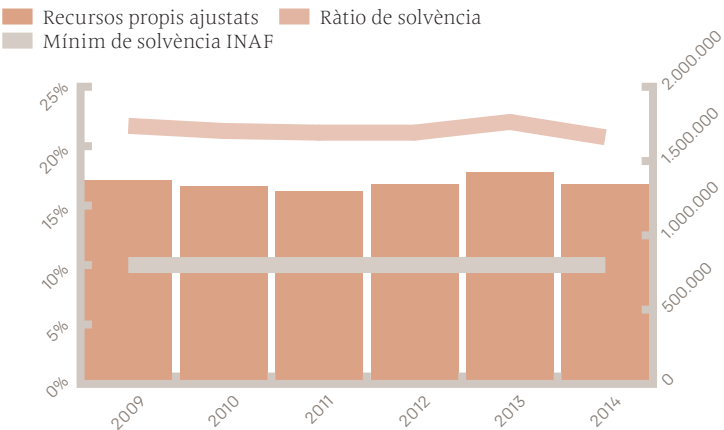
garantir la devolució dels fons en efectiu i de valors dipositats envers els seus dipositants. L'esmentada llei que, per tal que el sistema de garantia pugui complir les obligacions que li són atribuïdes en aquesta llei, totes les entitats bancàries autoritzades per operar a Andorra han de crear i mantenir una reserva indisponible afectada al compliment de les garanties cobertes, i que un import equivalent a aquesta reserva s'ha de mantenir invertit en actius líquids i segurs que compleixin una sèrie de requisits establerts per la llei a tal efecte.

	SOLVÈNCIA		LIQUIDITAT	
	2013	2014	2013	2014
ANDBANK	23,33%	16,68%	67,33%	61,22%
GRUP MORABANC	33,52%	27,36%	77,84%	68,90%
BPA	17,03%	n. d.	80,30%	n. d.
GRUP CRÈDIT ANDORRÀ	19,14%	20,26%	59,89%	73,82%
BANCSABADELL D'ANDORRA	22,78%	22,99%	86,58%	89,37%
TOTAL	22,00%		66,71%	
RÀTIO AGREGADA SENSE BPA	22,04%	20,75%	67,31%	68,11%

Font: Associació de Bancs Andorrans

[taula 10]

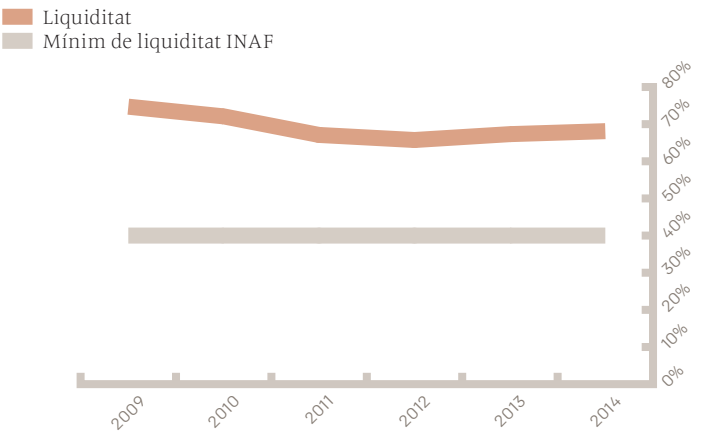
EVOLUCIÓ DE LA RÀTIO DE SOLVÈNCIA I DELS RECURSOS PROPIS AJUSTATS 2009-2014

(PERCENTATGE/MILERS D'EUROS) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 30]

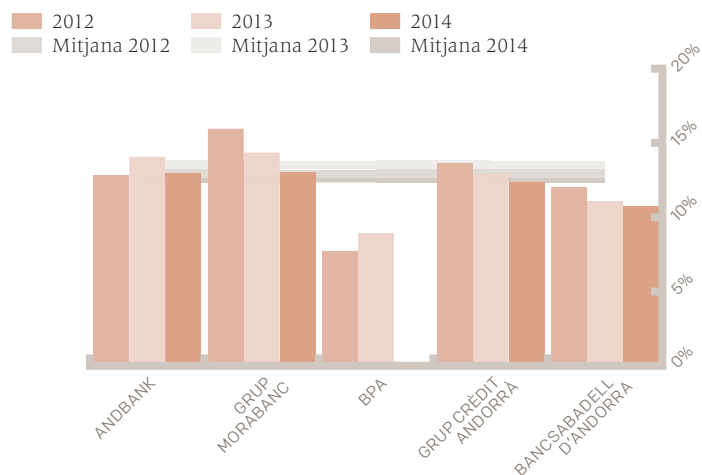
EVOLUCIÓ DE LA RÀTIO DE LIQUIDITAT AGREGADA 2009-2014

(PERCENTATGE) Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 31]

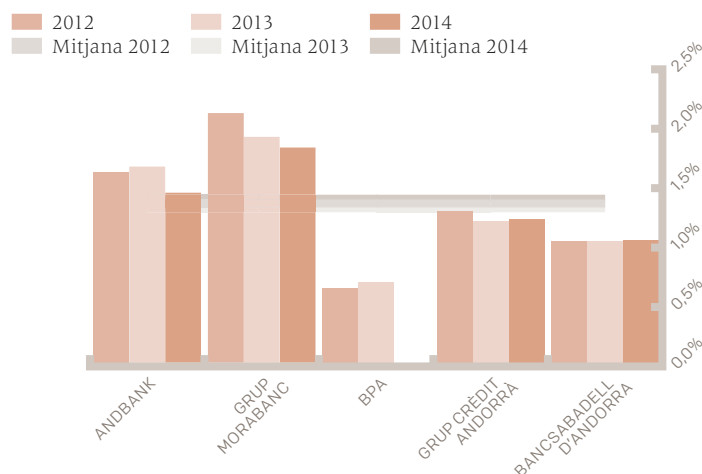
RENDIBILITAT DELS FONS PROPIS MITJANS PER ENTITAT BANCÀRIA 2012-2014

Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 32]

RENDIBILITAT DELS ACTIUS MITJANS PER ENTITAT BANCÀRIA 2012-2014

Font: Associació de Bancs Andorrans

[gràfic 33]

RENDIBILITAT DELS RECURSOS PROPIS MITJANS (ROE)

La rendibilitat mitjana dels recursos propis de la banca andorrana per l'exercici anual acabat el 31 de desembre de 2014 que es mostra a la **taula 11** i al **gràfic 32**, ha estat del 12,36% (calculada: beneficis/recursos propis).

RENDIBILITAT DELS ACTIUS MITJANS (ROA)

La rendibilitat dels actius mitjans (ROA) com la dels recursos propis mitjans (ROE) estan per sobre de la mitja del sector bancari europeu, tal com es mostra a la **taula 12** i al **gràfic 33**.

RENDIBILITAT DELS RECURSOS PROPIS MITJANS (ROE)

	2013	2014
ANDBANK	13,81%	12,67%
GRUP MORABANC	14,10%	12,79%
BPA	8,63%	n. d.
GRUP CRÈDIT ANDORRÀ	12,66%	12,09%
BANCSABADELL D'ANDORRA	10,83%	10,50%
RÀTIO AGREGADA	12,61%	
RÀTIO AGREGADA SENSE BPA	13,27%	12,36%

Font: Associació de Bancs Andorrans

[taula 11]

RENDIBILITAT DELS ACTIUS MITJANS (ROA)

	2013	2014
ANDBANK	1,65%	1,43%
GRUP MORABANC	1,90%	1,81%
BPA	0,68%	n. d.
GRUP CRÈDIT ANDORRÀ	1,19%	1,21%
BANCSABADELL D'ANDORRA	1,02%	1,03%
RÀTIO AGREGADA	1,30%	
RÀTIO AGREGADA SENSE BPA	1,45%	1,38%

Font: Associació de Bancs Andorrans

[taula 12]

RÀTINGS

Un altre dels indicadors de la solvència de les entitats bancàries són els *ràtings* elaborats per agències especialitzades com Fitch Ratings, Moody's o Standard & Poor's.

La **taula 13** mostra els *ràtings* de les entitats bancàries andorranes publicats per Fitch Ratings el 2 de juny de 2014 (Ràtings disponibles a tancament de l'edició a 30 de juny de 2015).

Pel que fa al *ràting* sobirà del Principat d'Andorra, Standard & Poor's ha dut a terme quatre avaluacions des de l'abril del 2014, situant el *ràting* en BBB- a 25 de juny de 2015.

L'avaluació del 3 d'octubre del 2014 rebaixava un esglaó el *ràting* sobirà a llarg termini situant-lo en BBB+ i mantenia el de curt termini en A-2 mentre que la perspectiva millorava de "negativa" a "estable".

L'informe considerava positiva la implementació per part del Govern del programa global de reformes, entre d'altres, l'obertura econòmica i el control de les finances públiques. S&P destacava igualment els bons resultats fiscals obtinguts, els signes de modesta recuperació mostrats per l'economia andorrana i la consolidació de les polítiques pressupostàries. Destacava però, l'increment de risc del sistema financer, fruit de l'expansió internacional.

Pel que fa a la política pressupostària, l'informe destacava els resultats obtinguts en la liquidació del pressupost 2013 amb un superàvit de gestió de l'1,5% del PIB impulsat pels dividendes extraordinaris de les companyies públiques.

El 12 de març del 2015, dos dies després de que el FinCEN nomenés a BPA *"entitat financera de primer ordre en matèria de blanqueig de capitals"*, l'agència publicava una nova avaluació on rebaixava un esglaó el ràting a llarg termini establint-lo en BBB i mantenia el ràting d'A-2 de curt termini amb perspectiva negativa.

L'informe recollia l'augment del perfil de risc del país com a conseqüència de l'anunci fet pel FinCEN destacant-ne la incertesa que en deriva de cara al futur i els riscos als que potencialment s'exposava el sector financer. No obstant, l'informe destacava l'adequada capitalització de la banca

andorrana, amb unes ràtios de solvència al tom del 22% i unes ràtios de liquiditat del 70%.

En data 27 de març de 2015 l'agència emeté una nova avaluació on degut a les incerteses generades per l'afer BPA, rebaixava el ràting d'Andorra a BBB-/A-3 i mantenia la vigilància negativa de tres mesos. Per l'agència, el perfil risc del sector financer andorrà s'havia incrementat però destacava que els seus bancs segueixen estant adequadament capitalitzats. En la nota, a part de destacar l'actuació de les autoritats andorranes front a la situació, s'informa de que l'ocupació neta creix per primer cop de del 2007, de l'impacte de l'obertura econòmica sobre la creació de nous negocis i de la recuperació dels visitants.

La nota també confirma l'evolució positiva de l'economia i situa la previsió de creixement per a l'exercici 2015 en el 0'6%.

L'agència rebaixa dues dècimes la previsió d'increment del PIB respecte el darrer informe del 2014 a causa de la situació BPA, però preveu creixements superior en els següents exercicis.

Finalment, en data 25 de juny de 2015 l'agència manté el ràting d'Andorra a BBB- però aixeca la vigilància negativa.

RESULTAT PER ENTITAT BANCÀRIA

	RÀTINGS		AGÈNCIA
	LLARG TERMINI	CURT TERMINI	
ANDBANK	A-	F2	Fitch Ratings
GRUP MORABANC	A-	F2	Fitch Ratings
GRUP CRÈDIT ANDORRÀ	A-	F2	Fitch Ratings
BANCSABADELL D'ANDORRA (*)	-	-	-

(*) Participat al 51% per Banc Sabadell

Font: Informes de Fitch Ratings a juny de 2014.

[taula 13]

V

V.1. GRUPS BANCARIS ANDORRANS

ANDORRA BANC AGRÍCOL REIG, SA

Ed. Centre de Negoci
C/ Manuel Cerqueda i Escaler, 4-6
AD700 Escaldes-Engordany
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 873333 - Fax +376 863905
www.andbank.com

President honorari:

Sr. Òscar Ribas Reig

President:

Sr. Manel Cerqueda Donadeu

Vicepresident:

Sr. Oriol Ribas Duró

Director general:

Sr. Ricard Tubau Roca

Director general adjunt de serveis corporatius:

Sr. José Luis Muñoz Lasuén

Director general adjunt d'Inversions:

Sr. Santiago Mora Torres

BALANÇOS DE SITUACIÓ CONSOLIDATS D'ANDORRA BANC AGRÍCOL REIG, SA (ANDBANK) A 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2014

ACTIU	2013	% S/TOTAL	2014	% S/TOTAL	VAR. (%) 13-14
Caixa i bancs centrals OCDE	37.265	0,92%	40.560	0,83%	8,84%
INAF	210	0,01%	210	-	-
Intermediaris financers	578.430	14,31%	1.268.929	25,90%	-
Inversions creditícies	1.727.661	42,73%	1.853.800	37,85%	7,30%
Cartera de valors	1.147.427	28,38%	1.169.515	23,88%	1,93%
Diferències positives de consolidació	34.912	0,86%	136.338	2,78%	-
Actius immaterials i despeses amortitzables	19.173	0,47%	76.110	1,55%	-
Actius materials	147.343	3,64%	166.631	3,40%	13,09%
Comptes de periodificació	37.751	0,93%	50.373	1,03%	33,43%
Altres actius	312.805	7,75%	135.935	2,78%	(56,54%)
TOTAL ACTIU	4.042.977	100,00%	4.898.401	100,00%	21,16%
PASSIU					
INAF	2.058	0,05%	4.212	0,09%	-
Bancs i entitats de crèdit	641.253	15,86%	328.880	6,71%	(48,71%)
Altres intermediaris financers	301	0,01%	97.615	1,99%	-
Dipòsits de clients	2.690.727	66,55%	3.675.575	75,04%	36,60%
Deutes representats per títols	81.258	2,01%	65.509	1,34%	(19,38%)
Fons de provisions per a riscos i càrregues	11.713	0,29%	12.898	0,26%	10,12%
Fons per a riscos generals	5.393	0,13%	8.493	0,17%	57,48%
Passius subordinats	-	-	-	-	-
Comptes de periodificació	26.124	0,65%	34.024	0,69%	30,24%
Altres passius	102.204	2,53%	132.434	2,71%	29,58%
Capital social	78.842	1,96%	78.842	1,61%	-
Reserves	357.068	8,83%	395.650	8,08%	10,81%
Resultats	64.080	1,58%	64.269	1,31%	0,29%
Resultats d'exercicis anteriors	-	-	-	-	-
Dividends a compte	(18.044)	(0,45%)	-	-	-
Interessos minoritaris	-	-	-	-	-
TOTAL PASSIU	4.042.977	100,00%	4.898.401	100,00%	21,16%

(MILERS D'EUROS) Font: Informe anual entitat bancària

(1) Les dades d'interès corresponen a les persones i als càrrecs ocupats fins el 30 de juny de 2015

COMPTES D'ORDRE CONSOLIDATS D'ANDORRA BANC AGRÍCOL REIG, SA (ANDBANK)
A 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2014

	2013	% S/TOTAL	2014	% S/TOTAL	VAR. (%) 13-14
Passius contingents	73.895	0,39%	87.101	0,37%	17,87%
Compromisos i riscos contingents	348.050	1,86%	302.173	1,27%	(13,18%)
Operacions de futur	8.209.787	43,76%	6.612.725	27,89%	(19,45%)
Dipòsits de valors i altres títols en custòdia	8.701.609	46,39%	15.388.132	64,90%	76,84%
Altres comptes d'ordre amb funcions exclusives de control administratiu	1.425.699	7,60%	1.319.827	5,57%	(7,43%)
TOTAL	18.759.040	100,00%	23.709.958	100,00%	26,39%

(MILERS D'EUROS) Font: Informe anual entitat bancària

COMPTES DE PÈRDUES I GUANYES CONSOLIDATS D'ANDORRA BANC AGRÍCOL REIG, SA (ANDBANK)
PER ALS EXERCICIS ANUALS ACABATS EL 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2014

	2013	2014	VAR. (%) 13-14
Interessos i rendiments assimilats	111.104	135.466	21,93%
Interessos i càrregues assimilables	(68.621)	(90.450)	31,81%
Rendiments de valors de renda variable	956	5.354	-
MARGE FINANCER	43.439	50.370	15,96%
Comissions per serveis netes	111.002	120.527	8,58%
Resultats d'operacions financeres	39.281	49.198	25,25%
Altres resultats ordinaris	889	164	(81,55%)
MARGE ORDINARI	194.611	220.259	13,18%
Despeses de personal	(64.168)	(79.193)	23,42%
Despeses generals	(34.337)	(40.060)	16,67%
Amortitzacions d'actius netes de recuperacions	(7.411)	(11.289)	52,33%
Provisions per a depreciació d'actius netes de recuperacions	(2.306)	(3.608)	56,46%
MARGE D'EXPLOTACIÓ	86.389	86.109	(0,32%)
Provisions per a insolvències netes de recuperacions	(13.640)	(7.479)	(45,17%)
Provisions per a riscos i càrregues netes de recuperacions	(1.334)	(737)	(44,75%)
Dotacions als fons per a riscos generals	(1.200)	(3.100)	-
RESULTAT ORDINARI	70.215	74.793	6,52%
Resultats extraordinaris	1.091	(3.389)	-
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	71.306	71.404	0,14%
Impostos sobre societats	(7.813)	(6.562)	(16,01%)
Impost sobre societats estranger	587	(573)	-
RESULTAT CONSOLIDAT	64.080	64.269	0,29%
Resultats atribuïts a la minoria	-	-	-
RESULTATS ATRIBUÏTS AL GRUP	64.080	64.269	0,29%

(MILERS D'EUROS) Font: Informe anual entitat bancària

MORA BANC GRUP, SA

Av. Meritxell, 96
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 884488 - Fax +376 884499
www.morabanc.com

President honorari:

Sr. Joan Mora Font

President:

Sr. Francesc Mora Sagués

Conseller delegat:

Sr. Pedro González Grau

MORA BANC, SAU

Av. Meritxell, 96
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 884488 - Fax +376 884499
www.morabanc.com

President:

Mora Fills, SA. representada
pel Sr. Jordi Mora Magriñà

Conseller delegat:

Sr. Pedro González Grau

BALANÇOS DE SITUACIÓ CONSOLIDATS DE BANC INTERNACIONAL D'ANDORRA, SA, BANCA MORA, SAU (GRUP MORABANC) A 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2014

ACTIU	2013	% S/TOTAL	2014	% S/TOTAL	VAR. (%) 13-14
Caixa i bancs centrals OCDE	21.401	0,99%	23.404	1,02%	9,36%
INAF	210	0,01%	210	0,01%	-
Intermediaris financers	662.010	30,57%	549.893	23,94%	(16,94%)
Inversions creditícies	928.106	42,86%	1.050.926	45,76%	13,23%
Cartera de valors	420.396	19,42%	513.111	22,34%	22,05%
Diferències positives de consolidació	3.422	0,16%	9.771	0,42%	-
Actius immaterials i despeses amortitzables	10.338	0,48%	8.746	0,38%	(15,40%)
Actius materials	101.145	4,67%	107.468	4,68%	6,25%
Comptes de periodificació	11.352	0,52%	16.268	0,71%	43,31%
Altres actius	6.866	0,32%	16.980	0,74%	-
TOTAL ACTIU	2.165.246	100,00%	2.296.777	100,00%	6,07%
PASSIU					
INAF	26.297	1,21%	2.073	0,09%	(92,12%)
Bancs i entitats de crèdit	19.088	0,87%	24.187	1,05%	26,71%
Altres intermediaris financers	-	-	-	-	-
Dipòsits de clients	1.689.057	78,01%	1.855.558	80,79%	9,86%
Deutes representats per títols	-	-	-	-	-
Fons de provisions per a riscos i càrregues	12.875	0,59%	12.902	0,56%	0,21%
Fons per a riscos generals	-	-	2.981	0,13%	-
Passius subordinats	59.513	2,75%	56.675	2,47%	(4,77%)
Comptes de periodificació	33.464	1,55%	12.070	0,53%	(63,93%)
Altres passius	27.029	1,25%	23.250	1,01%	(13,98%)
Capital social	42.407	1,96%	42.407	1,85%	-
Reserves	238.143	11,00%	249.489	10,86%	4,76%
Resultats	42.375	1,96%	40.187	1,75%	(5,16%)
Resultats d'exercicis anteriors	-	-	-	-	-
Dividends a compte	(25.000)	(1,15%)	(25.000)	(1,09%)	-
Interessos minoritaris	(2)	-	(2)	-	-
TOTAL PASSIU	2.165.246	100,00%	2.296.777	100,00%	6,07%

(MILERS D'EUROS) Font: Informe anual entitat bancària

(1) Les dades d'interès corresponen a les persones i als càrrecs ocupats fins el 30 de juny de 2015

**COMPTES D'ORDRE CONSOLIDATS DE BANC INTERNACIONAL D'ANDORRA, SA, BANCA MORA, SAU
(GRUP MORABANC) A 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2014**

	2013	% S/TOTAL	2014	% S/TOTAL	VAR. (%) 13-14
Passius contingents	82.144	0,79%	82.117	0,83%	(0,03%)
Compromisos i riscos contingents	223.148	2,14%	204.169	2,07%	(8,51%)
Operacions de futur	2.148.960	20,64%	1.470.886	14,92%	(31,55%)
Dipòsits de valors i altres títols en custòdia	6.552.473	62,92%	6.845.518	69,42%	4,47%
Altres comptes d'ordre amb funcions exclusives de control administratiu	1.407.333	13,51%	1.258.350	12,76%	(10,59%)
TOTAL	10.414.058	100,00%	9.861.040	100,00%	(5,31%)

(MILERS D'EUROS) Font: Informe anual entitat bancària

**COMPTES DE PÈRDUES I GUANYES CONSOLIDATS DE BANC INTERNACIONAL D'ANDORRA, SA, BANCA
MORA, SAU (GRUP MORABANC) PER ALS EXERCICIS ANUALS ACABATS EL 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2014**

	2013	2014	VAR. (%) 13-14
Interessos i rendiments assimilats	35.372	34.397	(2,76%)
Interessos i càrregues assimilables	(11.472)	(11.552)	0,70%
Rendiments de valors de renda variable	2	93	-
MARGE FINANCER	23.902	22.938	(4,03%)
Comissions per serveis netes	74.277	76.086	2,44%
Resultats d'operacions financeres	13.397	37.125	-
Altres resultats ordinaris	171	156	(8,77%)
MARGE ORDINARI	111.747	136.305	21,98%
Despeses de personal	(28.567)	(28.311)	(0,90%)
Despeses generals	(20.137)	(22.944)	13,94%
Amortitzacions d'actius netes de recuperacions	(10.899)	(9.510)	(12,74%)
Provisions per a depreciació d'actius netes de recuperacions	(2.480)	(189)	(92,38%)
MARGE D'EXPLOTACIÓ	49.664	75.351	51,72%
Provisions per a insolvències netes de recuperacions	(1.245)	(22.943)	-
Provisions per a riscos i càrregues netes de recuperacions	(830)	(3.330)	-
Dotacions als fons per a riscos generals	-	(2.981)	-
RESULTAT ORDINARI	47.589	46.097	(3,14%)
Resultats extraordinaris	(1.214)	(2.583)	-
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	46.375	43.514	(6,17%)
Impostos sobre societats	(4.002)	(3.328)	(16,84%)
Impost sobre societats estranger	-	-	-
RESULTAT CONSOLIDAT	42.373	40.186	(5,16%)
Resultats atribuïts a la minoria	2	1	(50,00%)
RESULTATS ATRIBUÏTS AL GRUP	42.375	40.187	(5,16%)

(MILERS D'EUROS) Font: Informe anual entitat bancària

BANCA PRIVADA D'ANDORRA, SA

Av. Carlemany, 119
AD700 Escaldes-Engordany
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 873500 - Fax +376 873519
www.bpa.ad

A tancament d'aquesta edició, Banca Privada d'Andorra és una entitat en procés de resolució per part de l'AREB.

Administrador únic:
Sr. Fernando Vázquez de Lapuerta

BALANÇOS DE SITUACIÓ CONSOLIDATS DE BANCA PRIVADA D'ANDORRA, SA (BPA) A 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2014

ACTIU	2013	% S/TOTAL	2014	% S/TOTAL	VAR. (%) 13-14
Caixa i bancs centrals OCDE	18.219	0,54%	n. d.	-	-
INAF	210	0,01%	n. d.	-	-
Intermediaris financers	396.872	11,86%	n. d.	-	-
Inversions creditícies	975.371	29,14%	n. d.	-	-
Cartera de valors	1.573.531	47,01%	n. d.	-	-
Diferències positives de consolidació	98.351	3,06%	n. d.	-	-
Actius immaterials i despeses amortitzables	29.023	0,87%	n. d.	-	-
Actius materials	145.425	4,35%	n. d.	-	-
Comptes de periodificació	49.506	1,48%	n. d.	-	-
Altres actius	60.397	1,80%	n. d.	-	-
TOTAL ACTIU	3.346.905	100,00%	n. d.	-	-
PASSIU					
INAF	47.983	1,43%	n. d.	-	-
Bancs i entitats de crèdit	1.206.028	36,03%	n. d.	-	-
Altres intermediaris financers	143	-	n. d.	-	-
Dipòsits de clients	1.516.235	45,30%	n. d.	-	-
Deutes representats per títols	143.359	4,28%	n. d.	-	-
Fons de provisions per a riscos i càrregues	3.048	0,09%	n. d.	-	-
Fons per a riscos generals	1.093	0,03%	n. d.	-	-
Passius subordinats	61.940	1,85%	n. d.	-	-
Comptes de periodificació	30.037	0,90%	n. d.	-	-
Altres passius	99.180	2,96%	n. d.	-	-
Capital social	70.000	2,09%	n. d.	-	-
Reserves	147.288	4,40%	n. d.	-	-
Resultats	20.534	0,61%	n. d.	-	-
Resultats d'exercicis anteriors	-	-	n. d.	-	-
Dividends a compte	-	-	n. d.	-	-
Interessos minoritaris	37	-	n. d.	-	-
TOTAL PASSIU	3.346.905	100,00%	n. d.	-	-

(MILERS D'EUROS) Font: Informe anual entitat bancària

(1) Les dades d'interès corresponen a les persones i als càrrecs ocupats fins el 30 de juny de 2015

**COMPTES D'ORDRE CONSOLIDATS DE BANCA PRIVADA D'ANDORRA, SA (BPA)
A 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2014**

	2013	% S/TOTAL	2014	% S/TOTAL	VAR. (%) 13-14
Passius contingents	44.717	0,41%	n. d.	-	-
Compromisos i riscos contingents	127.616	1,16%	n. d.	-	-
Operacions de futur	1.355.427	12,34%	n. d.	-	-
Dipòsits de valors i altres títols en custòdia	8.981.828	81,80%	n. d.	-	-
Altres comptes d'ordre amb funcions exclusives de control administratiu	470.186	4,28%	n. d.	-	-
TOTAL	10.979.774	100,00%	n. d.	-	-

(MILERS D'EUROS) Font: Informe anual entitat bancària

**COMPTES DE PÈRDUES I GUANYES CONSOLIDATS DE BANCA PRIVADA D'ANDORRA, SA (BPA) PER ALS
EXERCICIS ANUALS ACABATS EL 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2014**

	2013	2014	VAR. (%) 13-14
Interessos i rendiments assimilats	75.044	n. d.	-
Interessos i càrregues assimilables	(27.027)	n. d.	-
Rendiments de valors de renda variable	507	n. d.	-
MARGE FINANCER	48.524	n. d.	-
Comissions per serveis netes	54.014	n. d.	-
Resultats d'operacions financeres	19.000	n. d.	-
Altres resultats ordinaris	1.329	n. d.	-
MARGE ORDINARI	122.867	n. d.	-
Despeses de personal	(41.687)	n. d.	-
Despeses generals	(39.854)	n. d.	-
Amortitzacions d'actius netes de recuperacions	(10.232)	n. d.	-
Provisions per a depreciació d'actius netes de recuperacions	(403)	n. d.	-
MARGE D'EXPLOTACIÓ	30.691	n. d.	-
Provisions per a insolvències netes de recuperacions	(7.935)	n. d.	-
Provisions per a riscos i càrregues netes de recuperacions	2.269	n. d.	-
Dotacions als fons per a riscos generals	-	n. d.	-
RESULTAT ORDINARI	25.025	n. d.	-
Resultats extraordinaris	448	n. d.	-
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	25.473	n. d.	-
Impostos sobre societats	(925)	n. d.	-
Impost sobre societats estranger	(4.014)	n. d.	-
RESULTAT CONSOLIDAT	20.534	n. d.	-
Resultats atribuïts a la minoria	7	n. d.	-
RESULTATS ATRIBUÏTS AL GRUP	20.541	n. d.	-

(MILERS D'EUROS) Font: Informe anual entitat bancària

GRUP CRÈDIT ANDORRÀ

Av. Meritxell, 80
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 888000 - Fax +376 888021
www.creditandorrargroup.com

President:

Sr. Jaume Casal Mor

Vicepresident:

Sr. Antoni Pintat Mas

Conseller delegat:

Sr. Josep Peralba Duró

Director general:

Sr. Xavier Cornella Castel

BALANÇOS DE SITUACIÓ CONSOLIDATS DE GRUP CRÈDIT ANDORRÀ A 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2014

ACTIU	2013	% S/TOTAL	2014	% S/TOTAL	VAR. (%) 13-14
Caixa i bancs centrals OCDE	118.939	2,09%	41.291	0,67%	(65,28%)
INAF	210	-	210	-	-
Intermediaris financers	303.880	5,35%	439.076	7,09%	44,49%
Inversions creditícies	3.006.858	52,96%	2.909.195	46,95%	(3,25%)
Cartera de valors	1.669.288	29,40%	2.231.116	36,00%	33,66%
Diferències positives de consolidació	41.941	0,74%	46.707	0,75%	11,36%
Actius immaterials i despeses amortitzables	62.125	1,09%	59.172	0,95%	(4,75%)
Actius materials	363.003	6,39%	324.055	5,23%	(10,73%)
Comptes de periodificació	56.696	1,00%	59.035	0,95%	4,13%
Altres actius	55.299	0,98%	87.372	1,41%	58,00%
TOTAL ACTIU	5.678.239	100,00%	6.197.229	100,00%	9,14%
PASSIU					
INAF	679	0,01%	22.868	0,37%	-
Bancs i entitats de crèdit	82.073	1,45%	310.816	5,02%	-
Altres intermediaris financers	5.318	0,09%	30.158	0,49%	-
Dipòsits de clients	4.447.272	78,32%	4.775.752	77,06%	7,39%
Deutes representats per títols	340.729	6,00%	245.247	3,96%	(28,02%)
Fons de provisions per a riscos i càrregues	2.062	0,04%	1.618	0,03%	(21,53%)
Fons per a riscos generals	-	-	10.000	0,16%	-
Passius subordinats	150.000	2,64%	150.000	2,42%	-
Comptes de periodificació	34.119	0,60%	21.658	0,35%	(36,52%)
Altres passius	31.958	0,56%	29.343	0,47%	(8,18%)
Capital social	70.000	1,23%	70.000	1,13%	-
Reserves	453.347	7,98%	467.926	7,55%	3,22%
Resultats	71.241	1,26%	71.544	1,15%	0,43%
Resultats d'exercicis anteriors	-	-	-	-	-
Dividends a compte	(20.000)	(0,35%)	(20.000)	(0,32%)	-
Interessos minoritaris	9.441	0,17%	10.299	0,16%	9,09%
TOTAL PASSIU	5.678.239	100,00%	6.197.229	100,00%	9,14%

(MILERS D'EUROS) Font: Informe anual entitat bancària

(1) Les dades d'interès corresponen a les persones i als càrrecs ocupats fins el 30 de juny de 2015

COMPTES D'ORDRE CONSOLIDATS DE GRUP CRÈDIT ANDORRÀ A 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2014

	2013	% S/TOTAL	2014	% S/TOTAL	VAR. (%) 13-14
Passius contingents	160.317	1,15%	156.371	0,99%	(2,46%)
Compromisos i riscos contingents	320.547	2,30%	431.673	2,73%	34,67%
Operacions de futur	2.625.806	18,86%	2.903.771	18,35%	10,59%
Dipòsits de valors i altres títols en custòdia	9.246.092	66,43%	10.554.967	66,70%	14,16%
Altres comptes d'ordre amb funcions exclusives de control administratiu	1.567.270	11,26%	1.777.663	11,23%	13,42%
TOTAL	13.920.032	100,00%	15.824.445	100,00%	13,68%

(MILERS D'EUROS) Font: Informe anual entitat bancària

**COMPTES DE PÈRDUES I GUANYES CONSOLIDATS DE GRUP CRÈDIT ANDORRÀ PER ALS EXERCICIS ANUALS
ACABATS EL 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2014**

	2013	2014	VAR. (%) 13-14
Interessos i rendiments assimilats	119.061	104.630	(12,12%)
Interessos i càrregues assimilables	(46.235)	(40.655)	(12,07%)
Rendiments de valors de renda variable	985	2.574	-
MARGE FINANCER	73.811	66.549	(9,84%)
Comissions per serveis netes	112.519	125.475	11,51%
Resultats d'operacions financeres	42.713	35.758	(16,28%)
Altres resultats ordinaris	(1.123)	(375)	(66,61%)
MARGE ORDINARI	227.920	227.407	(0,23%)
Despeses de personal	(52.810)	(55.863)	5,78%
Despeses generals	(35.144)	(39.546)	12,53%
Amortitzacions d'actius netes de recuperacions	(22.412)	(24.083)	7,46%
Provisions per a depreciació d'actius netes de recuperacions	(2.855)	(5.210)	82,49%
MARGE D'EXPLOTACIÓ	114.699	102.705	(10,46%)
Provisions per a insolvències netes de recuperacions	(37.474)	(56.240)	50,08%
Provisions per a riscos i càrregues netes de recuperacions	(265)	281	-
Dotacions als fons per a riscos generals	-	(10.000)	-
RESULTAT ORDINARI	76.960	36.746	(52,25%)
Resultats extraordinaris	(53)	37.271	-
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	76.907	74.017	(3,76%)
Impostos sobre societats	(5.541)	(2.215)	(60,03%)
Impost sobre societats estranger	(77)	(207)	-
RESULTAT CONSOLIDAT	71.289	71.595	0,43%
Resultats atribuïts a la minoria	(48)	(51)	6,25%
RESULTATS ATRIBUÏTS AL GRUP	71.241	71.544	0,43%

(MILERS D'EUROS) Font: Informe anual entitat bancària

BANCSABADELL D'ANDORRA, SA

Av. del Fener, 7
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 735600 - Fax +376 735601
www.bsa.ad

President:
Sr. Robert Cassany Vila

Conseller delegat:
Sr. Miquel Alabern Comas

Director general:
Sr. Josep Segura Solà

BALANÇOS DE SITUACIÓ CONSOLIDATS DE BANCSABADELL D'ANDORRA, SA A 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2014

ACTIU	2013	% S/TOTAL	2014	% S/TOTAL	VAR. (%) 13-14
Caixa i bancs centrals OCDE	6.439	1,01%	8.050	1,23%	25,02%
INAF	210	0,04%	210	0,03%	-
Intermediaris financers	51.374	8,07%	71.559	10,94%	39,29%
Inversions creditícies	391.331	61,50%	369.865	56,54%	(5,49%)
Cartera de valors	149.727	23,53%	165.267	25,26%	10,38%
Diferències positives de consolidació	-	-	-	-	-
Actius immaterials i despeses amortitzables	2.885	0,45%	2.726	0,42%	(5,51%)
Actius materials	23.651	3,72%	26.181	4,00%	10,70%
Comptes de periodificació	6.429	1,01%	7.090	1,08%	10,28%
Altres actius	4.254	0,67%	3.208	0,49%	(24,59%)
TOTAL ACTIU	636.300	100,00%	654.156	100,00%	2,81%
PASSIU					
INAF	39.116	6,15%	39.192	5,99%	0,19%
Bancs i entitats de crèdit	4.904	0,77%	3.546	0,54%	(27,69%)
Altres intermediaris financers	466	0,07%	153	0,02%	(67,17%)
Dipòsits de clients	442.062	69,47%	492.557	75,30%	11,42%
Deutes representats per títols	69.406	10,91%	36.390	5,56%	(47,57%)
Fons de provisions per a riscos i càrregues	424	0,07%	399	0,06%	(5,90%)
Fons per a riscos generals	3.115	0,49%	3.640	0,56%	16,85%
Passius subordinats	-	-	-	-	-
Comptes de periodificació	4.301	0,68%	4.666	0,71%	8,49%
Altres passius	7.902	1,24%	4.118	0,63%	(47,89%)
Capital social	30.068	4,73%	30.068	4,60%	-
Reserves	27.576	4,33%	32.159	4,92%	16,62%
Resultats	6.960	1,09%	7.268	1,11%	4,43%
Resultats d'exercicis anteriors	-	-	-	-	-
Dividends a compte	-	-	-	-	-
Interessos minoritaris	-	-	-	-	-
TOTAL PASSIU	636.300	100,00%	654.156	100,00%	2,81%

(MILERS D'EUROS) Font: Informe anual entitat bancària

(1) Les dades d'interès corresponen a les persones i als càrrecs ocupats fins el 30 de juny de 2015

COMPTES D'ORDRE CONSOLIDATS DE BANCSABADELL D'ANDORRA, SA A 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2014

	2013	% S/TOTAL	2014	% S/TOTAL	VAR. (%) 13-14
Passius contingents	15.447	0,84%	19.862	0,98%	28,58%
Compromisos i riscos contingents	34.409	1,87%	71.612	3,53%	-
Operacions de futur	265.141	14,39%	274.102	13,51%	3,38%
Dipòsits de valors i altres títols en custòdia	1.359.852	73,80%	1.529.872	75,42%	12,50%
Altres comptes d'ordre amb funcions exclusives de control administratiu	167.681	9,10%	133.060	6,56%	(20,65%)
TOTAL	1.842.530	100,00%	2.028.508	100,00%	10,09%

(MILERS D'EUROS) Font: Informe anual entitat bancària

COMPTES DE PÈRDUES I GUANYES CONSOLIDATS DE BANCSABADELL D'ANDORRA, SA PER ALS EXERCICIS ANUALS ACABATS EL 31 DE DESEMBRE DE 2013 I 2014

	2013	2014	VAR. (%) 13-14
Interessos i rendiments assimilats	17.029	16.384	(3,79%)
Interessos i càrregues assimilables	(8.492)	(7.926)	(6,67%)
Rendiments de valors de renda variable	-	16	-
MARGE FINANCER	8.537	8.474	(0,74%)
Comissions per serveis netes	11.653	14.170	21,60%
Resultats d'operacions financeres	3.595	2.074	(42,31%)
Altres resultats ordinaris	55	65	18,18%
MARGE ORDINARI	23.840	24.783	3,96%
Despeses de personal	(6.009)	(6.004)	(0,08%)
Despeses generals	(3.877)	(4.149)	7,02%
Amortitzacions d'actius netes de recuperacions	(2.167)	(2.076)	(4,20%)
Provisions per a depreciació d'actius netes de recuperacions	(145)	(1.007)	-
MARGE D'EXPLOTACIÓ	11.642	11.547	(0,82%)
Provisions per a insolvències netes de recuperacions	(3.336)	(3.501)	4,95%
Provisions per a riscos i càrregues netes de recuperacions	287	(6)	-
Dotacions als fons per a riscos generals	(3.520)	(4.427)	25,77%
RESULTAT ORDINARI	5.073	3.613	(28,78%)
Resultats extraordinaris	2.314	4.056	75,28%
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	7.387	7.669	3,82%
Impostos sobre societats	(427)	(401)	(6,09%)
Impost sobre societats estranger	-	-	-
RESULTAT CONSOLIDAT	6.960	7.268	4,43%
Resultats atribuïts a la minoria	-	-	-
RESULTATS ATRIBUÏTS AL GRUP	6.960	7.268	4,43%

(MILERS D'EUROS) Font: Informe anual entitat bancària

V.2. ALTRES DADES D'INTERÈS

GOVERN D'ANDORRA

Ed. Administratiu de Govern
C/ Prat de la Creu, 62-64
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 875700
www.govern.ad

LA COMPOSICIÓ DEL
GOVERN D'ANDORRA ÉS
COM SEGUEIX:

Cap de Govern:

M. I. Sr. Antoni Martí Petit

Ministre de Finances:

M. I. Sr. Jordi Cinca Mateos

Ministre d'Afers Exteriors:

M. I. Sr. Gilbert Saboya Sunyé

Ministre d'Administració Pública, Transports i Telecomunicacions:

M. I. Sr. Jordi Alcobé Font

Ministre de Justícia i Interior:

M. I. Sr. Xavier Espot Zamora

Ministra de Salut, Afers Socials i Ocupació:

M. I. Sra. Mª Rosa Ferrer Obiols

Ministre de Turisme i Comerç:

M. I. Sr. Francesc Camp Torres

Ministre d'Ordenament Territorial:

M. I. Sr. Jordi Torres Falcó

Ministra de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat:

M. I. Sra. Sílvia Calvó Armengol

Ministre d'Educació i Ensenyament Superior:

M. I. Sr. Eric Jover Comas

Ministra de Cultura,

Joventut i Esports:

M. I. Sra. Olga Gelabert Fàbrega

Secretari General del Govern:

Sr. Jordi Casadevall Touseil

INSTITUT NACIONAL ANDORRÀ DE FINANCES (INAF)

C/ Bonaventura Armengol, 10
Ed. Montclar, bloc 2, 4a planta
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 808898 - Fax +376 865977
www.inaf.ad

President:

Sr. Raúl González Fernández

Directora general:

Sra. Maria Cosan Canut

ASSOCIACIÓ DE BANCs ANDORRANS (ABA)

C/ Ciutat de Consuegra, 16
Ed. l'illa, esc. A, 2n pis
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 807110 - Fax +376 866847
www.aba.ad

President:

Sr. Xavier Cornella Castel

Vicepresident:

Sr. Pedro González Grau

Directora general:

Sra. Esther Puigercós Font

UNITAT D'INTEL·LIGÈNCIA FINANCERA D'ANDORRA (UIFAND)

C/ Dr. Vilanova, 15-17 (planta -4)
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 806730 - Fax +376 828842
www.uifand.ad

Director:

Sr. Carles Fiñana Pifarré

UNITAT DE PREVENCIÓ I LLUITA CONTRA LA CORRUPCIÓ (UPLC)

Ed. Administratiu de Govern
C/ Prat de la Creu, 62-64
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 875606 - Fax +376 875695
www.uprevencio.ad

Cap de la unitat:

Sra. Clàudia Cornella Durany

(1) Les dades d'interès corresponen a les persones i als càrrecs ocupats fins el 30 de juny de 2015

**AGÈNCIA ESTATAL DE
RESOLUCIÓ D'ENTITATS
BANCÀRIES (AREB)**

C/ Bonaventura Armengol, 10
Ed. Montclar, bloc 1, 2a planta
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 885671 - Fax +376 816451
www.areb.ad

President:
Sr. Albert Hinojosa Besolí

**ANDORRA
DESENVOLUPAMENT I
INVERSIÓ, SA (ADI)**

C/ Camí de la Grau
Ed. Prat del Rull, 2n pis,
Despatx 212
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 812020 - Fax: +376 812021
www.adi.ad

Directora:
Sra. Imma Jiménez González

**AGÈNCIA ANDORRANA
FISCAL I DE
FRONTERES (AAFF)**

Baixada del Molí, 26
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 885005 - Fax: +376 816244
www.impostos.ad

Director:
Sr. Albert Hinojosa Besolí

**CAMBRA DE COMERÇ,
INDÚSTRIA I SERVEIS
D'ANDORRA (CCIS)**

C/ Prat de la Creu, 8, baixos,
Despatx 107
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 809292 - Fax +376 809293
www.ccis.ad

President:
Sr. Marc Pantebre Palmitjavila

Directora:
Sra. Pilar Escaler Penella

**CONFEDERACIÓ
EMPRESARIAL
ANDORRANA (CEA)**

C/ Prat de la Creu, 59-65,
esc. B, 2n pis
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 800020 - Fax +376 800024
www.cea.ad

President:
Sr. Xavier Altimir Planes

Directora:
Sra. Sílvia Gabarre Iglesias

**COL·LEGI D'ECONOMISTES
D'ANDORRA (COEA)**

C/ Bonaventura
Armengol, 15, 6è pis
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 868678 - Fax: +376 807817
www.coea.net

Degà:
Sr. Xavier Prats Martínez

Secretari:
Sr. Vladimir Fernández Armengol

**UNIVERSITAT
D'ANDORRA (UDA)**

Plaça de la Germandat, 7
AD600 Sant Julià de Lòria
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 743000 - Fax: +376 743043
www.uda.ad

Rector:
Magfc. Sr. Miquel Nicolau

**AGÈNCIA ANDORRANA
DE PROTECCIÓ DE
DADES (APDA)**

C/ Dr. Vilanova, 15, Nova seu
del Consell General (planta -5)
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 808115 - Fax: +376 808118
www.apda.ad

Cap:
Sr. Joan Crespo Piedra

**INSTITUT D'ESTUDIS
ANDORRANS (IEA)**

Av. Rocafort, 21-23 –
Ed. Molí, 3r pis
AD600 Sant Julià de Lòria
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 742630 - Fax: +376 843585
www.iea.ad

President:
M. I. Sr. Eric Jover Comas

Director:
Sr. Jordi Guillaumet Anton

ANDORRA TURISME

C/ Prat de la Creu, 59-65,
esc. D, 4t pis
AD500 Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)
Tel. +376 891189 - Fax: +376 828123
www.andorra.ad

President:
M. I. Sr. Francesc Camp Torres

Director:
Sr. Betim Budzaku

